פרשת **במדבר** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתק"נ שנה כ"ח

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

היו נכונים ליום השלישי

בבית רעוץ וקטן אשר דלתותיו עקורות חלונותיו שבורות וקירותיו מושחרות, היה דר כפרי עני עם משפחתו ימים רבים, אוכל ומשקה לא הי' בבית, ובני הבית חיים וניזונים מכל הבא לידם, הדלות משוועת, העירום וחוסר כל שואג מכל פינה ופינה.

יום אחד מגיעו בשורה על ביאתו של המלך להתאכסן דווקא בביתו למשך כמה ימים, מה עשה הכפרי הזה למען קבלת פני אורחו המלך, רחץ את כל קירות הבית, ותיקן את הדלתות ואת החלונות, והציע את מיטת האורח כמיטב יכולתו, ומילא את חדר האוכל בכל מה שידו משגת, יום ולילה לא שבת על מנת להכין את ד' אמותיו לקראת ביאתו של המלך.

עבר שם איש אחד ובראותו הכפרי עסוק כל כולו בניקוי והכנת ביתו לרגל ביאתו של המלך, נענה ואמר לעומתו: מה לך לטרוח טירחות של חינם, הלא ממילא לא תצליח במשימתך להכשיר את ביתך כראוי וכיאות לכבודו של מלך, ואם כן איפוא הרי כל עמלך לריק המה.

השיבו הכפרי: אכן הצדק עמך, אלא מאחר שהנני מכיר בכך שאיני יכול במצב זו לקבל את פני המלך, לכן אין ביכולתי לשבת בחיבוק ידים, ועל אף כי קצרה ידי מלהכשיר ביתי כראוי, ואני משתדל לעשות לכה"פ מה שבידי עשות.

והנמשל מובן, דהנה מקרא מלא דיבר הכתוב "היו נכונים ליום השלישי", דבר אשר לא מצאנו בשום מצוה חובה מן התורה, והלא כה דברי חכמינו ז"ל באש אשר כל מצות ספירת העומר מהותה וכוונתה היא הכנה מתמשכת של ארבעים ותשעה יום לקראת יום הגדול והנורא זמן מתן תורתינו, הרי לנו שלחג השבועות הועידה התורה מצוה מדאורייתא של הכנה דרבה.

אכן אל יאמר האדם במה יוכל איש שפל וקרוץ מחומר להתכונן למעמד הנשגב של קבלת התורה אשר בו יתגלה האורות שירדו לעולם בשעת מתן תורה, הרי לא יועיל לי שום הכנה להשלים את עצמי כראוי וכנכון לקראת קבלת התורה הק', אך לפי האמור מי שיודע ומכיר את מך ערכו יודע גם יודע שאע"פ שלא יספיק להגיע אל שלימות הראויה מ"מ לא יוכל לשבת בחיבוק ידים בלי שום הכנה לקבלת פני השכינה.

ובכן כאשר עומדים אנו ביומא דשבתא שלפני קבלת התורה הרי חובה מוטלת עלינו להכין את עצמינו בהכנה דרבה, וכמ"ש בספה"ק בית אהרן וז"ל: בשבת זה שקודם מתן תורה צריך כל אחד לראות ולהכין עצמו לקבלת התורה, כי השבת הוא גדול מחג השבועות ואיך יהיה הכנה לו, רק מזה השבת צריך להמשיך הארה גדולה לחחג, ויראה כל אחד להכין עצמו בקדושה ובשמחה לקבלת התורה, ובזכות זה נזכה לכל ההשפעות אכי"ר.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
תורה ותפילה ..... ב
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ג
קדוש י"י"ר ..... ד
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ה
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ו
שבח"י רבנן ..... ז
עיקר על הפר"ח ..... ח
חוקים להורותם ..... ט
פשיב כהלכה ..... י
הלכה ברורה - לשכת הסת"ם ..... יא
היכלא דרעא ..... יב
דבר בעתו ..... יג
נועם שמעך ..... יד
פשוטלהן פלכים ..... טו

אגית פרק ו'

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ
להר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052.7648437
כל הזכויות שמורות ©

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Kiryas Joel

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

Main Office: 16 Garfield Road | Monroe, NY 10950 | **Tel.** 845.774.4040

בעזהשי"ת — חג השבועות תשפ"ד לפ"ק

זמנים לחג השבועות הבעל"ט

במקהלות אלפי אנ"ש בצילא דמהימנותא של
כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

הדלקה"נ 18:15 | עלוה"ש 14:10 | סוזק"ש 8:33 | מוציו"ט 9:42

מנחה עריו"ט
• בשעה 9:05 •

עריכת שלחן הטהור
• בשעה 1:30 •

- יום א' דשבועות -

תפלת שחרית
• בשעה 10:30 •

קרעפל טיש
• תיכף אחר תפלת מוסף •

מנחה וקריאת התנאים
• בשעה 8:30 •

- ליל ב' דשבועות -

עריכת שלחן הטהור
בבנין מבצר הכוללים - היכל השלחנות
• בשעה 12:30 •

- יום ב' דשבועות -

מעמד עסק התורה
• משעה 8:30 עד 10:30 •

תפלת שחרית
• בשעה 10:30 •

מנחה ונעילת החג
• בשעה 8:30 •

מעמד ברכת הקודש
• בחצר ביהמ"ד הגדול •
תיכף אחר הבדלה

להורות דרך תשובה מתוך הכנעה ושמחה גם יחד

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני וגו'. "נראה דהתורה מלמדת לאדם [איך] שיתנהג עצמו, **כי להיות שהתורה ניתנה בסיני, למען ילמד אדם להיות תמיד מוכנע גדול ונכזה בעיניו,** כדרך שעשה השי"ת ב"ה שמאס בהרים הגבוהים ובחר בהר סיני הנמוך מכולם (מגילה כט.), וזהו: 'במדבר סיני'. **רק לזה צריך האדם שלא יתעצב, מחמת גודל הכנעה יפול בעצבות, וזה הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא ית', "לכן הזהירה תורה עליו שיראה להיות תמיד בשמחה" כי אין השכינה שורה מתוך עצבות** (שבת ל.). וזהו **'באהל מועד',** פי' שיכנים עצמו לאהלו של מועד, הוא לשון שמחה, כי 'מועד' היא לשון יום טוב. ואם יאמר האדם, ואיך אוכל לשמוח כיון שהרביתי לפשוע, ולזה אמרה תורה, אעפ"כ יראה לעשות תשובה בשמחה ויתחזק עצמו לאמר: **הרי אני כאילו נולדתי היום הזה ולא אשוב עוד לכסלה,** וזה נקרא חידוש שנתחדש כבריה חדשה. וזהו: **'באחד לחודש השני',** כי האדם הזה הוא נתחדש ב' פעמים, **האחד ביום שנולד והשני ביום שעושה התשובה ונתכפר לו.**

נועם אלימלך

קריאת פרשת דגלים הכנה לקבלת התורה

איש על דגלו באותות לבית אבותם ובתנחומא זה שאמר הכתוב **'חביאני אל בית היין',** כיון שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כו' מרכבות מלאכים כו', **וחיו עשרין דגלים דגלים.** כיון שראו אותן ישראל כו' התחילו מתאוים לדגלים, אמרו: **ולואי שאנו נעשין דגלים כמותן** וכו', אמר להם הקב"ה: **התאויתם בדגלים, חייכם, הריני עושה משאלותיכם** וכו'. עיי"ש. **"ואם כן כיון שנתאוו ישראל לדגלים כמו המלאכים בהר סיני, א"כ בכל שנה בשעת מתן תורה נתעורר זה, ונעשו ישראל לדגלים,** והיינו דאמר: 'דגל מחנה יהודה לצבאותם', רצה לומר **מהמלאכים אשר נבראו ממצוות ומעשים טובים של ישראל עם קדושו נעשו דגלים.** ועל כן נראה לי העני והשפל והבזוי, **אשר קודם קבלת התורה מסדרין ישראל הדגלים למעלה ע"י קריאת התורה שאנו קורין פרשת במדבר דהוא סידור הדגלים קודם חג השבועות, כדי שיהיו מוכנים לקבלת התורה כמו שהיה אז.** וזהו: **'וכן חנו לדגליהם'** (ב, לו), היינו דגלים של מעלה שנתהוו ע"י מצוות ומעשים טובים של ישראל מלאכים הקדושים שנעשו דגלים, וכן עתה מסודרין למעלה המלאכים שנעשו משבט ראובן ונעשו דגל מחנה ראובן, וכן דגל מחנה יהודה, **וכן שאר דגלים נתהוו בכל שנה ונתעורר על ידי קריאת התורה וע"י מעשיהם הטובים, על כן קורין פרשת במדבר קודם שבועות. השם ירחם לקבל תורתו באמת בלי שום מכשול אמן.**

דביר המוצנע

לישכר, 'נתן-אל' את התורה, מפני ענותנותו

לישכר נתנאל בן צוער. "צוער" הוא לשון קטנות ושפלות; **"ישכר"** רומז לבעלי תורה (רש"י לקמן ז, יט) ו**"נתנאל"** הוא צירוף: נתן א–ל. הרמז בזה, כי ליששכר נתן א–ל את התורה (זה הוא 'בן' היינו תוצאה) מחמת מדת קטנות ושפלות **'צוער'** שהיה לו, וכמאמר חכמינו ז"ל (עירובין נד.) **"אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, תורה ניתנה לו במתנה".**

חסד לאברהם

בקדושת התורה טמון גם קדושת מלכות וכהונה

ופרשו בגד כליל תכלת מלמעלה. במדרש (במדב"ר ד, יג) רבי שמעון אומר, שלשה כתרים הם כו', מעשה **הארון** כנגד בעלי תורה שהם ספונים, **שכל הזוכה לתורה כאילו זוכה למלכות וכהונה,** וכן הוא אומר (משלי ח, טו) "בי מלכים ימלוכו". ענין **כליל תכלת** הוא, דהנה מבואר בקדמונים כי על אף שגבולות חלק הקב"ה בעולמו, ואין ישראל יכול להיות כהן או לוי וכדו' (ראה במדב"ר יח, ז) זהו דוקא בפועל ממש, **ברם 'בכח' אפשר לזכות לכל הקדושות על ידי לימוד התורה.** וזהו ענין **"כליל תכלת"** שהיו כלולות בארון – שהוא התורה, כל הקדושות (עיי"ש במדרש) **שכל הזוכה לתורה זוכה גם לקדושת מלכות וכהונה.**

הה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה

עצה יעוצה לכל יפול האדם בתחבולת היצר

ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתו. עצה טובה קמ"ל התורה הק', היאך לעמוד נגד היצה"ר ותחבולותיו, כי ברצותו לפתות אדם מדרך התורה רח"ל, **וכשרואה שאינו שומע לו, אזי מנסה הוא להדיחו ע"י מדת העצבות,** בהראותו לו סימני טומאה חלילה, שכבר פגם את הקדושה, ומאוד יקשה לו לתקן את אשר עוות, **"ובאמת הכל הוא מעשה יצר, ועצה היעוצה שלא ישמע לו, כי אין דלת נעולה בפני השבים".** וזהו שאמר: **"ולא יבואו לראות כבלע את הקודש",** ר"ל שלא יראה לעצמו שכבר בלע והשחית את הקדושה, כי אז חלילה **"ומתו", אלא צריך לחזק את עצמו ולשוב אל ה'.**

רביד הזהב

זהרורי אורה
לספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאפיק ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

אפילו השפל שבשפלים יתעלה ע"י התוה"ק

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד וגו'. זה מורה לנו על קדושת התורה שהולכת ממקום גבוה למקום נמוך, כי **אפילו השפל שבשפלים יוכל לבוא לעבודת ה' על ידי התורה הקדושה,** ולזה בא לנו הכתוב לומר, שדיבורו ית"ש היה במדבר, שהוא מקום פחות מאוד, ומקום תוקף הקליפות, כמו שנאמר (דברים ח, טו) נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים, (במדבר כ, ה) לא מקום זרע ותאינה וגפן, **ועם כל זה במקום הפחות הנרוע הזה, שם היה דיבורו ית"ש, ושם היה משכן השכינה הקדושה ואוהל מועד, כי זאת הוא השלימות [של] התורה הקדושה, שתוכל להתפשט לכל מיני שפלים ועומקים, ולהעלות כל הבחינות, אפילו הפחותים מתעלים על ידי התורה הקדושה.**

זרע קודש

התוה"ק מעוררת האהבה הטמונה במעמקי לב ישראל

הקרב את מטה לוי. ובמדרש הה"ד 'צדיק כתמר יפרח' מה תמרה יש לה תאוה אף הצדיקים יש להם תאוה ומה תאותן (אל) הקב"ה כו'. **כי הנה נמצא בלב איש ישראל אהבה לחקב"ה אך שצריכין להוציא זאת התאוה מכח אל הפועל.** והוא בכח הבריתות ברית הלשון והמעור מאחר שנק' ברית הוא התקשרות ודביקות בהקב"ה. ולכן ר"ת מי יעלה לנו השמימה מיל"ה כי בכח ברית מילה נמצא זה ההשתוקקות לעלות השמימה כו'. **וכמו כן ע"י ברית הלשון שהוא התורה זוכין לזו האהבה** כמ"ש כרת עמנו ברית בחורב. ואמו"ז (הרה"ק הרי"ם) ז"ל פי' הפסוק '**לתאוה יבקש נפרד' כי אפילו מי שנפרד מן הדביקות צריך לבקש זאת התאוה. ובכח היגיעה בתורה בכל תושיה יתגלע ויוציא מכח אל הפועל התאוה הטמונה בלבו** ודפח"ח. וכ"כ '**תורת ה' משיבת נפש. ולכן נקרא התורה כלי חמדה שבכחה לעורר החמדה בלב איש ישראל. וכן איתא בספרי ואהבת את ה' כו'. מה האהבה וחיו הדברים האלה** כו'. שמתוך דברי תורה באין לזו האהבה.

שפת אמת

תפלה

ע"י עבודת התפילה מתגלה האהבה מעומק נפש ישראל

וידבר ה' אל משה במדבר סיני וגו'. בחי' מדבר הוא מ"ש '**ומדברך נאוה**' מלשון דיבור כי הנה דבר ה' זו גילוי שכינה כו' בזמן שבהמ"ק היה קיים נק' מדבר מלשון 'ידבר עמים תחתינו' שכולם היו מוכנעים תחת הקדושה. (ועד"ז אמרו רז"ל פרק ג' דר"ה ד' כ"ג ע"פ אתן במדבר ארז כו' ואין מדבר אלא ירושלים).

אבל בזמן הגלות הנה אמרו רז"ל גלו כו' שכינה עמהם ונקרא מדבר כארץ מדבר וציה כב"י, **והנה כשם שהוא בכללות העולם כך הוא בפרטיות בנפש האדם שבזמן הגלות הנה גם ניצוץ אלקי שבנפש האדם הוא בגלות ומאסר הגוף הגשמי במחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש בהכלי העולם וירידת ניצוץ אלקי בגלות הזה הוא צורך עליה דהיינו כדי לברר ולהפריד הרע** כו'. וצריך להיות עליה זו ג"כ בבחי' מדבר דהיינו **ע"י דיבור התפלה ברשפי אש וצמאון כו' וצעקת חלב כמ"ש צעק לבם** כו' שישים האדם אל לבו כו' אשר 'אתה מחיה את כולם' שהוא הוא ית' חיות כל העולמות ואין עוד מלבדו ואפס זולתו ולולא חיותו ית' היו כלא היו. ולזאת תכלה אליו נפש כל חי לדבקה בו ית' חי החיים ב"ה וכמ"ש '**לאהבה את ה' אלהיך כי הוא חייך, פי' שאין חייך אלא הוא.** וכדכתיב '**ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי**' אלא שמקרא זה על לעתיד נאמר שאז יאמרו ראו עתה כי כו' בבחי' ראי' חושיית ממש כדכתי' '**ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו'** **וכתיב כי עין בעין יראו וגו'**, משא"כ עכשיו בזמן הגלות **הוא בחי' הצמאון לבוא לבחי' ומדריגה זו שיחי' בחי' ראי' חושיי' כמ"ש צמאה נפשי לאלקים לאל חי מתי אבוא וארא וגו'.**

והנה כתיב '**רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף ויצעקו אל ה' בצר להם כו'** שמבחי' הצמאון עד שנפשו עליו תתעטף נולד בחי' הצעקה בלב על ההיפך כי צר לו מאד הגלות ומאסר הגוף הגשמי והיינו כי בשומו ללבו שאין חיות אמיתי לכל הנבראים ואפי' לעולמות עליונים אלא אתה הוא המחי' כו' **ואי לזאת ישים אשם נפשו איך שהוא רחוק מה' בתכלית הריחוק וחייו אינן חיים אלא חיי ההבל.** וזהו '**במדבר סיני שירדה שנאה על הרע שמחמת בחי' המדבר וצמאון גורם לעורר שנאה על הרע לחיות צעקת חלב וכו' כנ"ל. ובזה יובן מה שתקנו התפלה בזמן חורבן בהמ"ק דוקא** עת אשר שלט כו' תגבורת היצה"ר ונפש הבהמית צריך להפריד ע"י התפלה דוקא ברשפי אש וצמאון וצעקת הלב כו' כנ"ל **ותיקנו להתפלל בכל יום כי בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו וצריך להוסיף אומץ כו' ועל בחי' תפלה זו נאמר ומדברך נאוה דהיינו כשעולה בבחי' מדבר וצמאון** כו'

(וזהו הא דאיתא בזוה"ג פ' אחרי דע"ב א' ע"פ הוציאוה ותשרף בשלהובי טיהרא בגלותא, דהיינו שמחמת הוציאוה בגלותא שהוא בחי' מדבר ארץ ציה ועיף בלי מים תגדל בחי' הצמאון והאהבה בחילא יתיר דבחי' תשובה וזהו ותשרף היינו רשפי אש האהבה וכענין שחורה אני ועי"ז דייקא ונאוה כמ"ש במקום אחר כו').

לקוטי תורה

קח את הלוים תחת כל בכור וגו' והיו לי הלוים אני ה'. ודקדקו מה דכתיב אני ה' בסוף, ונ"ל דכתיב בקהלת מה שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה, דהנ"פ דכל מי שנדחה משום איזה עבירה א"כ לעתיד כאשר יתהפך הכל לזכות יחזור לשירותו כמו הבכורים שנדחו מפני חטאם כמבואר במדרש, וכן מבואר כי לעתיד לבוא יהיה העבודה בבכורות, והיינו מה שהיה כבר הוא, ר"ל הוא גם עכשיו, משום ואשר להיות כבר היה, כי מה שיהיה בעתיד הוא אצלו כאילו כבר היה בעבר, והנה שם הויה מורה על עבר והוה ועתיד שהם אצלו כאחד, וזה אשר להיות כבר היה הוא בבחינת הויה, והנה אכן שהבכורות יחזרו לעתיד מכל מקום אם עלה לא ירד והלוים ג"כ לא ירדו, והיינו והיו לי הלוים אין לי אלא עולמות כמבואר במדרש דהיינו שתמיד אף לעתיד לא ירדו, אני ה' ר"ל אף בזמן שאתנהג בבחיי שמי שם הוי"ה המורה שהכל אחד הוא אצלי ולפי זה יחזרו הבכורות לשירותן ולעבודתן מי"מ הלוים לא ירדו.

(ישמח משה)

☆

ושא את מספר שמותם. גי' במסורה ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאותי, ושא עיניך ימה וגו', וי"ל דהנה מבואר במדרש דהשבטים נקראים ע"ש גאולתן של ישראל ראובן ע"ש ראה ראיתי, שמעון ע"ש וישמע אלקים, לוי ונלוו גוים רבים, יששכר ע"ש יש שכר לפעולתך, יוסף ע"ש יוסף ה' שנית ידו, ע"ש, וביפ"ת כתב ששמות שמרמזין על הגאולה העתידה נכתבו שם בבואם למצרים כי גאולת מצרים פתח תקוה על הגאולה העתידה, וזש"ה וידבר ה' וגו' לצאתם מארצ"מ שהוא פועל דמיוני על העתיד שאו את ראש כל עדת בנ"י וגו' לתת להם קרן כדאי במדרש לקיים מה שנאמר וירם קרן לעמו, במספר שמות הרומז לגאולה העתידה, וזאת תורת המסורה כי ידוע כי אלמלא היה נכנם משה לארץ לא חרבה עירנו ולא גלינו מארצינו, ומאז אמר ה' למשה ושא עיניך ימה וצפונה וגו' כי לא תעבור נצמח הגלות, ולכן מבקשים עתה להקב"ה ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאותי, ע"י ושא את מספר שמותם המורה על הגאולה.

(ייטב לב)

☆

שאו את ראש כל עדת בני ישראל. ובמדרש ההיד מגיד דבריו ליעקב וגו' לא עשה כן לכל גוי, כי הנה בדבר ה' שמים נעשו וכל עשיותיו של ה' המה רק בדיבורו ואמירה בעלמא וכח הדיבור הזה מסר לישראל עם קרובו שע"י דבורם יוכלו לפעול ישועות וכמו שדיברו של הקב"ה עושה רושם כמו עשיה ממש כמו כן יש כח ביד ישראל לעשות נפלאות בדיבורם בלבד, והן נודע שהמנין והמספר מזיק מאד, אמנם יש בכח ביד ישראל להמתיק כל אלה שאדרבה מה שמזיק עפ"י הטבע נצמח להם התנשאות וכל זה רק ע"י הכח שבפיהם ולכן חסמיך לכאן דברי המדרש מגיד דברי"ו ליעקב היינו דיבורו של הקב"ה שהם עשיה גמורה אותן הדברים הגיד ומסר לבנ"י שיהי גם בכוחם לפעול עשיה בדיבורם לא עשה כן לכל גוי שאצל אוה"ע אין עשיה כלל בדבריהם, ולכן שא"ו את עדת וגו'.

(קדושת יו"ט)

☆

איש על דגלו באותות לבית אבותם אשר יחנו בנ"י מנגד סביב לאוהל מועד יחנו. וי"ל לפי דברי הזוהר"ק שהקשו כי אסור להקריב קרבן רק בביהמ"ק בירושלים אשר שם נתקדש בעשר קדושות וזהו איסור קדשים בחוץ א"כ האיך הקריבו קרבנות בכל ארבעים שנה שהיו

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותינו"ק עצי התמרים

'כאשר יחנו' כפי שנוהג בירו"ש בביתו, 'כן יסעו' כן יהיה בעת הנסיעה

ונסע אהל מועד מחנה הלוים בתוך המחנות כאשר יחנו כן יסעו איש על ידו לדגליהם. שמעתי מפי אבא מארי הגאון הצדיק (רבי אלעזר ניסן) זלה"ה שהיה מרגלא בפומי' לפרש 'כאשר יחנו' כלומר בביתו, 'כן יסעו' כלומר כן יהיה בעת הנסיעה. ובזה פי' אחי הרב מה"ר שמואל שי' ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ואלה מסעיהם למוצאיהם (במדבר לג, ב) שהוא כפל, אבל בא לומר שהיה במקום מסעיהם דומה למה שהיה במקום מוצאיהם, היינו בביתם, ולא שינו טעמם, וריחם לא פג מטורח הדרך.

וזה שאמרו (ראה ילקוט שמעוני תורה רמז תתל"ז ד"ה ואהבת) שלא יהיה לבך חלוק (מאתו ית') על המקום, כלומר בשביל המקום, כלומר בשביל היותך באיזה מקום לא בביתך, כי אם גם בלכתך בדרך לא יצר צעדך, כי אם יהיה לבך דבוק בו ית' בכל עת ובכל שעה ובכל רגע.

ייטב לב (ואתחנן, ד"ה בכל לבבך)

במדבר, ותירצו כמו שמצינו אצל יעקב אבינו שקיפל הקב"ה כל אי"י והניחו תחתיו כמו כן בני"י בצאתם ממצרים בכל מקום שהיה חנייתם וגם בנסעם נסע עמהם אי"י ונמצא שהקריבו הקרבנות באי"י, וזש"ה איש על דגלו באותות לבית אבותם ופירש"י באות שמסר להם יעקב, וי"ל דאות שמסר לנו יעקב היינו אשר קיפל הקב"ה אי"י תחתיו כן גבי בני"י בעת חנייתם במדבר נחלו מדה זו, אשר יחנו בני"י ר"ל אפי' בעת שיסעו בני"י ממקום למקום נקרא חנייה כי בכל הזמן הם עומדים במקום אחד באי"י, מנגד כפירש"י מרחוק דאפי' בהיותם מרחוק מארצם עכ"ז סביב לאוהל יחנו כי בכ"מ שהם נמצאים הוא בקרוב לאהל מועד.

(עצי חיים)

☆

וידבר ה' אל משה במדבר סיני. ודקדקו המפרשים מה בא לאשמיענו שהדיבור היה במדבר סיני, ויובן לפי דברי החתי"ם כי הקב"ה נתן לנו את התורה שהיא אש ועי"ז מהראוי שנהיה עומדים נגד הכל כאש, ולעומת זאת מצינו בגמי' למה נמשלו דברי תורה למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכים למקום נמוך אף ד"ת אין מתקימת אלא במי שדעתו שפלה, ובני"י משתמשים בהחפצים האלו במקום הראוי ובזמן הראוי לעבודת ה', דהיינו נכנעים וממעטים עצמם כמים, ומגביהים לבם ברכי ה' כאש, והנה בפסוק שאו את ראש בני"י כתב הרמב"ן כי שאו הוא לשון גדולה, ולדרכינו נרמז לישראל שינשאו ראשם ויגביהו לבם בעבודת ה', ולכן פתח ואמר וידבר ה' אל משה במדב"ר סיני"י ומבואר בגמי' כי מדבר רומז על מדת ענוה שהכל דשין אותו ואין בו גסות כלל ובא ללמדינו שצריכין להשתמש בשני מדות אלו במקום הראוי ובזמן הראוי לפעמים במדת הענוה למעט עצמם כמדבר ולפעמים במדת הגאוה להגביה לבם בדרכי ה'.

(ברך משה)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות"ה "עצי התמרים"

החץ שירו הרשעים נעצר אצל הפסוק 'והכהנים העומדים על משמרתם'

והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו שומרים משמרת המקדש למשמרת בני ישראל והזר הקרב יומת. סיפר רבינו זללה"ה ביומא דהילולא של מרן הקדושת יו"ט ביום כ"ט שבט שנת תשכ"ה לפ"ק, שביום רביעי י"ב ניסן תש"ד לאחר שכבר תכפו הצרות בימי מלחמת העולם השנית, והרשעים ארורים הדייטשן ימ"ש כבשו את מדינת אונגארין, וכידוע שארבו על רבנים ומנהיגי העדה. פחדו אנשי ביתו של רבינו, ובקשו את רבינו שלא ישאר בדירתו מגודל שנאת הרשעים לרבינו, ואחר מנחה ומעריב הלך רבינו ללינת לילה לבית איש אחד ר' פנחס איזראעל ע"ה, ובבית רבינו נשארה רק האשה המבשלת ועוד שכינה. ופתאום באמצע הלילה, באו הרשעים הארורים החיילים הגרמנים עם חיילי אונגארן ימ"ו לבית רבינו, ואיימו על הנשים שיאמרו היכן מחבואו של רבינו, והנשים ענו להם שאינם יודעים. וחפשו בכל הבית, וגם עלו על העלי' (בויידעם) ובמרתף וגם בביהמ"ד, ואחר חיפוש של שתי שעות הלכו להם בכעס, ומגודל כעס של רציחה ירו חץ באויר, והחץ הגיע לארון הספרים ונכנס לתוך ספר מצות גדול [סמ"ג], ולפלא שהחץ נעצר באמצע הספר בתיבות 'והכהנים עומדים על משמרתם', וראו בזה רמז שאף לגודל הרדיפות ינצל רבינו אשר הוא כהן לקל עליון, ויעמוד על משמרתו משמרת הקודש מבלי שישלטו עליו ידי הרשעים, וע"פ השגחה עליונה נסתבב מהמסבב כל הסיבות שהספר סמ"ג הלז בא לידי רבינו אחר המלחמה, ושמח בו מאוד.

מחזור דברי יואל (פסח עמ' צ"ז)

☆

ויתילדו על משפחתם. במדרש בשעה שקבלו בני ישראל את התורה נתקנאו בהם אומות העולם ואמרו מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם הקב"ה פיהם ואמר להם הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין, שנאמר ויתילדו על משפחתם לבית אבותם, ויבואר בהקדם דברי הגמי' דעל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצאה נשמתן של ישראל והקשה ביד יוסף על מה עשה הי' ככה הרי בידו לעשות שיוכלו להתקיים ולא יצא נשמתן, וי"ל כי כתב בקדושת יו"ט דאברהם אבינו בגודל אהבתו לעשות רצון קונו בהקרבת בנו יחידו לעולה תמימה הוליד גם בלב בנו יחידו התעוררות להקריב עצמו לעולה אשה ריח ניחוח לה' והגם שאחרי שצוה עליו הקב"ה שלא לשחוט את בנו לא עשה דבר בפועל ממש אבל אהבה זו נשאר גם אחרי כן בבנו יחידו ובזרעו אחריו שגם הם ימסרו נפשם לה' ע"כ, ובכן י"ל דלכן יצא נשמתן בעת מתן תורה למען יקבלו את התורה במסירות נפש להורות להם שצריכים למסור הנפש על כל מוצא פי ה', וזהו ביאור המדרש בשעה שקבלו בני"י התורה בדרך נעלה זו שיהיו מוכנים למסור נפשם על קדושת שמו, אמרו מה ראו להתקרב דאחז"ל דהנהרגין על קידוש ה' אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן, וע"ז נתקנאו דהרי הם אינם מצוין על קדושת ה' (סנהדרין עד:), סתם הקב"ה את פיהם הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שמביאין בני, כי בני"י זרע אברהם יצחק ויעקב אשר השרישו כח מסירות נפש בבני"י עד סוף כל הדורות וכח זה נשאר בבני"י להיות מוכן ומזומן תמיד למסור נפשם למען קדושת שמו יתברך.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

וידבר ה' אל משה במדבר סיני וגו' לאמר. הלא מלן למלר שכמה למברים דבנוי לו לממוניה, בעי לברכה ליה, ולרס החל משה למנות ישרחל פמה בברכה (זוה"ק פרשה זו). וזהו **למלר**, שיקדים למירה לבדך לת ישרחל בלרס יחחיל למנותם, כדי שלח ישלוט בהם עין הרע, ולחר כך **שלו לת רלש וגו'**. וזהו גם כן **כלשר לוה ה' לת משה**, שמשמיעו שבלרס החחיל משה למנותם הקדים לברכם, ולחר כך **ויפקדם במדבר סיני.** (דברי יואל)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם. לכלורה מה לורך במנין זה, הלא כבר נמנו בלותה שנה במודש תשרי לחר מעשה העגל, ולומס שלח נלו לגיל עשריס עד תשרי, לח נכנסו לף בכלל המנין הזה של רלש חודש חייר, דלשנות עולם מנינן (מפרשים). **נפניס יפות** תירן בשם **מבניו**: שבמנין הקודם נמנו כל ישרחל יחד, לדעת מספרם הכולל לגלגלותם, חבל כלן נמנה כל שבט בפני עלמו, לשורך חלוקת הלרן שנחלקה לשבטים, שהרי חילו לף היו חוטחים במרגלים היו נכנסים ללרן ישרחל מיד, והיתה הלרן מחולקת ליוצלי מלריס; לך גם דבריו לריכים עיון, דהלא כלפי שמיע גליף שהם עתידים לחטוף, ולף יזכו להכנס ללרן. ונרחה לומרו (דברים רבה ג): לף זכה משה להכנס ללרן ישרחל ונקבר במדבר, כדי שיקומו דור המדבר בזכותו לחתיה לעתיד לבוח; והנה לומרו (שם ג): כשיבוח מליהו לבשר בשורת הגחולה, יבוחו משה ולהרן עמו; וכשבר יקומו משה ולהרן יבוחו גם דור המדבר עמם, ולז עתידים דור המדבר לנחול לת הלרן לשבטיהם, על פי לומו המנין משר פקד משה כלן. ונמלל דלף שבלומו זמן לף יגל תועלת ממנין זה, מכל מקום נלטוו למנותם, דלילו זכו היה התיקון הגדם מיד והיו נכנסים ללרן, ועכשיו שלף זכו וחטלו במרגלים, היה המנין לזורך העתיד כשיקומו לחתיה, דגשל ה' עבר הוה ועתיד הכל חחד, ולומו מנין שמנה משה במדבר הוח נגחי וקייס לעד. (דברי יואל)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם. לומר ה' ליסרחל לף חיבבתי בריה יתירה מכם, לכך נתתי לכם תלוי רלש ודמיתי לתכם לי (מדרש). רבי יונתן רמי כתיב (הושע ג): והיה מספר בני ישרחל כחול הים, וכתיב (שם): לשר לף ימד ולף יספר, לף קשיא כלן בזמן שעושין רלוני של מקום, כלן בזמן שלין עושין (יומל כב:). בפשטות נרחה הכוונה, שבזמן שעושין רלוני של מקום שלז הס במדריגה גבוהה, לז לין להס מספר, ומס חיכף עושין רלוני של מקום, שלז חיכף במדריגה גבוהה כל כך, לז יש להס מספר. לולם **נטעם מלימך** (בפרשתין) פירש להיפוך: נכון שלף למנות לת ישרחל שלף יהיה להס מספר, כדי שלף יתבטלו בין החומות, לך כשישרחל הס עושים רלון ה' לין מזיק להס המנין, והוח כשעושים רלונו ודבוקים בה', דפסקינן (יו"ד קצ): דבר הדבוק לריך ביטול נגד כל הדבוק, וכשלתו דבוקים בה' חיכף יכולים לבטל לותנו, וזהו שלירך כלן בעושין רלונו של מקום, ולז יכולים ומלוה למנותם ולין מזיק להס, משמע שהס דבוקים ולף יתבטלו, חבל כשלין עושין רלונו, לז מזיק להס המנין, ולז משה לף יחד ולף יספר; נמלל במה שלוה ה' למנות לת ישרחל, הודיעו בזה שהס במדריגה של עושין רלונו של מקום, ולכן יכולים למנותם, כי לף יזיק להס המנין להתבטל עכשיו לפני החומות, משלר שהמה דבוקים בה', ובדבר הדבוק לריך שיהיה הביטול כנגד כל הדבוק, ומכיון שה' חינו בטל לעולם, חוב חיכף יכולים לבטל לותם. וזהו **נשלי לכם תלוי רלש ודמיתי לתכם לי** בלומרו **שלו לת רלשם**, שיכולים למנות לתכם, והטעם הוח משלר **שדמיתי לתכם לי**, שלתם דבוקים בה', ולכן חוב חיכף יכולים לבטל לותם. (שבועות רמה)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם. רומס לת רלש גדל לת רלש לף נלמר, חלף שלו לת רלש, כלדם החומר לקיסטנר סב

ריפיה דפלן, כך נתן רמז למה שאו את ראש, שאם יזכו יעלו לגדולה, ואם לא יזכו ימותו כולם (מדרש). כמה גדול שכרן של פרנסי ישראל (ספרי פנחס). **ובזוה"ק** (ויקהל קצח.) מצותר: בתר ריעא כל גופא גריר, וכל העם נמשכים אחריהם; ועל כן מתאמן השטן ביומר להתגבר על מנהיגי ישראל, כדאמרו (סוכה נב.): היצר הרע מתגבר בתלמידי חכמים יותר מכולם; שבמצוות כן יעלה בידו להטות את לב כל העם אחריו. וזהו **שאו את ראש, שאם יזכו יעלו לגדולה, ואם לא יזכו ימותו כולם**, להם בהם תליא, לפי שיש בכך נשיאות ראש וגדולה לישראל עולם היצר להתגבר ביותר, ואם אין מחזיקים כנגדו חזי טופלים בראשו. (דברי יואל)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם. משה הניט כל הגלגולים שעתידים להתגלגל עד גיאת המשיח, וזהו גלגולתם (רמ"ע מפאנו עשרה מאמרות). הנה בו בזמן שנצטוה לפקוד את ישראל, עדיין היה בטרם שנגזר עליהם שימותו במדבר, ואכתי היה בשפטר שיכנסו לארץ מיד ויהיה התיקון השלם, ולפי מצב ישראל בשעה, לא היה בשפטרי שיתפרש **לגלגולתם** על מנין הגלגולים, דשם מיתה אין כאן, גלגול אין כאן. נמצא דבמקרות אלו נכללו בני כוונת, אם יזכו ויהיה עולם התיקון מיד, יתפרש **לגלגולתם** כפשוטו, ואם לא יזכו ותגזר עליהם מיתה, וכשאר כן היה לנסוף כשחטאו במרגלים, יתפרש מלשון גלגול, שנכללו בזה כל הגלגולים העתידים. וזהו **שאו את ראש**, שנדרשת לתרי חנפי **שאם יזכו יעלו לגדולה, ואם לא יזכו ימותו כולם.** (דברי יואל)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם. הלא לכתיב (תהלים קמז): לא עשה כן לכל גוי, וכן (שם קמח): וירם קרן לעמו (מדרש). היום שה' הושיע אותנו נתקק לדורות, ובכל שנה בשנת היום הזה, נתעורר בו מחדש אותה הישועה שנית. וזהו 'זבחו מיום ליום ישועתו' (תהלים צו), שיום זה מסוגל יותר ליישועה משאר הימים (מפרשים הובא בייטב פניט מתן תורתנו נח). ומשפר דלכן צוה ה' למשה לכתוב לישראל את פרטי וזמני גלגוליהם, כדי לחקוק בזה לכל הדורות, כי בשנת הזמנים הללו, יפציע ה' בהם מחדש כאותן ההשפעות שירדו בעת ההוא, אבל להאומות לא כתב אימתי בראן ואימתי העבירן, וממילא אין להם שום יום שבו יושפע להם השפעות רבות. וזהו **לא עשה כן לכל גוי**, ומה עשה **וירם קרן לעמו**, שבשבר זה נתנשאו רשעם וקרנם של ישראל נגד העמים, אשר רק להם חקק ה' זמנים מיוחדים שבו יושפעו עליהם **השפעות גדולות.** (ליקוטי תורה שבועות מכב)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם. הלא לכתיב (הושע ג): והיה מספר בני ישראל כחול הים, אמר רבי ברכיה והיה מספר הסופר כמספר התורה נתנקק להם, שכך אמר להם על ידי משה (דברים ז): ברוך תהיה מכל העמים (מדרש). **האומות** טוענים שהם מרובים מאתנו, ואם כן בדין הוא שיהיו ישראל בטלין ברוב לגבייהו (מדרש). ונראה לומרו (שמות רבה ו): אות אחת מן התורה אפילו בחלף לא בטלה; ואמרו (פרי יהושע קידושין ג): ישראל"ל רמזי תיבות י"ג מ'שים ר'בוע מ'ותיות ל'תורה, דכל אחד משהם רבוע נשמות ישראל הוא כנגד אות אחת מהתורה; נמצא כיון דישראל מחוזק באומיות התורה, אין שייך בהם ביטול. וזהו **שאו את ראש כל עדת בני ישראל**, ולכאורה הלא אמר שימנו רואין שהאומות הם מרובין, וישראל מועטין כנגדן, לזאת נא לייאב **הלא לכתיב והיה מספר בני ישראל**, ומפרש והולך **מספר הסופר כמספר התורה נתנקק להם**, דמספרן של שהים רבוע ישראל עולה כנגד שהים רבוע אותיות התורה, ואם כן לא שייך בהו ביטול, **שכך אמר להם על ידי משה: ברוך תהיה מכל העמים**, לעין ישראל בטלין במוכן. (טיב לבב)

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם. שהים רבוע אותיות התורה הם כנגד שהים רבוע נשמות ישראל שהיו במעמד הנבחר, ולפי שבפרשה זו נמנו כל ישראל **למשפחותם לבית אבותם**, שבהם כלולים כל נשמות ישראל עד סוף כל הדורות, על כן קורין פרשה זו בטרם קבלת התורה, כדי לקשר שהים רבוע נשמות ישראל בשהים רבוע אותיות התורה. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, גביאור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה למיקים

איש על מחנהו ואיש על דגלו

פעם אחת בעת הגזירה של מלכות רוסיה להרחיק היהודים מגבולי המדינה שלשים מיל, והיה הדבר נוגע להרבה בני ישראל אזי אמר אא"ז הרה"ק רבי שמואל אליהו זצוק"ל מזוואלין בליל שבת קודש על הזמר כל מקדש שביעי כראוי לו וכו' שכרו הרבה מאוד על פי פעלו איש על מחנהו ואיש על דגלו דקשה, אם על פי פעלו הרי שכרו במדה ובמשקל ואיך אמר שכרו הרבה מאוד. אלא הפירוש הוא שכרו הרבה מאוד על פי פעלו על פי גזירת אמרי פיו של הצדיק הנקרא פעלו של הקב"ה כמו"ש יראה אל עבדיך פעליך עי"ז שכרו הרבה מאוד כי צדיק גוזר והקב"ה מקיים לכך אני גוזר להיות איש על מחנהו ואיש על דגלו לא עברו ימים מועטים ונתבטלה הגזירה. **(ישא ברכה מאדזיץ)**

ואלה תולדות אהרן ומשה

מסופר על הגאון מהר"מ מרגליות שכשהי' בן חמש והתחיל ללמוד מסכת בבא מציעא לימדו המלמד את המשנה "אבידתו ואבידת אביו אבידתו קודמת, אבידת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת, מפני שאביו הביאו לחיי עלם הזה ורבו שלימדו תורה מביאו לחיי העולם הבא". והי' נהוג אז בימיהם שבשבת הראשונה להתחלת לימודו, היו עושים קידוש והילד חתן השמחה הי' יושב בראש המסובים, והיה חוזר על המשנה הראשונה שלמד, והנה כאשר התחיל ללמוד את המשנה בפני הציבור שקע פתאום בהרהורים, שאלו אביו: במה הוא מהרהר, ענה לו הילד: הנה כשחזרתי על דברי המשנה נתקשיתי בדברי רש"י בפרשתן עה"פ "ואלה תולדות אהרן ומשה" ופרש"י ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפי שלמדו תורה מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, ולכאורה מדברי המשנה שלמדתי עכשיו מוכח כי יפה כח המלמד מכח האב, כיון שהאב מביאו לחיי עוה"ז ורבו מביאו לחי עוה"ב, וא"כ למה זה כותב רש"י כי המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב "כאילו ילדו", ותו לא, לאחר שהרהר קצת, קרנו לפתע פני הילד, ואמר: אני חושב שכוונת רש"י הוא לא כפי שלמדני רבי, אלא כך הוא הפי' האמיתי: המלמד את בן חבירו תורה מעל"ה עליו הכתוב היינו שהכתוב מעלה ומרומם אותו הרבה יותר מאביו, שחוץ ממה שמביאו לחיי עוה"ב הוא גם נחשב "כאילו ילדו" הוא בעצמו ובכן דברי רשיז"ל ודברי המשנה יהיו עולים בקנה אחד.

אל תכריתו את שבט הקהתי

פעם באו פרנסי העיר לאניק להתדיין עם רב העיר בפני הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע הרב טען כי אין הוא יכול להתקיים מהקיצבה הזעומה של הקהל, והפרנסים טענו שיש לו די צרכו, ולא עוד אלא שגם אומרים עליו שיש לו חסכונות, השיב להם הרה"ק מבעלזא: עכשיו התיישב לי מאמר תמוה במדרש על הפסוק "אל תכריתו שבט הקהתי" זש"ה אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער, ולכאורה מה הקשר בין שני הפסוקים, אלא בדרך כלל צרה עינם של הבריות בלויים המתפרנסים מכספי הציבור, ורוצים תמיד לגזול מהם "דלותם" ולהוכיח שיש להם כסף סמוי, ואין צריכים להחזיק בהם, לפיכך הזהירה תורה "אל תכריתו - אוכל מפי - שבט הקהתי", ואל תדכאו עני "בשער" בכל מיני השערות שיש לו ממון בסתר.

ויקח משה את כסף הפדיום

אמר הרה"ק רבי יצחק מנעשכיז זי"ע שהעולם טועים במה שיאמרו שמה שאומרים שסעודת פדיון הבן נחשבת כפ"ד תעניתים נמצא באיזה ילקוט או מדרש, שאין נמצא מזה בשום מקום, רק הוא נובע מאמרי פיו של אביו הקדוה"ט מו"ה רבי מרדכי זצ"ל מנעשכיז זי"ע שאמר שבכל התורה כתיב כסף הפדוים ורק כאן כתיב כסף הפדיום שהוא אותיות פ"ד יום, לרמז על זה. **(אילנא דחיי)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, ברוך צחות ומליצה נאמרים

ואחה הפקד את הלוים. כתב הרב בעל הטורים ז"ל הפקד, ב' במסורה. הכא, ואידך (תהלים קט) **'הפקד עליו רשע'**, וזה שאמרו **'אין אדם נעשה שוטר מלמטה אלא אם כן נעשה רשע מלמעלה'**, וזה הוא הפקד את הלוים שנעשו שוטרים, הפקד עליו רשע עכ"ל, ודברים אלו מרפסין איגרא וגם מאמר חז"ל שהביא אין להם ביאור. **ובדרך צחות אמרתי בפירוש הדברים, על פי מעשה שבא לידי,** בהיות פה רב חשוב וביקש מאנשי הקהל שיהנו אותו בסך מסויים והיה קשה עליהם להוציא סך כזה מקופת הקהל, על כן היו מסרבין לגדול הזה למלאות בקשתו, ונזרק מפיו מאמר זה לנגדם ואמר, 'אין אדם נעשה ראש מלמטה עד וכו'. **ואמרתי להמליץ בעדם** כי הכרתי אותם שהם יראי ה' באמת, ובקרבם הם רחמנים וגומלי חסדים, אך בהיותם ממונים על קופת הקהל ואי אפשר להם להכביד עול על הקהלה העניה, מוכרחים הם להראות כאילו הם אבירי לב, הגם שלבם עליהם יכאב על שלא יכלו למלאות בקשת הרב הגדול הזה. **וזה שאמרו, אין אדם נעשה שוטר וממונה על ממון הקהל אלא אם כן נעשה רשע מלמעל"ה, היינו רק מן השפה ולחוץ הוא מראה עצמו כרשע, אבל באמת בקרבו הוא רחמן ואיש חסד.** **(קדושת ציון)**

ויתילדו על משפחותם לבית אבותם, במדרש ילקוט בשעה שקבלו בני ישראל את התורה נתקנאו בהם אומות העולם ואמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מאלו, סתם הקב"ה את פיהם ואמר הביאו לי ספרי יוחסין שלכם כשם שבני מביאין שנאמר ויתילדו על משפחותם וכו'.

ויל"פ עפי"מ שראיתי בספר זכור ושמור שמביא בשם שמנה לחמו להקשות דהיאך נתנה תורה בשבת והא קי"ל בשו"ע (יו"ד סי' רמ"ה) שאין קורין לכתחילה בשבת, דהיינו שאסור ללמוד דבר חדש בשבת (מפני השרח) ואין לך דבר חדש כמו נתינתה, ותירץ עפ"י המדרש דישראל אמרו נעשה ונשמע עד שלא שמענו כבר קיימנו דהאבות קיימו את התורה קודם נתינתה וא"כ לא הי' התורה דבר חדש, משא"כ גבי אוה"ע שהי' דבר חדש.

וז"ש בשע"ה שקבלו ישראל את התורה דהיינו ביום שב"ק ואפ"ה קבלו ישראל את התורה על אף שהי' דבר חדש, א"כ מה ראו להתקרב אלו יותר מאלו א"ל הקב"ה הביאו לי ספר"י יוחסין שלכם, דייקא "ספר" יוחסין, שיש להם הס"ת כבר בירושה להם מייחוס אבותיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב שקיימו את התורה עד שלא ניתנה וגם אצלם מימיהם של אבותינו לא פסקה ישיבה מהם ואין כל חדש אצלם שפיר השעה מוכשרת לכך וע"כ ניתן להם התורה.

(אלופי יהודה)

☆

אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל, וברש"י אי' ב' טעמים, הא' כדאי לגיון של מלך להיות נמנה לבדו, והב' צפה הקב"ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנים וכו' אמר אל יהיו אלו בכלל, ונראה שב' הטעמים מרומזים בקרא, דהנה לשון פקידה יש לו שני מובנים, כפשוטו לשון מנין, וגם לשון עונש כמו וביום פקדי ופקדתי. וזש"ה והלוים לא התפקדו בתוכם, דהיינו שלא נמנו בין כלל ישראל, ונתן טעם לדבר "אך את מטה לוי לא תפקוד" יתפרש פקידה בלשון עונש, דהיינו שלא יענשו בכלל הנמנים, וטעם הב' "ואת ראשם לא תשא בתו"ך בנ"י ישרא"ל" דכדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לעצמו, ולא בתוך בני ישראל.

(דברי מהרי"א)

☆

במסורה, ושא את מספר שמותם, ושא עינך ימה וצפונה, ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאותי, ונל"פ עפי"מ דהובא במד"ר (פר' צו) מחלוקת לחד מ"ד תשובה מחצה ותפלה עושה כולה, וחד אמר להיפוך תפילה עושה מחצה ותשובה עושה כולה, ומביא המדרש ראי' מאנשי ענתות שקללם ירמי' הנביא באמרו "הבחורים בחרב ימותו" ועכ"ז מכיון שעשו תשובה זכו להתייחס שנאמר (נחמי' ז) אנשי ענתות מאה וכו' עיי"ש. ובכלי יקר (פר' ואתחנן) כתב להביא ראיה דתפילה עושה מחצה ממרע"ה דביקש "אעברה נא ואראה" והועיל תפילתו למחצה שאמר ליה הקב"ה "שא נא עיניך ימה וצפונה וראה כי לא תעבור" עיי"ש. וזהו ביאור המסורה דהוכיח דתפלה עושה מחצה ממה שנאמר "ושא עיניך ימה וצפונה" אצל מרע"ה, וגם הוכיח דתשובה עושה כולה מאנשי ענתות ע"כ אמר "ושא את מספר שמותם" דמזה שזכו להתייחס בשמותם מוכח דתשובה עושה כולה, וכיון שתשובה עושה כולה שפיר אמר דהמע"ה ראה עניי ועמלי ושא לכ"ל חטאותי דייקא.

(פנינים יקרים)

דורש טוב

שאו את ראש כל עדת בני ישראל וגו' במספר שמות וגו'. ודייקו בזה דתיבות "במספר שמות" לכאורה מיותר.

אלא יבואר על פי מה דמתאמרא בשם אחד מהגדולים בהא דאיתא בגמרא (יומא כב:): רבי יונתן רמי, כתיב (הושע ב, א בהפטורת השבוע): **"והיה מספר בני ישראל כחול הים"** וגו', וכתיב (שם) **"אשר לא ימד ולא יספר"**. אלא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (לא ימד ולא יספר), כאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום (והה מספר וגו'), עי"ש. **והקשה**, והלא אם ישראל אין עושין רצונו של מקום, ומספרם כחול הים, ובשעה אחת יכולים לעשות תשובה שלימה ולהיות עושים רצונו, והיאך אם כן אפשר שיתרבו מיד להיות בלי מספר.

ותירץ על פי מה שמצינו שצדיק אחד שקול נגד כמה וכמה אנשים [כמו יאיר בן מנשה, שכתוב עליו (יהושע ז, ה): "ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש" ואמרו חז"ל (סנהדרין מד.) שהיה שקול כנגד ל"ו איש, רובה של סנהדרין]. נמצא, שאם אין עושין רצונו של מקום, יש להם מספר לישראל, **אבל אם עושין רצונו אז אמנם שקול כל אחד כנגד כמה וכמה, ואם כן אין להם מספר.** עד כאן דברי פי חכם חן.

ולפי זה, אכן שמותם של בני ישראל יש להם מספר, אבל בני ישראל עצמם אין להם מספר כשעושין רצונו של מקום, שהרי אז אחד שקול כנגד כמה, לכן אמר הפסוק **'במספר שמו"ת' שרק שמותיהם יש להם מספר, אבל הם עצמם אין להם מספר.** ומדוייק שפיר.

אבני שוהם

(נדפס בס' 'נחלת יעקב' לאביו, אמשטרדם תפ"ד)

המשכן, המשך מעמד הר סיני

אחר שציוה תורת הקרבנות בספר הקדושי [ספר ויקרא], התחיל עתה [בספר במדבר] לספר בספר הזה, המצות שנצטוו בענין סוהכ מועד [המשכן]. וכבר הזהיר [בספר ויקרא] על טומאת מקדש וקדשיו לדורות. עתה יגביל את המשכן בהיותו במדבר, כמשר הגביל הר סיני בהיות הכבוד שם[א]. ומזה: "והזר הקרב יומת" (במדבר ג טו), כמשר אמר שם: "כי שקול יהיה לכם" (שמות יט יג). ומזה: "ולא יבקעו לראות כבלע את הקדש ומתו" (במדבר ד כ), כמשר הזהיר שם: "פן יהרסו אל ה' לראות" וגו' (שמות יט כא). ומזה: "ושמרתם את משמרת הקדש, ואת משמרת המזבח" (במדבר יח ה), כמשר אמר שם: "וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו" וגו' (שמות יט כב), "והכהנים והעם" וגו' (שמות יט כד). (מתוך ההקדמה לספר במדבר)

בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא: (פרק א פסוק מב)

מעשה חש"ב

א

רבינו מבאר שהגבלות במשכן היו מקבילות להגבלות שהיו במתן תורה בהר סיני, כדלהלן:

בהר סיני	במשכן
כי סקול יסקל או ירה יירה	והזר הקרב יומת
פן יהרסו אל ה' לראות	ולא יבאו לראות כבלע את הקודש ומתו
וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו	ושמרתם את משמרת הקדש ואת משמרת המזבח

והנה דברי רבינו כאן יסודם במש"כ רבינו (בהקדמה לפרשת תרומה) הדמיון בין המשכן למתן תורה על הר סיני, שאותה השראת השכינה שהיתה בהר סיני היתה על המשכן, אלא שבהר סיני היה זה בגלוי, גדלות מעמד הר סיני, ובמשכן היה זה בסתר. בהר סיני היתה זו פעם אחת, ואילו במשכן היה באופן תמידי. וז"ל רבינו:

"וסוד המשכן הוא שיהיה הכבוד לשכן עליו כמו שכן על הר סיני שנאמר ושכן כבוד ה' על הר סיני', ונאמר שם (שמות כד טז) 'וישכן כבוד ה' על הר סיני', ונאמר (דברים ה כא) 'הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו', כן כתוב במשכן 'וכבוד ה' מלא את המשכן' (שמות מ לה). והזכיר במשכן שני פעמים 'וכבוד ה' מלא את המשכן' (שם פסוקים לד לה) כנגד 'את כבודו ואת גדלו'. והיה במשכן תמיד עם ישראל הכבוד שנגלה להם בהר סיני, ובכלה מצא היה חליו הכבוד שנגד בו בהר סיני, וכו'. והמסתכל יפה בהחומים הנאמרים במתן תורה ומבין מה שכתבנו שם, יבין סוד המשכן ודיק המקדש".

ב

הנה אצל כל שבט ושבט כתוב 'לבני' בלמ"ד, ורק אצל שבט נפתלי כתוב 'בני' בלי למ"ד, שנאמר 'בני נפתלי', וצ"ב. והנצי"ב בהעמק דבר מיישבו בהקדם מה שהביא בשם האריה"ק וז"ל "מתחילה היו מניחין כל הפתקאות דכל ישראל בתיבה גדולה אחת, ואח"כ באו כל הנשיאים כל אחד בתיבה שלו, וב[ו]ררים כל אחד הפתקאות, וכל נשיא שמצא אחד משבטו היה מטיל בתיבתו, ואח"כ מנה מה שנתקבץ בתיבתו. משום הכי כתיב בכולהו "לבני" [עם למ"ד], פירוש זה הפתקא שייכת לזה השבט, אבל בני נפתלי [שהם נמנו] האחרון, לא היה נשיא שלו בורר כלל, אלא כל שבטו נשאר בתיבה הגדולה, משו"ה כתיב 'בני' [בלי למ"ד] ומזה למדנו דדעת האריז"ל כמו שכתבתי שהיו מונין שמות הכתובין בפתקאות, ולא ע"י בקע לגולגולת".

ואפשר להביא סמוכין לדעת האריז"ל שהיו רושמים השמות בפתקאות לפני משה ואהרן, ממש"כ רבינו (פרק א פסוק מה) טעם המצוה של למנות את ישראל וז"ל "עוד, כי הבא לפני אבי הנביאים ואחיו קדוש ה', והוא נודע אליהם בשמו, יהיה לו בדבר הזה זכות וחיים, כי בא בסוד העם, **ובכתב בני ישראל** [שהיו כותבין על פתק שמם ומסרו לפניהם], וזכות הרבים במספרם, וכן לכלם זכות במספר שימנו לפני משה ואהרן, כי ישמו עליהם עינם לטובה יבקשו עליהם רחמים וכו'". הרי לנו שכשבאו להמנות הזכירו ישראל בפתקא לפני משה ואהרן.

וידועים מש"כ רבי חיים ויטאל בהקדמתו לספרו אוצרות חיים: בענין ספרי הקבלה הנמצאים, אמר מורי זלה"ה כי שלשלת הקבלה, הראב"ד ז"ל ממנו ומבנו ומתלמידיו **עד הרמב"ן** ז"ל, תלמיד תלמידיו כולם קבלה אמיתית, והוא מפי אליהו זכור לטוב שנגלה עליהם.

סדר הדגלים לפי מהלך השמש, וסדר השבטים לפי סדר חשיבותם

בתחילת הפרשה (פרק א פסק א) איתא הציווי לספור את ישראל, ומפסוק יז והלאה איתא שספרו את בני ישראל, ומפורט מספר כל שבט ושבט, ובפסוקים מה – מו כתוב מספר סך הכל שהיו בני ישראל מבן עשרים שנה ומעלה, 'שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים'. והנה בפרק ב הכתוב מפרט סדר ארבעת הדגלים והמחנות, איזה שבט היתה ראש הדגל, ובאיזה צד חנה, והשבטים שחנו עמו. והכתוב חוזר ומפרט את מנין הפקודים של כל שבט ושבט, ומנין של כלל ישראל יחד.

הטעם שנזכר עוה"פ מנין השבטים: כתב רבינו לא מפני שספרו עוה"פ, אלא כיון שעברו עשרים יום מאז שמנו אותם בראשון לחדש השני, עד שסדרו את הדגלים, בא הכתוב להודיע נסי ה' שבתוך עשרים יום משעה שמנאם עד שסדרו את המחנות לא מת מהם אדם, אף שהיו עם גדול.

סדר הדגלים, וסדר השבטים

סדר הדגלים בקרא הוא: **מזרח – דגל יהודה.** והשבטים החונים שם: יהודה, יששכר, וזבולן. **דרום – דגל ראובן.** והשבטים החונים שם: ראובן, שמעון, וגד. **מערב – דגל אפרים.** והשבטים החונים שם אפרים, מנשה, ובנימין. **צפון – דגל דן.** והשבטים החונים שם: דן, אשר, ונפתלי. **וטעם סדר זה** כתב רבינו שיהודה היה הראשון כיון שהוא היה המלך, ואחריו דגל ראובן שהוא היה הבכור, ושני דגלים אלו היו מבני לאה, [וגם שבט גד בא עמהם שהיה בכור שפחתה] ואחריו דגל אפרים, בני רחל, ולאחרונה דגל דן, דגל בני השפחות וז"ל:

"והנה הפמ"ג [סדרן של רוחות העולם] תחלתן מן המזרח, כמהלך השמש [שעולה במזרח]. ומחציו הלכוס [שהוא הצד השני שהשמש זורחת בו] ומחציו המערב, ומחציו הלפון. ומזו דגל יהודה במזרח, כי הוא נוסע בראשונה שהוא הנגיד [המנהיג], כמו שכתוב ה', 'יהודה יעלה בתחלה'. ולאחריו [אחריו] בלכוס, לכבוד הבכורה. והנה שני הדגלים הסמוכים [יהודה וראובן] היו ללאה [של שבטי בני לאה], עם [גד] בכור שפחתה, העולה על בלכיה [פירוש, דבכל דגל היה שלשה שבטים, ובשני הדגלים היו חמש מבני לאה, והיה חסר שבט אחד, הכניסו את שבט גד שהיה בכור זלפה שפחת לאה]. ולגל למח לבני רחל, בתערב. ולגל בני הלחוח [בני השפחות] בלפון לחכונים".

והביא רבינו דברי המדרש (רבה, במדבר ב' ט') **שמפרש בארוכה סדר הדגלים וסדר השבטים לפי חשיבותם:**

"וכתב שכינת הקב"ה למקום רוחות העולם... וכנגדן, סדר הקב"ה הדגלים למקם. למד לו:

מזרח, שממנו יוצא לור לעולם, יהי כנגדו יהודה שהוא בעל מלוכה. ועליו שבט יששכר, שהוא בעל תורה. ועליו מטה זבולון, שהוא בעל עסירות, כמה לכתיב 'זבולון לחף ימים ישכון'... [והס] יסעו בראשונה, כמו שנאמר 'ויסעו מלכם לפניהם וה' בראשם'".

רוח	דגל	השבטים החונים שם	משמעות הדגל	משמעות הרוח	מספרם
מזרח	יהודה	יהודה יששכר וזבולון	מלוכה, תורה, עשירות	זריחה ואור	והם יסעו בראשונה, משום שהמלך נוסע בראש

"**ללוס**, טללי בלכה וגשמי ברכה יוצאין ממנו לעולם, יהי כנגדו לאובן שהוא בעל תשובה. ותשובה מלה טובה, ורחמיו של הקב"ה בזמן לעולם בשעה תשובה. ועליו גד, שהוא בעל גבורה, ושמעון בתמצע לכפר עליו. ובשביל שתשובה היא שניה לתורה".

רוח	דגל	השבטים החונים שם	משמעות הדגל	משמעות הרוח	מספרם
דרום	ראובן	ראובן שמעון וגד	תשובה	טללי וגשמי ברכה	**שניים יסעו**, שתשובה היא שניה לתורה

"**מערב**, לוקחות שכר ולוקחות בכל וקול ומוס. וכנגדן לפריס ומנשה ובנימין. ובכיה לעולם במערב בגבול בנימין, שנאמר 'לבנימין למר יריל ה' ישכון לבטח עליו'. ובליעים יסעו, נמה לתורה ולתשובה גבורה, כלי שיתגבר לדם בתורה, ויתגבר על יצרו".

רוח	דגל	השבטים החונים שם	משמעות הדגל	משמעות הרוח	מספרם
מערב	אפרים	אפרים מנשה ובנימין	גבורה	אוצרות שלג וברד, קור וחום	שלישים יסעו, שגבורה נאה לתורה ולתשובה

"**לפון**, מקם יוצא החושך לעולם. וכנגד שבט דן, למה? שהוא התחיל העולם בעבודה זרה שעשה יבבעם, שנאמר 'ויתן האחד נתן בדן'. ועליו שבט אשר, להמיר את החשך, שנאמר 'ויטובל בשמן רגלו'. ועליו שבט נפתלי, שהוא בעל בריכה. למחכונה יסעו, שכל מי שעובד עבודה זרה, הולך למחור ולא לפניס".

רוח	דגל	השבטים החונים שם	משמעות הדגל	משמעות הרוח	מספרם
צפון	דן	דן אשר ונפתלי	חשך אור וברכה	חושך	לאחרונה יסעו, שעובד ע"ז הולך לאחור

ומסיים רבינו: "היה הכל בחכמה ובכוד וגדולה ליתרולם, ולכך יזכיר הכתוב הכל בפרט".

שיעור פאות הראש (ד)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בתורתינו הק' פ' קדושים נצטוינו על מצות פאות הראש שהיא לאו מן התורה כפי שנאמר בפסוק (ויקרא יט, כז)**: לֹא תַקִּפוּ, פְּאַת רֹאשְׁכֶם, דהיינו שאסור להקיף הראש, ומחיוב להשאיר שערות בפאות הראש, ושיעור הפאה הוא מקום הצדעין וכפי פירוש רש"י הק' לגבי פאות הראש: "לא תקפו פאת ראשכם - זה המשוה צדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו, ונמצא הקף ראשו עגול סביב, שעל אחורי אזניו עקרי שערו למעלה מצדעיו הרבה. אולם יש לעיין שיעור אורך השערות כמה, ואיה מקומו על פני האדם, ויש לדון בזה לפי הדין ולפי המנהג, ודברי רבותינו הק' בזה.**

כעת נמשיך לבאר היכן ראוי להעמיד הפאות בשעת התפלה, ומהו הכוונה שלא יכסו את אזנו, האם הכוונה נגד האוזן או כל אבר האוזן, דהיינו דאין להניח הפאות מאחורי האוזן, או דאין להקיף את האוזן עם הפאות כמו שעשו כמה אנשים חשובים ואף בני תורה. ובכלל זה נבאר קצת דעת רבותינו הק' בזה אף שלא בשעת התפלה, האם הקפידו שלא להניח הפאות על האוזן.

וכבר הזכרנו בקוצר בשבוע העבר, דבפשטות תלוי הספק הנ"ל בגירסת ה'תיקוני הזוהר' הק', דאם גרסינן דצריך לבערא שערא 'מעל' אודנין, היינו בכל מקום באוזן לא יגיע השערות בשעת התפלה, ואם גרסינן 'מגו" אודנין הכוונה הוא שלא יגיע השערות בתוך האוזן דהיינו בנקב האוזן. וכבר הזכרנו דהגאון הבן איש חי זי"ע בספרו 'בניהו' הבין בפשטות דליכא שום קפידא להניח אחורי האוזן רק שלא הניח השערות על פתח האוזן, וכן נהג הוא בעצמו כמש"כ שם בעצמו שהוא זי"ע דוחה אותם אחורי האוזן, עי"ש.

ובספר 'כף החיים' שהעתקנו בשבוע העבר מבואר להדיא דהעיקר הוא שפתח האוזן יהא גלוי ולא מכוסה בשערות, דהיינו דליכא שום קפידא מעל האוזן רק נקב האוזן והוא מקום השמיעה יהא פתוח בשעת התפלה, ולא יהא מכוסה בשערות.

ועי' מש"כ בשו"ת 'מגדלות מרקחים' [להגה"צ מצעהלים זי"ל] (או"ח סי' י"ח), וז"ל: "ומ"ש מזוזה"ק אודות השערות המכסים את האזנים, הנה הקפידא שלא יכסו הפאות את נקב האזנים, אבל אותן המשלשלים את הפאות לאחורי האזנים, הלא נקב האזנים אין מכוסה, לכן אין מן הצורך לשלשל את הפאות למטה", עי"ש.

וכן סברו בפשטות הגאון החזון איש זי"ל והקה"י וכמו שמבואר בספר 'ארחות רבינו' (ח"א רל"ו) וז"ל: "דרך אגב אכתוב כאן בנוגע לאלה שפיאותיהם מאחורי האוזניים, ובתפילת שמ"ע מורידים אותם וכמדומה שמסתמכים על הזוהר הק', ואמר מרן החזו"א זצוק"ל שמה זוהר מוכח שהשערות לא יגעו בנקב האוזן כשמתפלל שמו"ע וכמדומה שגם מו"ר אמר לי כן", עי"ש. אולם הקפיד שלא להניח מאחורי האוזן אף גם 'כל היום', וז"ל שם: "הקפיד אצל נכדיו שפאותיהם יהיו על הלחי דרך גידולם ולא ישימום מאחורי האוזן, כי מצוה צריך להראות ולא להסתיר, וכמדומה לי שגם מרן החזו"א הי' מזהיר על כך", עי"ש. אולם זהו לא מחמת טעם הזוה"ק רק משום דיש להראות המצוה ולא להסתיר, וזה נוגע כל היום כמובן.

ובספר 'מעשה איש' (ח"ב דף צ"ז) כתב: "בן תורה שאל את מרן הקהלות יעקב זצ"ל כיון שאני מעדת החסידים ולומד במקום ליטאי האם בתפילת י"ח צריך להסיר את הפיאות מעל האזנים, וכמובא בספר יסוד ושורש העבודה שער הקרבן פ"ב שיזהר שלא יכסו שערות הפיאות את אזנו כמבואר בזוהר, והשיב לו אני לא מוריד את הפיאות כיון שהחזו"א למד פשט בזוהר שהכוונה שלא יכסו השערות את נקבי האוזן (ס' תולדות יעקב עמ' ש'), והעיר על זה הגר"ח קניבסקי [שליט"א] ז"ל בכת"י: יש כאן מקום לטעות שאאמו"ר זללה"ה נתן את פאותיו מאחורי האזניים, וזה שקר

וכזב, אדרבה אמר שאין לעשות כן והמעשה היה להיפך, שיש שנותנין את הפאות מאחורי האוזניים בשעת שמונה עשרה כדי שלא יכסו הפאות את האזניים, ועל זה אמר החזו"א שאין זה הפשט בזוהר רק שהנקבים לא יכוסו וא"צ להשים הפאות מאחורי האזניים, גם אפשר שאלו שהולכין עם הפאות אחורי האזניים נהגו להורידן מאחורי האזניים בשעת שמונה עשרה משום הזוהר, ואמר מרן שאין כוונת הזוהר לזה וכנ"ל, אבל הוא עצמו מעולם לא הלך עם הפאות מאחורי האזניים", עי"ש. וכפי המבואר לעיל אדרבה הי' מזהיר שלא להסתיר הפאות.

ועי' בספר 'דרכי חיים ושלום' (אות תת"פ) וז"ל: "מאוד הקפיד רבינו שלא לכוף ולהצניע את הפיאות אחורי אזנו". ובהג"ה סק"א שם האריך בזה דלכאורה בזוהר הק' משמע דרק בשעת התפלה אסור, וביאר וז"ל: והנה המעיין בתקונים שם דף קס"ח יראה דהקפידא אפי' שלא בשעת התפלה צריך שלא יהי' הפיאות אחורי אזנו, דנקט זאת בחדא מחתא עם איתתא דצריך דלא לאתגליא בה שערא, אך בשעת התפלה יש יותר קפידא דאז יש בהם אחיזה מארי דדינא לגבי תרעין דשמעין בהון צלותין ואינם מניחים שיתקבל תפלתו, אבל הקפידא אפי' שלא בשעת התפלה כמובן להמעיין שם, ומביא שם שסיפר רבינו (בעל מנח"א) דכאשר נתקשר בקשר החיתון עם בת הה"ק מו"ה שרגא יאיר מביאלבזיג ז"ל בזיווג ראשון לא הי' זקינו הגה"ק בעל שם שלמה ז"ל על מסיבת התנאים, מחמת שלא רצה לכוף ולהצניע את הפאות אחורי אזנו, כפי אשר היה נימוס המדינה ברוסיה ע"פ גזירת המלכות, עי"ש.

והכוונה על מה שכבר ידוע, שהי' גזירה ברוסיה לאסור להמון העם לגדל פאות, רק לרבנים הותר הדבר, לפיכך היו מחביאים את הפאות מאחורי האוזניים או מתחת לכיפה, וידוע דהחידושי הרי"ם נאסר בתפיסה על פסק שנתן לחסידיו שלא לגלח את הזקן והפאות והי' סובר להלכה דהוא ביהרג ואל יעבור, והי' מחלוקת גדול בין גדולי הדור בזה, ומחמת זה הנהיגו חסידיו וגם שאר חסידים להסתיר הפאות תחת הכיפה או אחורי האוזן ולא ח"ו לגולחן, והדברים עתיקים ואכ"מ להאריך בזה.

ואגב עיין בשו"ת 'חלקת יעקב' (יו"ד סי' פ"ח) בא"ד כשדן שם בשיעור הפאות (ובמאמרים הבאים בעז"ה נעתק דבריו) כתב שם בכאב בזה"ל: "והנה בארץ רוסיא משנות קדם עוד בימי הצר ימח שמו היתה גזירה על הפאות מפאת הממשלה, ובאותו זמן שבשארי ארצות כמו פולין קטן והונגרי' שהחרדים היו הולכים עם פאות ארוכות ושלא ליגע בהם יד כלל, בארץ רוסי' אף החרדים אי אפשר היה להם לדקדק בזה מפני גזירת הממשלה, וכמובן שלא עברו ח"ו על איסור כי בזה היו מדקדקים שלא ליגע לא בתער ולא במספרים כעין תער וכמבואר בשו"ע, אבל כמובן כשנשתרבב המנהג אף אצל החרדים שלא לישא פאות גלויות וניכרות, ממילא נתרופף ונתרשלה מצוה זו בארץ רוסיא ולחפוש אחרי קולות היותר גדולות, אבל סתמא כל חרד וכל בא שערי תורה היה מדקדק עכ"פ שלא ליגע בתער או במספרים בכל מקום הפאות" וכו', עי"ש.

ובספר שו"ת 'משנה הלכות' (ח"ו קמ"ט) מביא מה שקיבל מהגאון הגדול מוה"ר צבי הירש מאנהיימער אבדק"ק אונגוואר בעל מח"ס עין הבדולח, כשראה בחור עם פאות ארוכות והצניעם תחת אזניו, כעס עליו מאד, דמי אמר לו לגדל פאות ארוכות כ"כ והי לו לחתוך עד לשעור ולא יתבייש במצות ה', עי"ש.

גם מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל הקפיד מאד באלו שמשימין את הפאות על אחורי אזנים, ובספר הנפלא 'פאות כהלכה' מביא עובדא ומקורו הוא ספר 'מבצר תורה ויראה' (פרק נ"ח): דפעם אחת כשראה רבינו ז"ל לבחור אחד שפאותיו מונחין לו אחורי אזנו, שאל לו רבינו בדרך צחות 'תסבר לי למה אלו האנשים העומדים מאחריך רשאי הם לראות את פאותיך, משא"כ לאלו העומדים לפניך שאינם רשאים לראותה'.... וצוה לו שיסירם מעל אזניו, ופעם אחת כשראה לבחור אחד שבימי החול נתן את פאותיו אחורי אזניו אמנם בשבת הורידן כראוי, ולא היו מסובבין אלא מפוזרות מאוד, אמר לו בדרך צחות 'אינדערוואכן א גלח שבת א מלאך'....., עי"ש.

כ"כ מסופר שפעם אחת ירד לפני התיבה בחור אחד שפאותיו היו מונחים על אחורי אזנו וכשהכיר בו מרן ז"ל כבר היה מעוטר בטלית ותפלין, ומעולם לא שח שיחת חולין בתפילין, וענה לעומתו בלשון הקודש 'למה הטמנת הפאות תחת האוזן חששת שיגנבו אותם'....?

ובאמת הי' כמה משלומי אמוני ישראל, חסידים ואנשי מעשה, שהיו נוהגים לעשות קשר עם הפאות, ובטעם הדבר שרצו להסתיר הפאות בזמן שנסעו ונסתובבו בין הגוים שהי' מלעיגין עליהם, ולא הי' רוצים להקיף האוזן או להניחם מאחורי האוזן, וע"כ הי' עושין הקשר הנ"ל ובזה אין הפאות בכלל במקום האוזניים, אבל תלי"ת כהיום אכשיר דרא בס"ד וכבר עבר התקופה של גוים מלעיגין ברדרכם של ישראל, וליכא שום סיבה שלא לגלות הפאות כראוי וכנכון.

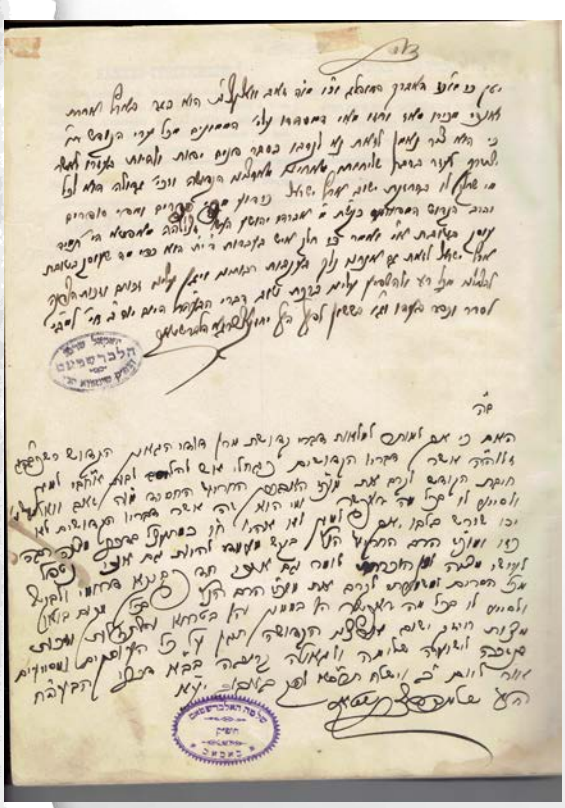
המשך המאמר בעז"ה אחר חג השבועות.

יענענו בקו"ל

מכתבים הערות והחלטות שנתקבלו על שולחן המערכת

ב"ה, שלום וכט"ס לידידים יקרים האהובים הע"י
חברי מערכת גליון הותיק 'קול התאחדותינו'
בקרב קהלתינו הק' שיכון קרית יואל בעי"ת בני ברק יצ"ו

אחדשה"ט, ראשית דברי לא אמנע מלהודות, להלל ולשבח את מעשי ידכם להתפאר מדי שבוע בשבוע, בהוצאת הגליון לשם ולתפארת, לרוות צמאי שלומי אמוני ישראל די בכל אתר ואתר בכלל, ורבבות אנשי שלומינו בפרט, הנהנים מיגיעתכם להעשיר את הגליון במאמרים נכבדים עולת שבת בשבתו, ובפרט המדור המפורסם 'משולחן מלכים' הני שיחות קודש מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א עם ההערות וההארות הנכוחים והישרים, לברר מקחו של צדיק, ולפענח דברי חכמים וחידותם.

וכדי להוסיף על הקודש, הנה בשיחה שהופיע בגליון לפ' בחוקותי, דיבר מרן שליט"א בקדשו עם רבני וחברי הנהלת כולל חיבת ירושלים ליוצאי גאליציע, ובתוך דבריו הק' בענין קדושת הצדקה של רבי מאיר בעל הנס, אמר מרן שליט"א בזה"ל: **דער שינאווער רב האט נאכגעזאגט פונעם אפטער רב, אז מ'וויל וויסן וואו איינער האלט אין יראת שמים, זאל מען קוקן וואספארא געפיל ער האט צו צדקת רבי מאיר בעל הנס**. עכל"ק.

ולזאת אמרתי להעביר לידכם העתק המקורי ממכתב קודש בכתב יד קדשו של מרן הגה"ק משינאווע זיע"א שכתב את דברים הללו, ואולי כדי לפרסמו כדי לעורר הלבבות לצדקה קדושה זו, וזכות הרבים יהא תלוי בכם.

ומן הראוי לציין שזה לא מכבר הראו למרן רבינו שליט"א את כתב יד קודש זו כשנתגלה בפעם הראשונה, ורגש קודש עד מאוד הי' ניכר על פני קדשו של מרן רבינו שליט"א, וחזר וקרא מתוך הכתב כמה פעמים, באמרו: **הייליגע ווערטער.... הייליגע ווערטער....**

ואסיים את דברי בברכת הדיוט, יהי נועם ה' עליכם, שתשרה שכינה במעשי ידיכם, להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך הרחבת הדעת וסייעתא דשמיא, שלום לכם ושלום לעוזרכם, וימלא ה' כל משאלותיכם.

ג' במדבר, מ"ב למטמוני"ם, תשפ"ד לפ"ק
ידידכם המוקיר ומעריץ
א. י. ז. פריעדמאן, פה ארה"ב

◆ משנה א' ◆

שנו חכמים בלשון המשנה ברוך שבחר בהם ובמשנתם.

גרעה"ק דבי המרי"ל (הובא בבאה"ט סו"ס ג' סק"ו) שיחבר הלמד בלימוד המשנה, שבזה נמשך התורה על נשמתו, כי משנה תומיות נשמה.

ופ"ל בהקדם קומיה הפני יהושע (קידושין ל.) מהא דאמרינן (זוהר תזריע שה"ש דף כד:) יש שעיה רבוע תומיות לתורה, נגד שעיה רבוע נשמות ישראל. דלכאורה לפי מספר התומיות אין מגיע משבון תומיות התורה רק לערך חצי משבון המזכר. ונראה לייעב כי כל חות שבתורה יש שתי בחינות קדושות, קדושת תורה שבכתב שהיינו התופן שהיא כתוב בתורה, וקדושת תורה שבעל פה שהיינו פירוש הכתובים כפי דרשות חז"ל, ואם כן יש לנפול מספר תומיות התורה והן עולין למספר שעיה רבוע.

ובזה יובן הרמז משנה תומיות נשמה, שעל ידי לימוד משניות נמשך התרת הנשמה, כי המשנה היא היסוד של תורה שבעל פה, וכשהלמד לומד משניות הוא דבוק בתורה שבעל פה, ולכן נמשך מזה התרה לנשמתו, כי על ידי תורה שבעל פה נשלם משבון שעיה רבוע תומיות לתורה, וממילא יש לכל נשמה שבישראל חלוה נחת מתת בתורה, וממנה נמשך התרת נשמתו.

וזהו שנו חכמים בלשון המשנ"ה, פי' מה שנו חכמים נקראים בשם משנה תומיות נשמה, וזה נע להורות כי ברוך השית שבחר בהם ובמשנתם, שעל ידי לימוד משניות נמשך התרה לנשמתו הנובע מתומיות התורה, והנה כי כן יבורך גבר בקדושתה והתרה עליונה.

◆

ברוך שבחר בהם ובמשנתם.

י"ל על פי מה שכתב בחובת הלבבות (שער עבודת האלהים פ"ג) כי מלות התורה יש מכלית למספרן, והן מגיעות עד סך ידוע, והוא תרי"ג מלות, לך מלות השכל כמעט אין להן תכלית, כי בכל יום יוסיף האדם דעת בהן, וכל שכר תוסיף הכרתו ויבין טובות האלהים ועוסק יכלתו ומלכותו, יוסיף להכנע לו ולהשפל לפניו, ועל כן אמר רואה דוד המלך ע"ה מתחנן אל האלהים ואומר (תהלים קיט יח) לכל תבלה ראיתי קץ, אבל עם כל זה רחבה מצותך מאד, י"ל כל מה שאנו מייגין מעבודתך על התמדת טובתך, אין קץ לו, מפני שאין קץ לאותפי טובתך עלינו, עכ"ד.

ולזה אמר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, היינו שהעוסק בתורה לשמה הרי זה מתעלה בהשגת האלהים, וממילא זוכה על ידי זה לדברים הרבה, שבכל עת ובכל רגע הוא מקיים מלות התלויות בלב ישראל ה' ותהבתו יתברך, כי הוא זוכה להשכיל גדולתו יתברך ולהגיין טובות הבורא ית"ש, ועל ידי זה הוא מלא לימה ופחד ובושתו ממנו ומשתוקק להתקרב אליו יתברך שמו.

שהיה מלמד תורה לישראל בפה ובלב, וגם היה מעורבים על ידי הלב לבד, וזה שאמר (דברים ל ו) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, היינו שהיה מדבר בשפתים ללמד תורה שבכתב מסיני, ועוד זאת ולכל המורא הגדול, הילוה הגדולה, אשר עשה משה לעיני כל ישראל, שעל ידי רואת פניו בלבד היה מעורבים בלבו, עכ"ד.

וכן הוים המדבק עצמו בהמכמים ללמוד מהם את הדרך אשר ילך בה והמעשה אשר יעשה, צריך לקבל מהם בשני אופנים, הא' להסתכל במעשיהם מה שהם עושים ממהגים בי"ת, ועל זה אמרו (ברכות ז:) גדולה שימושה יותר מלימודה. והב' להטות אוזן לכל דבריהם כאשר עומדים להוכיח בשער דברי מוסר ותוכחה.

ובזה יתפרשו היטב דברי המשנה, ברוך שבחר בהם ובמשנתם, היינו ברוך הוים שבחר בה"ס פי' בדבריהם ובהתנהגותם, וגם במשנת"ס פי' בדבריהם מה שהם מאמינים דברי מוסר והלכה לבני ישראל.

◆

כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה.

י"ל על פי מה שכתב בחובת הלבבות (שער עבודת האלהים פ"ג) כי מלות התורה יש מכלית למספרן, והן מגיעות עד סך ידוע, והוא תרי"ג מלות, לך מלות השכל כמעט אין להן תכלית, כי בכל יום יוסיף האדם דעת בהן, וכל אשר תוסיף הכרתו ויבין טובות האלהים ועוסק יכלתו ומלכותו, יוסיף להכנע לו ולהשפל לפניו, ועל כן אמר רואה דוד המלך ע"ה מתחנן אל האלהים ואומר (תהלים קיט יח) לכל תבלה ראיתי קץ, אבל עם כל זה רחבה מצותך מאד, י"ל כל מה שאנו מייגין מעבודתך על התמדת טובתך, אין קץ לו, מפני שאין קץ לאותפי טובתך עלינו, עכ"ד.

ולזה אמר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, היינו שהעוסק בתורה לשמה הרי זה מתעלה בהשגת האלהים, וממילא זוכה על ידי זה לדברים הרבה, שבכל עת ובכל רגע הוא מקיים מלות התלויות בלב ישראל ה' ותהבתו יתברך, כי הוא זוכה להשכיל גדולתו יתברך ולהגיין טובות הבורא ית"ש, ועל ידי זה הוא מלא לימה ופחד ובושתו ממנו ומשתוקק להתקרב אליו יתברך שמו.

עוד נראה על פי מה שכתב ע"ז זללה"ה בישמח משה (פ' בראשית) על מה שאמרו חז"ל (מנחות קי.) כל העוסק בתורה עולה כאילו הקריב עולה, שבכדי שיסבב הלימוד כמעשה, צריך שילמוד תורה לשמה בזיכוך הלב בכוונה שלימה, ויתעמק ויתעיף מתי יבא לידו דבר זה שיקיימנו, וזהו פירוש הפסוק (תהלים יט י) משפטי ה' אמ"ת, היינו אם משפטי ה' שהלמד עוסק בהם הוא לשמה, שאין בו שום רמיה רק כולו לה', אז נדקו יחדיו, הלימוד והמעשה בידו, על ידי העסק בתורה לבד, עכ"ד.

וזה שאמר כל העוסק בתורה לשמה, היינו שעוסק בתורה בכוונה זכה גלולה וברורה לשם שמים, וזכה לדברים הרבה, כלומר שמתרבה אצלו קיום המצות בפועל, כי גם בעת הלימוד נחשב לו כאילו קיים אותם בפועל, וזה אינו רק בעוסק בתורה לשמה שפי הלימוד הוא דוגמת במקום קיום המצוה בפועל.

◆

כל העולם כולו כדאי הוא לו.

י"ל בהקדם קושית המפרשים על פי מה שאמרו חז"ל (תנחומא פ"ט) שיעקב ועשו חלקו בשני עולמות, עשו נטל חלקו בעולם הזה, ויעקב נטל חלקו לעולם הבא, אם כן היאך מצינו שרצה יעקב את ידינו ורגלינו להנות מטוב העולם הזה, הא כולו גזל הוא בידינו מחלקו של עשו.

ומיתר ביאור אלו (פ' בהר אמור שפ) על פי מה דלמדינן בגמרא (סנהדרין כ:) כל האומר בפרשת מלך מלך מותר הוא, וכתיב (שמואל-ב ח יד) זה יהיה משפט המלך אשר ימלוך עליכם וגו' שדומיכם יקח ומתן לעבדיו, הרי שיש כח וזכות ביד המלך להפקיע נכסים מאחד לחבירו כפי רצות עיניו, ולכן הקב"ה מלך העולם בדין הוא מפקיע מחלקו של עשו ומתנה לבני יעקב עבדיו. לך כתבו התוס' (ד"ה מלך) דדין זה נאמר רק כשיש מלך אחד על ישראל. ואם כן מה שאנו נהנים מטוב עולם הזה, הוא בזכות האמונה מה שאנו מאמינים שהקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד במלכותו, ועל כן הוא מפקיע מחלקו של עשו ומתן לנו, עכ"ד.

והנה כתב בנועם מגדים (פ' תצא) בשם מגיד ז"ל, לפרש הפסוק (שמות כ ג) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, הזהיר זה על פניות ומחשבות שלא לשמה בשעת התפלה או מצוה, כי העושה שלא לשמה כשביל אדם וכדומה, הרי זה כקורא אדון לעצמו, שהוא עובד לאדם זה שהוא עושה ומתפלל במחשבה כדי שירצה את עבודתו (עי' תוס"ל שער יחוד המעשה פ"ט), וזהו פשוטו לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, היינו כשעומד נגד הארון בשעת תפלה ומצוה, עכ"ד.

וזהו כל העוסק בתורה לשמה, היינו שם מכוין בכל מעשיו לשם שמים שלמי לה' לבדו, ואין לו שום פניות ומחשבות להתפאר נגד בני אדם, כשבאל שאין לו רק אדון אחד הכל ית"ש בלבד, כל העולם כולו כלאי הוא לו, שמותר להנות מטוב עולם הזה ואין זה גזל מחלקו של עשו, לכיון שאמונתו ית"ש תקועה בלבו שהקב"ה הוא מלך יחיד ומיוחד, הקב"ה בדין הוא עושה שמפקיע נכסים מן עשו ונותן לעבדיו בני ישראל.

◆

אוהב את המקום, אוהב את הבריות.

יבואר על פי מה שכתב ע"ז זללה"ה בייטב לב (פ' ראה) בשם המפרשים, על מה שהזהיר התנא לעיל (פ"ג מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, שזהו רק אם כוונתו לטובת עצמו, למנת שאחרו חז"ל (קידושין מ:) עשה מלוה ואל תעשה שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, ואם כוונת האדם בשעת עשיית המצוה הוא על דעת זה לקבל פרס לעורך חמרים, דהיינו להשפיע לרבים טוב עולם הזה ולהעילם מכל רע בזכות המצוה, ולאי נכון ורלוי לעשות על כוונה זו, ומצוה הוא עושה להטיב לחמרים, עכ"ד.

ומעתה י"ל שבא התנא להשמיענו שני מדריגות בענין העוסק בתורה לשמה, הא' לוהב את המקום, היינו שיש לו כוונה זכה וגלולה בלבו לה' לבדו, לעשות נחת רוח למי שאמר ועשה ונלוו, והב' לוהב את הבריות, היינו שמכוין לטובת הבריות, להכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות ולהשפיע רב טוב לבית ישראל, ואז אף אם עושה על מנת לקבל פרס גם זה נחשב בגדר תורה לשמה, כי זהו רצון הבורא ברוך הוא וברוך שמו מקור הטוב שרוצה להטיב עם בריותיו.

◆

אוהב את המקום וכו' ומלבשתו עזה ויראה.

תפ"ל בהקדם מה שכתב בעבודת ישראל (פ' בחקותי) לפרש המשנה (פ"ג מ"ג) הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו. דהנה העובד מאהבה צריך שיהיה לו ירלה המגדיל ומעלים את האהבה, דאלולי ירלה יוכל להתקרב אל הש"ת מרוב אהבה עד כלות הנפש, כענין שנאמר נגדד ונגיהו (ויקרא טז ג) בקרבתם לפני ה' וימותו, שקרבו את עלמם יותר מדאי ונשאר נשמתם דבוק במקורם, וזה שאמרו הוי מתפלל בשלומה של מלכות, היינו שיהיה לך שלימות של מלכות שתים מאהבה וירלה, שאלמלא מורא"ה, היינו שאם לא יהיה לו מדת ירלה, איש את רעהו חיים בלעו, עכ"ד.

ובדרך זה יש לישב הא דאיתא במס' שבת (דף פח.) בשעת מתן תורה כפה הקב"ה את ההר כגיגית, ואמר להם לישראל אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא

קבורתכם, והקשו בתוס' (ד"ה כפה) הא כבר אמרו ישראל נעשה ונשמע, ומה לזורך בכפיה. ומנם לפי האמור י"ל כי בני ישראל בשעת מתן תורה נתעלו למדריגה עליונה, ואמרו נעשה ונשמע בהשבה ותשוקה עליונה לידבק ביוצרם, על כן היה אצם גדול פן תכלה נפשם מרוב אהבה, לכן הוזרך הקב"ה לכפות עליהם את ההר, למען שיבינ בלבם מדת הירלה כדי שיתקיימו בעולם. והנו אם אתם מקבלים את התורה, מוטב פחד ואורע מכפייתם ההר, מוטב, שעל ידי זה לא תכלה נפשיכם מרוב אהבה, ואם לאו אם תהיה קבורתכם, לשאר תפרד הנפש מן הגוף להדבק במקור החיים מחמת גודל האהבה.

והנה כתב ע"ז זללה"ה בייטב פנים (שובע שמחות אות יג) שבכדי שיוכל להלבים עלמו בכזות חרדה שיהא נרתע לאחוריו בלבי לקרב אליו יתברך על כזות הנפש, יעורר בעלמו מדת עוה לומר מי יתכי לגשת אליו, ואז הנם שאהבה בוער בקרבו כראפי אם שלהבת יה, מכל מקום העוה תגביל אותו שלא יתקרב יותר מדאי, עכ"ד.

והנו ביאור דברי המשנה, אומה את המקום, כי העוסק בתורה לשמה זוכה להאבה הבורא ברוך הוא, ומתרבה אצלו כיסופין ותשוקין לידבק בקונו צור העולמים ית"ש, ונמצ תאמר כי מרוב אהבה וגעגועין יבא ח"ו לידי כלות הנפש, לכן ממשיך ואומר ומלמדמו ענוה וירלה, דלעומת זה התורה מספיא לו גם מדת ענוה וירלה, וזה יגביל האהבה בקרבו שלא יבא לידי כלות הנפש, וזכה לחיים טובים בעבודתו ית"ש.

◆

ונהנין ממנו עצה ותושיה.

י"ל על פי מה שכתב במאור עינים (פ' שמות) שהבעש"ט הקדוש נבג"מ כשהיה צריך לדעת סוד דבר פרטי, אפילו מעניני בני אדם דבר גשמי, היה מסתכל בהתורה ואומד בה בדמילו ורמיזו ומדבק את עלמו בתורה, עד שהגיע לאור הגנוז בתוכה, והיה רואה בדבר שצריך לרמות, ממש כמו שאמרו בש"ס (תגיגה יב.) מסוף העולם ועד סופו.

ובדרך זה יתפרש המשנה, ונהנין ממנו עצה ותושיה, כי כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, שעל ידי עסק התורה לשמה בדמילו ורמיזו, זוכה להגיע אל אור הגנוז בתורה, והוא רואה בדברים הרבה מסוף העולם ועד סופו, ולכן נהנין ממנו עצה ותושיה, כיון שרואה בדברים סתומים ומעלמים והוא יודע להשיב בכל אשר תשאל נפשם.

◆

ונתנת לו מלכות וממשלה.

נראה על פי מה שכתב ע"ז זללה"ה בייטב לב (פ' חקת) בטעם שאמינו (תענית כג.) לעיק גוזר והקב"ה מקיים, כי הלדיקים העובדים את ה' מירלת רוממותו ומאהבה, לא מירלת שכר ועונש, כי אם למלא רלונו יתברך לעשות לו נחת רוח, עליהם נאמרו (זוה"ק ויקרא ז:) ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, שהם מספיעים לו יתברך תענוג, ובאיזה זו יכולה בשם איש שהוא מספיע, והיינו דכתיב (דברים לג ג) אף שהם הלהים, ועל כן כח וגבורה נתן הקב"ה בהם להיות מושלים בו יתברך כביכול לשמוע לקול גזירתם, כדכתיב (בראשית ג טז) ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך.

וזה יתבארו דברי המשנה, ונותנת לו מלכות וממשלה, כי מצואר ברמב"ם (פ"י מהל' תשובה ה"ב) דתורה לשמה היינו מי שלומד מאהבה. ולכן כל העוסק בתורה לשמה, היינו שעובד מאהבה לעשות נחת רוח לבורא ית"ש ולמלא רלונו יתעלה, זוכה לדברים הרבה, זוכה מלשון נלמון כמו שאמינו (ברכות יב:) ולא זכיתי, ופירש הברטנורא לא נלחתי. ודברים הן דברים קשים, כאמרם (מכות יא.) כל דיבור הוא לשון קשה. והיינו שהוא מגלה דברים קשים וגזירות קשות. ועל כן התורה

בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב, ומברזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה.

אף"ל בהקדם מה שכתב ע"ז זללה"ה בישמח משה (פ' בהעלותך) שמגלה לו בחלום בטעם הענין שאמרו חז"ל (תנחומא תולדות ס"ג) אם הקב"ה על כבודו של לדיק יותר מכבודו, שהרי יבעס עומד ומקטיר לעבודה זרה ולא יבעס ידו, וכיון שאלא ידו בלדיק מיד יבעס ידו. כי המקום ברוך הוא אינו נועב, אבל המעליב לדיק שהוא בשר ודם ונעלב ומתבייש, הקב"ה אם על כבודו ונעבס, עכ"ד.

ועל פי זה נשכיל ונבין חומר העון של ביטול תורה, לאיתא במדרש (פסיקתא דאיכ"ר ס"ג) וויתר הקב"ה על עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, ולא וויתר על ביטול תורה. ולכאורה קשה היאך נומר שהקב"ה וויתר על אלה עבירה, הלא אמרו (נדה קמה ב.) כל האומר הקב"ה ותנן ואינו יוצרו חיין.

ולפי האמור י"ל כי הש"ת שהוא אל רחום וחנון ואינך אפיס, בעת שהיו חוטאים בשאר עבירות החמורות, הלא המקום ברוך הוא אינו מקבל עלבון, ועל כן וויתר להם וממתין עד שיעשו תשובה, אבל כאשר חטאו בביטול תורה, והתורה הקדושה היא נעלבת, על כן לא וויתר על עון ביטול תורה, כי הקב"ה אם על כבוד התורה יותר מכבודו, והוא תובע את עלבונה מיכף ומיד כמו שהוא

מובא עלגזו של נליק. ולזה נכל יום ויום נת קול יוצאת מהר חורב, להורות שעל עון ניטול תורה ממהרין להפרע נכל יום ויום, ומכרזת ואומרת אוי להם לנריות מעלבונה של תורה, היינו מה שנני מדם נוומין אוי וני נלרה ועונש, הוא מחמת עלבונה של תורה, כי התורה הקדושה היא מקבלת עלבון וכזיון כשנני מדם נטלין היממה, וקו"ה מנא יקרא לתורייתא והוא ממהר להפרע על עון ניטול תורה.

◆ משנה ד' ◆

כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, ואם אתה עושה כן, אשריך וטוב לך, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא.

י"ל נדרך רמז מוסר, נהקדם הע לתיתע נמס' נרכות (דף כ:) דקשה רני יוחנן, מנא מזרעע דיוסף קו מתיתע דלע מלטע היה עינע נישע, דכתיב (נרא"ת מט כב) נן פורת יוסף נן פורת עלי עין, ואמר רני אבהו אל תקרי עלי עין, אלא עולי עין (פירש"י מסולקין מן העין, שתיתה שולטת בהן), ואי נעית מיתע עין שלע רשתה לזון ממה שהיו שלו (עשה מדומין), אין עין הרע שולטת נו. הרי שזכות שמירת העיניים גילוי מעין הרע.

ובגמרא זו כתב נשמרי נועס (ר"פ נרא"ת) רמז נפסוק (ישעיה לג טו) ועוסם עיניו מרלות נרע, סופי תיבות פוקחי מיבות מעות, היינו שעל ידי שמעלים עיניו מרלות נרע, ממשיך

◆ משנה ה' ◆

גדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלכות, שהמלכות נקנית בשלשים מעלות, והכהונה בעשרים וארבע, והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים. ואלו הן, בתלמוד, בשמיעת האזן, בעריכת שפתים.

הקדים התנא שמיעת האזן לעריכת שפתים, ים זה הורלה לנעה"נ לקנוע לימודו מלך שיעור עם מגיד שיעור, ים זה קניעות יותר מן הלימוד ניחידות עם חברותא, כי שיעור נרנים כמעט אינו מתנטל, מה שאין כן לימוד נחברותא, נזמן שים לו אל לחנירו אינה טירלע, שיהא מתנטלים מן התורה, וכבר אמרו (ירושלמי נרכות פ"ט ה"ה) שם תעזני יום יומים מעזנך. ולזה הקדים המשנה נשמיעת האזן, דהיינו לימוד נשמיעת אזן, שמוע שיעור ממרנין תורה נשיעור נרנים, ואחר כך אמר נעריכת שפתים, דהיינו לימוד נעצמו עם חברותא, כי השיעור נרנים הוא מוקדם נמעלה שים לה קניעות יותר.

◆

ביראה בעזה.

יתנאר על פי מה שכתב נעבודת ישראל (פ' נחקותי) לפרש המשנה (נעל פ"ג מ"ב) הוי מתפלל נשלומה של מלכות שתלמלך מורלה שים את רעהו חיים נלעו. דהנה העובד מלהבה צריך שיהיה לו ירלה המגביל ומצמצם את להבתה, דלולי הירלה יוכל להתקרב על השי"ת מרוב להבה עד כלות הנפש, כעין שנאמר נגדך ואביונות (ויקרא טז ג) נקרבתם לפני ה' ויומתו, שקרבו את עלמם יותר מדאי ונשאר נשמתם דבוק במקורם, וזה שאמרו הוי מתפלל נשלומה של מלכות, היינו שיהיה לך לעיות של מלכות שתים מלהבה ומירלה, שתלמלך מורלא"ה, היינו שאם לא יהיה לו מדת הירלה, שים זה הקנ"ה, את רעהו זה העובד מלהבה, חיים בלעו, עכ"ל. והנה מדת הענוה מניא לידי ירלה כמו שנאמר (משלי כב ד) עקב ענוה ירלת ה', ואם כן כשאר יאמר הקדיק דרכו בענוה ושפלות הרוח, יתמלא ירלת ה' ובושתו ממנו תמיד, ויוכמס מהבתו שלא יבא לידי כלות הנפש.

ובזה יתפרש המשנה שהתורה נקנית בירלה ובענוה, כי לימוד התורה מפיע מהבת ה', כדאיתא בספרי (ואתחנן פיסקא מ) לפי שהוא אומר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך, יכול יהא בזיזה לך מוהבים את הקנ"ה, תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, מתוך כך אתה מכיר את הקנ"ה ומדבק בדרכיו. ומכל מקום כך יש מצא שהקדיק אשר יתעורר לאהבה שלימה יבא לידי כלות הנפש, לזה אמר שהתורה נקנית בירלה ובענוה, וממילא יוכמס האהבה בקרבו שלא יבא לידי כלות הנפש, ויזכה לישב בצית ה' לאורך ימים.

דינים המצויים לקראת יו"ט שבועות

אפיית מאכלי חלב בתנור

אין לאפות מאכלי חלב בתנור [באותו פתח] שאופים בה בשר, ולצורך גדול כמו בימים שלפני שבועות, יש להקל בזה, וראוי שיעברו 24 שעות מאפיית הבשר, ולחמם קודם את התנור על חום גבוה למשך זמן מה או עד שיכבה הטרמוסטאט, וינקה היטב את התנור משמנונית.

דמעיקר הדין זיעה המצוי בתנור בזמנינו אינו זיעה מרובה האוסר, ונחשב כלפי זה כתנור גדול, וגם ריחא ליכא בזאח"ז, אולם לכתחילה נכון לייחד פתח תנור לחלב לחוד שלא לבוא לידי מכשולות מזיעה מרובה או לכלוך בעין וכדו'.

קרעפלע"ך של חלב

נוהגין לעשות קרעפלע"ך במילוי גבינה, ולפעמים יש בהם היכר שהם של חלב [הרבה פעמים רואים מבחוץ שהם של חלב שהם רכים יותר משל בשר, וכל שכן כשמטגנים אותם לאחר הבישול שהם ניכרים בזה], ונוהגים לעשותם גם בלא היכר.

דיש לדון בהיתר עשייתם מחמת האיסור ללוש פת בחלב דמבואר בשו"ע ובאחרונים (יו"ד סי' צ"ז), דמותר לעשות הרבה רק כשיש בהם היכר שהם חלב, או רק מעט לצורך סעודה אחת, אולם אין לאפותה כמה ימים קודם לסעודה (פמ"ג שפ"ד א), ואם רואים את החלב בעין כתב בד"מ לגבי פלאדין מחלב ופשטיד"א מבשר דמותר לעשותם אף הרבה, מאחר שניכר הבשר או החלב, ואין צריך היכר.

ובקרעפלע"ך יש כמה טעמים להיתר אף בלא היכר, **א)** כיון דניכר המילוי יהא מותר אפי' הרבה או מעט זמן רב קודם שבועות, אלא דבקרעפלע"ך אין ניכר המילוי מבחוץ, ועי' דרכ"ת (סופקכ"ד) בגילוח בחלב, דמותר רק כשרואים החלב מבחוץ, ואפשר לחלק דדוקא בגילוח בעינן גם מבחוץ, אבל במילוי סגי שניכר מבפנים, ועדיין צ"ע, וגם מבפנים לפעמים המילוי מיעוט ואינו ניכר כ"כ, **ב)** אם עושים מעט לצורך הסעודה מותר, ואף העושים כמה ימים לפני יו"ט, אפשר דכיון דיודעים שזהו מאכל מיוחד לשבועות נחשב כעושהו סמוך לסעודה, דלא יבואו לאכול בבשר, ואינו דומה לפת, וגם כיון דבימים אלו של שבועות ידוע שקרעפליך עשויים במילוי גבינה, לא יטעו לאוכלם עם בשר, ולפי"ז אפילו אם יעשו הרבה, **ג)** ואפשר להוסיף בדומה לזה, דקרעפלי"ך יש מהם רק ב' מינים, יש במילוי בשר ויש במילוי חלב, ולכן לפני האכילה יבררו מאיזה מין הם, ולא יבואו לטעות, ואינו דומה לפת, ועי' כעי"ז בפר"ח לחלק בין פת לבשמים במדוכה, וכעי"ז בדרכ"ת (סקכ"ב) בשם השד"ח דהיו עושים מוליתא ממולא בלא היכר, כיון דאין אוכלים אותם עד ששואלין אם הוא חלב או בשר.

זהירות בקרעפלע"ך

קרעפלעך הממולאים בחלב, אף שעשייתם מותרת, נכון שיהיו ניכרים שהם של חלב, שלא יטעו להחליפם בקרעפעלך של בשר שרגילים בהם במשך השנה.

ועובדא שא' הבנות שבבית, טעתה והכניסה את הקרעפלעך לתוך המרק של בשר, ורק בעת אכילת המרק הבחינו בזה, ונתעורר השאלה אי מותר לאכול המרק דיש לדון האם בעינן ס' נגד כל הקרעפלע"ך או סגי נגד הגבינה, ותלוי באופן האיסור, ואכ"מ.

תלישת ענפים

לכתחילה יש ליזהר שלא לתלוש ענפים מאילני פירות.

לחוש לדעת ההפלאה בפנים יפות פר' שופטים שהאיסור להשחית אילן בעושה פירות הוא גם בהשחתת ענף לבד, וכן בשו"ת "בית יצחק" יו"ד (ח"א סי' קמ"ד) דאף בזה שייך האיסור דמה לי כולו ומה לי מקצתו, וגם משום חצי שיעור למ"ד דשייך בשאר איסורים, ועי' תשוה"ג (ח"ג סי' הה), וב"משנה למלך" (הלכות איסורי מזבח פ"ז ה"ג) דעתו שאין איסור השחתה בקציצת ענף.

קטן התולש של אחרים

קטן שהגיע לחינוך שתולש ענפים מחצר ששייך ליחיד, צריך לעורר לו שאסור לעשות כן, ואף אם הקטן אינו בנו נכון לעוררו.

האב צריך להפרישו משום מצות חינוך, ולכמה פוסקים אף האם מצווה על זה, ואחרים מצווים להפרישו כיון דגזל הוי איסור דאורייתא, ובאיסור דאורייתא יש לחוש לדעת הח"א הובא במשנ"ב (סי' שמ"ג סק"ז) דיש חיוב חינוך אף על אחרים.

ליל שבועות

השותה כמה כוסות משקה במשך הלילה, ושוהה זמן מה בין

הכוסות, לכתחילה יברך ברכה אחרונה לאחר כל כוס, ואם לא בירך עד שנעשה צמא מחדש לאחר שתייתו הראשונה, אינו מועיל יותר ברכה אחרונה על שתייתו הראשונה.

כדמבואר בשו"ע (סי' קפ"ד סעי' ה'), ועי' ביאוה"ל (סי' ק"צ סעי' א') בד"ה אחר ששתה דאחר שיעור עיכול אינו מועיל ברכה אחרונה, ואף ברכה ראשונה אי צריך לברך מחלוקת הוא.

טלטול פרחים ביו"ט

פרחים העומדים לנוי, המונחים בכד מים מותרים בטלטול. דאינם מוקצים דעומדים לנוי.

הנחת מים בפרחים

פרחים שעדיין לא נפתחו העלים, אסור להניחם במים ולא להוסיף עליהם מים, ואף אם היו מונחים כבר במים, אסור להחזירם. דכיון שהם נפתחים במים יש בזה משום זורע.

פרחים שכבר נפתחו העלים, מותר להחזירם למים, ויש אומרים אף להוסיף עליהם מים [עד פחות ממחצה, ערוה"ש], ויש אומרים דאם יש מים מזומנים מותר אף לכתחילה להניחם בתוכם, אולם אסור למלאות מים בכד וליתנם שם. עפ"י השו"ע והאחרונים סי' של"ו סעי' י"א.

דיני ברכות המצויים ביו"ט שבועות

עוגה מגבינה (טשי"ץ-קעי"ק)

עוגה מגבינה ברכתה מזונות.

עפ"י שו"ע ואחרונים סי' קס"ח סעי' ז' ח', אם העיסה והגבינה נאפו ביחד מברך רק על המזונות, אף שהמילוי ניכר לחוד, כפי שכתב במשנ"ב דבנאפו יחד מברכים רק מזונות, ואף אם לא נאפו ביחד מברך מזונות משום שהגבינה טפילה למזונות, דבעוגה שיש בה הרבה מהעיסה ומעט מהגבינה, מסתבר דהגבינה באה ליתן טעם בעיסה, וגם דנעשו כאחד ונחשבים כאפויים יחד, וגם סתימת השועה"ר דאין צריך שיהיו אפויים יחד ומברך מזונות.

ואם יש בה רק מעט מהעיסה, והעיסה דקה מאד [מצוי כשמניחים העיסה רק למטה], ובגבינה אין מעורב קמח, נכון לברך, מזונות על העיסה ושהכל על הגבינה.

אם המזונות מעט ומסתפק האם המזונות בא לטעם או לדבק, יקח מכל מין בנפרד ויברך, ועי' שו"ת שבה"ל (ח"ד סי' כ"ג) והוא כתב כן אף בנאפו ביחד.

אוכל הגבינה לחוד

אם אוכל הגבינה לחוד, אם בגבינה מעורב קמח מברך מזונות, ואם אין מעורב בה קמח מברך שהכל, ואם אוכל רק מעט מהגבינה לאחר שכבר התחיל לאכול מהעיסה אינו מברך על הגבינה. שהיא כהמשך מהאכילה הקודמת ונפטר בברכת העיסה.

בלינצ'עס ממולאים

בלינצ'עס הממולא בגבינה, מברך מזונות.

ואף שלא נאפו יחד ולדעת המשנ"ב בעינן שיהיו אפויים ביחד, עכ"ז מברך מזונות, דהמילוי לא בא אלא בכדי להטעים את הבלינצ'עס ונעשית טפל, שו"ת שבה"ל (ח"ז סי' כ"ז).

ואם מטרת אכילתו באה בשביל טעם המילוי, יש להסתפק האם לברך בנפרד על המילוי, כמו במרקחת ודובשנין כשאינם אפויים ביחד, ומטרתו לצורך שניהם דמבואר שם דמברך ב' ברכות, אולם בדרך כלל קשה לשער מהו רצון האדם במטרת אכילתו, וכן הרי סתימת השועה"ר דאין צריך שיהיו אפויים ביחד ובכל ענין מברך מזונות, וגם יש לומר דכיון דהם מכוסים מכל הצדדים בדגן, יש להם מעלת אפויים יחד, ולכן בכל ענין מברכים רק מזונות.

קרעפלעך

קרעפלעך הממולאים בגבינה ברכתם בורא מיני מזונות.

מפני ב' טעמים: **א)** דדינם כעיסה הממולא במיני מתיקה דברכתה מזונות, ואף דגבינה דרך לאכולה לשובע, אולם כיון דהקרעפלע"ך קטנים מועיל גם בזה, עי' ביאוה"ל סוס"י קס"ח, **ב)** כיון דמבשלים אותם ועיסה שבישלה ברכתה מזונות, אלא דמפני טעם זה לחוד היה בדין דירא שמים לא יאכלם אלא בתוך הסעודה כדמבואר סי' קס"ח סעי' י"ג.

ברכה אחרונה

מצוי מזונות שהעיסה מועטת והמילוי מרובה [כגון בלינצ'עס, קרעפלע"ך, עוגה ממולא בגבינה], אינו מברך על המחיה אלא אם אוכל מהעיסה לחוד שיעור כזית בתוך 4 מינוט, ואם אוכל שיעור רק בצירוף שאר מינים [כגון גבינה] מברך בורא נפשות

ולגבי מזונות שנילושים עם הרבה משאר מינים כגון טארט אי מצרפים שאר המינים לברכת על המחיה, נחלקו בה האחרונים (בסי' ר"ח סעי' ט'), ובמשנ"ב (סקמ"ח) מיישב מנהג העולם לברך, ובשו"ת דברי יואל (סי' י"ג) מסיק לחוש שלא ליכנס לידי ספק זה, וכן מובא בתשוה"נ (ח"ב סי' קל"ד) דהגרי"ז מבריסק זצ"ל החמיר שצריך כזית מהדגן, ומובא (י"ג אורות, ח"ב עמ' ש"א) דכן הורה הגה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל בשם אביו הגה"ק המהרי"ד מבעלזא זצ"ל, וכן פסק בשו"ת אג"מ (ח"א סי' ע"א).

ובעוגת מגבינה שנילושה עם דגן יש להסתפק האם שייך טעם המשנ"ב לצרף את הקמח לשיעור כזית, דבטארט טעם המשנ"ב דמצטרף הוא כיון דהדבש והצוקער באים להכשיר את הקמח, דבכל מזונות מניחים צוקער ובטארט מניחים הרבה, אולם בגבינה לכאו' אינה באה להכשיר בעלמא אלא העיקר היא טעם הגבינה, ובפרט דמניחים מעט מאד קמח, אולם י"א דגם זה בכלל המנהג כיון דהעיקר הוא הקמח והגבינה באה להכשיר הקמח.

דיני קדימה בסעודת החלב

שני מיני מזונות

יש לפניו שני מיני מזונות, אחד שלם [כגון דעלקעלע או רוגעלע שהם שלימים] **ואחד אינו שלם** [כגון פרוסת עוגה] **- מברך על השלם, ואם שניהם שלימים או אינם שלימים מברך על החביב.**

אפוי ומבושל

יש לפניו שני מינים שחביבים עליו, ואחד מהם אפוי [מזונות רגיל] **והשני מבושל** [קרעפלע"ך, לאקשא"ן קוגל] **או בלינצע"ס - יברך על האפוי.**

דמין אפוי חשיב יותר דראוי לקבוע עליו סעודה, משא"כ מבושל או בלינצע"ס דק שאינם ראויים לקבוע עליהם, עפ"י שועה"ר (סברה"נ פ"ט ס"ו) לגבי דינא דהרשב"א דמין שאינו חשוב אינו פוטר את החשוב בלא כונה עיי"ש, וה"ה לגבי דין קדימה דשווים הם, ובמבושל שלם או גדול ואפוי אינו שלם או קטן, אינו מבואר להדיא איזהו מוקדם.

מזונות קקאו, ושארט

יש לפניו מזונות שיש בה הרבה קמח [מזונות קקאו, מיני עוגיות], **ומזונות שיש בה מעט קמח טארט, לעקו"ך** [עוגה מגבינה שמעורב בה מעט דגן], **ושניהם חביבים, יש להסתפק האם להקדים לברך על המזונות שרובה קמח**

וצדדי הספק עפ"י הפמ"ג (סי' ר"ח משב"ז יב) דפת שאין מעורב בה שאר דברים ופת מעורב [בקמח קטניות], פת בלי תערובת קודם, ועפי"ז מיני מזונות שאינו מעורב עם טארט שהוא מעורב, לכאו' המזונות שאינו מעורב קודם, וכל שכן כשאין בטארט קמח כבא"פ, אולם יש לומר דהפמ"ג כתב כן רק לגבי פת שהוא מעורב בקמח קטניות דבזה איירי השו"ע שם, ואפשר דבמעורב עם שאר מינים שאינם קמח, בזה אין חשיבות לפת שאינו מעורב יותר מאותה הפת, ובפרט לסברת המשנ"ב בטארט דכיון שהתבלינים באים להכשיר את הקמח, הם נחשבים כהקמח.

הנהגות בסעודת החלב

הפרדה מחלב לבשר

יש להחליף המפה בין סעודת החלב לבשר, וכן יש להחליף שאר כלי האכילה כגון הכוסות, ויש להקפיד בגביע של קידוש, שלא לשתות בה הן בסעודת החלב והן בסעודת הבשר, אלא על ידי שטיפה בנתיים. עפ"י שו"ע ואחרונים יו"ד סי' פ"ט.

האוכל סעודת החלב באותו זמן ששאר בני הבית אוכלים בשר [מצוי במי שבא מביהכ"נ שמסיימים להתפלל כששאר בני הבית אוכלים הבשר], **אין לאכול עמהם על שולחן אחד, אלא אם כן יושבים רחוקים זה מזה, או שיהא להם מפה נפרדת, או יניחו היכר ביניהם.**

עפ"י שו"ע ואחרונים יו"ד סי' פ"ח, ומסתבר דזהו רק כשהם כבר אוכלים הבשר, ולא כשהם עדיין בתחילת הסעודה.

אכילת כזית מהדגן

מצוי במאכלי החלב, מינים שיש בהם מעט מהקמח [כגון בלינצע"ס, קרעפלע"ך, עוגות מגבינה], **והנוהגים לאכול מאכלי חלב לאחר קידוש יש להקפיד, שיאכל כזית מהדגן בתוך ד' מינוט.**

הן משום ספק ברכה אחרונה כנ"ל, והן משום שצריך לקיים באכילה זו דין סעודה משום קידוש במקום סעודה, ועדיין יש להסתפק בטארט להשיטות דצירוף שאר המינים מועיל לענין על המחיה, האם מועיל גם לענין קידוש במקום סעודה, ומסתבר דמועיל.

זהירות מאכילה מרובה

כשאוכלים הרבה ממאכלי חלב צריך ליזהר שלא לאכול מדם כשיעור קביעות סעודה דאז צריך נט"י המוציא וברכת המזון.

בשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סי' פ) מלמד זכות על מה שאין מקפידים שלא לאכול הרבה, כיון שמעשיו מוכיחים שאין זה לצורך סעודה קבועה, דהא אח"כ אוכל הסעודה של יו"ט, וכעי"ז כתב בדע"ת לענין האוכל מזונות לאחר קידוש בשבת כדי שתהא קידוש במקום סעודה, דאינו נחשב כקבע דכיון שאינו בוצע על ב' לחמים ואחר הקידוש הוא אוכל סעודת שבת, מעשיו מוכיחים שאין זה קביעות.

דינים הנוהגים לנעורים כל הלילה

א] הניעור כל הלילה אסור לו לילך לישון בתוך חצי שעה סמוך לעלות השחר אלא ימתין עד שיגיע זמן קריאת שמע של שחרית ויקרא קריאת שמע [א] ולכתחילה יש להמתין עד זמן משיכיר את חבירו הרגיל עמו קצת שהוא 50 דקות לפני נץ החמה. [ב]

ב] וכן יכול להעמיד שומר שיעיר אותו קודם סוף זמן קריאת שמע [ג] או שיעמיד שעון מעורר ומועיל דווקא אם מכיר בעצמו שהשעון מעורר אותו ואינו ישן שינה עמוקה. [ד]

ג] ואם קשה לו להמתין ומתיירא שירדם וגם ייתכן שיאחר חלילה זמן קריאת שמע יכול לקרות מיד אחר עלות השחר. [ה]

ד] אך מותר לילך לישון קודם חצי שעה לפני עלות השחר כיון שהתחיל בהיתר. [ו]

ביאורים והוספות

(א) כמבואר במשנ"ב (סימן רל"ה סקי"ז) דאסור לילך לישון בתוך חצי שעה שקודם זמן קריאת שמע של ערבית שמא ימשך בשינה ולא יקרא קר"ש וא"כ כל שכן לפני תפילת שחרית שהרי הוא עייף ביותר אחר שהיה ער כל הלילה כ"כ בשו"ת בנין עולם (סימן א') ובספר עטרת ראש (ברכות דף ט').

(ב) שהוא זמן קריאת שמע לכתחילה כמבואר בשו"ע (סי' נ"ח ס"א).

(ג) כף החיים (סי' נ"ח כ"ד).

(ד) לקט הקמח החדש (סי' פ"ט אות ס"ו) שאלו שישנים שינה עמוקה בפרט אחר שהיו ערים כל הלילה ואין מתעוררים בצלצול השעון וודאי שאי אפשר לסמוך על זה.

(ה) כמבואר בשו"ע (סי' נ"ח ס"ג) דבשעת הדחק שהוא אנוס מותר לקרות קר"ש מעלות השחר ועיי"ש במג"א (סק"ג) דה"ה כשיש קבורת מת או מילה או בהושענה רבא שמרבים בתחנונים יכול לקרות קר"ש מעלות השחר ויש שמדקדקין להמתין מעט אחר עלות השחר עכ"פ שש דקות כדי לצאת דעת הפמ"ג (א"א סי' נ"ח סק"ב) דזמן משיכיר הוא שש דקות לאחר עלות השחר ובספר לקט הקמח החדש (שם) כתב להמליץ זכות על אלו ההולכים לישון סמוך לעלות השחר שאינו דומה לערבית שאסרו כי בלילה כל בני הבית ישנים ואין מי שיעורר אותו אבל בשחרית שבני ביתו ערים בוודאי יעוררו אותו אך קשה לסמוך על סברא זו בדאורייתא ובפרט אם כולם ישנים ויתכן שלא יהיה אף אחד שיעוררנו ויאחר חלילה זמן קר"ש.

(ו) אמנם גם בהתחיל בהיתר מועיל רק אם יודע בוודאי שלאחר גמר המלאכה ישאר לו זמן לתפילה וכל שכן לקר"ש דאורייתא ולכן דווקא אם מכיר בעצמו שיקום בוודאי לקריאת שמע בזמנה מותר ללכת לישון קודם חצי שעה של עלות השחר אבל אם יש לו ספק שמא לא יצליח לקום אין לו ללכת לישון בשעה מאוחרת כשמכיר בעצמו שלא יקום בזמן אלא אם יעמיד שומר או שעון מעורר באופן שמכיר בעצמו שבוודאי יקום על ידי השעון.

ה] ואם הלך לישון קודם חצי שעה ולא נרדם עד לאחר חצי שעה אינו צריך לקום ולהמתין לקרות קר"ש כשיגיע זמנה [ז] וכן הוא בכל השנה אם מתעורר לפנות בוקר אחר שהגיע זמן קריאת שמע ועדיין חפץ להמשיך לישון רשאי ואין עליו חיוב לקום ולקרות קר"ש. [ח]

ו] הניעור כל הלילה צריך ליטול ידיו ג' פעמים סירוגין (נעגי"ל וואסע"ר) כשיגיע עלות השחר ונחלקו הפוסקים אם יכול לברך ברכת על נטילת ידים [ט] ולכן לא יברך אלא רק אחר שעשה צרכיו או הטיל מים בבוקר [י] או ימשמש במקומות המכוסים שבגופו קודם הנטילה. [יא]

ז] אף שצריך ליטול ידיו ג' פעמים בהגיע זמן עלות השחר אך אם עומד באמצע אמירת התיקון או תהלים או שאוחז באמצע הלימוד אינו מחויב להפסיק ויכול לסיים ואח"כ יטול ידיו. [יב]

ח] אם התנמנם באמצע אמירת התיקון וישן על השולחן כשיעור חצי שעה ראוי להחמיר וליטול ידיו בקומו משינתו. [יג]

ט] בכל האופנים הנ"ל שנוטל ידיו בלי ברכה אין קפידא של איסור הליכה ארבע אמות בלא נטילת ידים. [יד]

ביאורים והוספות

(ז) דאף שעדיין לא נרדם מסתבר שנקרא התחיל בהיתר כמבואר בשו"ע (סימן רל"ב ס"א) לגבי אכילה שאם התחיל סעודתו בזמן היתר אינו צריך להפסיק ומבואר שם דנטילת ידים כבר נחשב להתחלה ולגבי תספורת משהלביש החלוק של הספרים עיי"ש.

(ח) דינים והנהגות בשם החזו"א ובתשובות והנהגות (ח"ב סי' נ"ב) כתב דטעם החזו"א הוא שנחשב התחיל בהיתר דכשהוא במטתו עדיין חשוב כעסוק בשינה אך עדיין צ"ע מה הדין אם קם לאחר עלות השחר לעשות צרכיו ושוב נכנס למיטה לישון עוד אם גם בזה נקרא התחיל בהיתר שאינו פוסק.

(ט) בשו"ע (סי' ד' סי"ג) כתב דיש להסתפק אם הניעור כל הלילה צריך ליטול ידיו והרמ"א פסק שיטול בלי ברכה ותלוי בהטעמים דלפי הרא"ש שטעם הנטילה בבוקר מחשש שיגע בשינתו במקומות המטונפים א"כ בניעור כל הלילה שאין חשש זו אינו צריך ליטול ידיו בבוקר ולטעם הרשב"א שכתב שצריך ליטול ידיו דנעשה כבריה חדשה לפי"ז אף הניעור כל הלילה צריך לברך דלא פלוג רבנן ובמשנ"ב (סק"ל) מביא כמה אחרונים החולקים על הרמ"א וסוברים שיכול לברך.

(י) כמבואר במשנ"ב (סק"ל) דכן נכון לעשות ליל שבועות דאם עשה צרכיו לכו"ע יברך על נטילת ידים.

(יא) שו"ע הרב פסקי הסידור הל' נטילה שחרית.

(יב) תשובות והנהגות (ח"ב סי' ב') עפ"י המטה אפרים (סי' תקפ"א סי"ב) דאם הוא באמצע אמירת סליחות יטול ידיו בגמר אמירת סליחות וע"ע בנפש חיה סימן ד' שמביא דעת הרמב"ם הל' ביאת המקדש (פ"ה ה"ח) דבאמצע עבודת הקודש א"צ הכהן לחזור ולקדש ידיו כשעולה השחר עיי"ש.

(יג) ישנם כמה דעות בשיעור שיתין נשמי די"א שהוא ג' שעות וי"א יותר מחצי שעה וי"א יותר מג' דקות עיי' ביאור הלכה ד"ה דוד ולמעשה נקטו הפוסקים להחמיר רק ביותר מחצי שעה עיי' קיצור שו"ע (סי' ב' ס"ח) וקצוה"ש (סי' ב' סק"א)

ודעת רביה"ק מסאטמאר זי"ע (הובא בזמירות דברי יואל חלק א' אות ס"ז סק"ג) דהמתנמנם בלילה אף מעט צריך ליטול ידיו ולא נאמר שיעור שיתין נשמי אלא על הישן ביום אך כאן הוא רק שינת עראי ועי' במשנ"ב ס"ק כ"ז והרב בסידורו דפליגי בזה וראוי להחמיר בזה.

(יד) שמקורו בזוהר ומובא בשע"ת ומשנ"ב (סי' בא סק"ד) אבל בדידן אין קפידא כמבואר באשל אברהם בוטאטש (סימן ד') וכ"כ במשמרת שלום (סי' א' סק"ג).

ע"נ ע"י הרה"ג ר' שמעון יואל בראך שליט"א
מו"ץ לענוי פת"ס בקהלתינו הק' - מח"ס כתיבה תמה כהלכתה

לקט הלכתא גשפה גרורה
בענינא דיומא אמורה

הלכה ברורה

שיורי לחם מסעודת בשר או חלב

כתב הרמ"א (או"ח סימן תצד ס"ג) "נוהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות. ונראה לי הטעם, שהוא כמו השני תבשילין שלוקחים בליל פסח, זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכל חלב ואחר מאכל בשר, וצריכין להביא עמהם שני לחם על השלחן, שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לשתי הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים".

ופירש במשנה ברורה (שם ס"ק יד) "ר"ל, כשם שבפסח עושין זכר לקרבן, כן אנו צריכין לעשות בשבועות זכר לשתי הלחם שהיו מביאין, ועל כן אוכלים מאכלי חלב ואחר כך מאכל בשר, **וצריכין להביא עמהם שני לחמים, דאסור לאכול בשר וחלב מלחם אחד,** ויש בזה זכרון לשתי הלחם".

מבואר ברמ"א שלכן אוכלים מאכלי חלב בשבועות זכר לשתי הלחם, שמכיון שאוכלים מאכלי חלב ואח"כ מאכלי בשר, בע"כ צריכים להביא שני לחמים, דהרי אסור לאכול בשר וחלב מלחם אחד.

מקור הדין:

כתב בשו"ע (הלכות בשר וחלב, יו"ד סימן פט ס"ד) "מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך לבער מעל השולחן שיורי פת שאכלו עם גבינה וכו', פירוש מי שאכל גבינה ורוצה אח"כ לאכול בשר, צריך לבער מעל השולחן שיורי הפת שאכלו עם הגבינה. משום שפת שאכל ממנו בעת שאכל הגבינה אסור לאכול עמו בשר, משום שיש לחשוש שנדבקה בו גבינה.

והנה דברי השו"ע אפשר לפרש בשני אופנים: או שמירי מכל הלחם שהיה על השלחן, ובכלל זה ככר גדול שחותכים ממנו פרוסות, משום שיש לחשוש בשחתך הלחם היה ידיו מלוכלכות בגבינה, או משום חשש שבהיותו על השלחן במשך הסעודה נגעה בגבינה. או אפשר לפרש דהשו"ע מיירי רק מפרוסת הלחם שאכל עם הגבינה ונשאר ממנו שיריים, שעל זה יש לחשוש שלא היה נזהר ונגע עם ידיו המלוכלכות בלחם, אבל על כל הככר שחותכים ממנו אפשר לומר שכיון שמיועד גם לסעודות אחרות שפיר נזהרים בזה.

אמנם בשו"ע (סימן פח ס"ב) כתב הרמ"א ששני אנשים שאחד אוכל מאכל חלב ואחד מאכל בשר יהיו זהירים שלא לשתות מכלי אחד, שהמאכל נדבק בכלי, "וכש"כ שלא יאכלו מפת אחד", פירוש שני אנשים האוכלים זה בשר וזה גבינה ע"י הפסק ביניהם לא יאכלו מפת אחת, והיינו אף בפת גדולה אין לחתוך ממנו פרוסות כל אחד לעצמו מחשש שמא כל אחד נדבק על ידיו וכאשר אוחז בפת מתלכלך הפת. ולכאורה הוא הדין אדם אחד לא יאכל מפת אחד בסעודה של חלב וסעודה של בשר.

העולה מן האימורין לפי המבואר ברמ"א בהלכות שבועות, ובהלכות בשר וחלב, אין לאכול מאותו לחם בסעודה של בשר ושל חלב. וכן נקט המשנה ברורה (שם)[1].

אמנם בלחם פרוס המונח בשקית לכאורה אין לחוש בזה דאפילו אם לקח פרוסה כשידיו לא היו נקיות מגבינה לא היה צריך לאחוז בשאר הלחם שאכל כשלקח הפרוסה. ואף שיתכן שלפעמים כשנוטל פרוסה נוגעת ידו המלוכלכת בפרוסה הצמודה לה, מ"מ אין לחוש לזה שזה חשש רחוק. וכן אין לחשוש שמא נגע מאליו בגבינה או נשפך עליה שהרי מונח בניילון (אחרוני זמנינו).

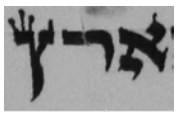
דוגמאות למעשה:

- נשאר מהחלה שהי' על השלחן כשאכלו בשר בסעודת שבת, אין לאכול מהשיריים בסעודה של חלב.
- נשאר מלחם פרוס המונח בניילון, שאכלו בסעודה של בשר או של חלב, מותר לאכול מהשיריים בסעודה הנגדית.
- ואם נשאר מהפרוסה, לכו"ע אינו יכול לאכול מאותו פרוסה בסעודה הנגדית.

---

1 והנה בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סימן לח) למד דכוונת השו"ע לאסור רק כשנשאר לו מהפרוסה שאכל חלב שאסור לאכול עם בשר, וטעם הדבר משום דהוה מילתא דלא רמיא עליה להזהר שלא יגע בגבינה, אבל הלחם השלם שחותכים ממנו שמיועד לסעודות אחרות לא נאסר, משום שנזהרין בו ומשגיחין שלא יתלכלך בגבינה. והביא בשם הגהות אשר"י דמכל מקום מצוה מן המובחר שכל הפת שהיה על השלחן עם גבינה יעבירו מעל השלחן כשבא לאכול בשר. ולכאורה צריך עיון מכל הנ"ל.

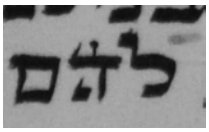
מכתבי הלשכה

נפסקה הרי"ש של 'הארץ', פסולה, ובתפילין ומזוזות כשכבר המשיך לכתוב אח"כ לא מהני תיקון משום שלא כסדרן.

התפשטות דיו בין האותיות אבל ניכר כל אות ואות. כשרה. וזו נקראת בפוסקים געפלאסין, ואין בזה חסרון משום מוקף גויל.

צואר הלמ"ד של 'להם' קצרה כעין יו"ד [במקום וא"ו], **יש פוסלים בזה אפילו בדיעבד** (כן הביא במשנת סופרים), **אמנם יש מכשירים בדיעבד כשאי אפשר לתקן.** (שו"ע הרב קסת הסופר מקדש מעט) **ובפרט כשהצואר בסוף הגג שאפשר לצרף עובי הגג. ויש מתירין לגרור קצת מעובי הראש שיתגדל הרגל** (שבה"ל ח"ח סימן טו).

לשכת הסתם כהלכתה
רזוב ראדזמין 8 ב"ב
054-8562976

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

ב' סיון
הגה"ק בעל מנחת אלעזר זי"ע

יניק וחכים

נולד לאביו הגה"ק מוהצ"ה שפירא זי"ע בעמח"ס דרכי תשובה ביום ה' טבת שנת תרל"ב בעיר סטריזוב (שכיהן אז אביו שם ברבנות) בברכתו שלמרן הד"ח, ונקרא שמו ע"ש זקינו הה"ק רבי אלעזר מלאנצהוט זי"ע.

כשהי' בן שתי שנים למדו זקנתו כ"ב אותיות התורה ובאותו יום השיג כל סדר הא"ב מא' עד ת' וביום השני הראתה לו הנקודות להטעימו כי קמץ א אָ והוא רץ והקדים לפניו כי קמץ ב בָ וכן כל האותיות והנקודות ונשתוממו אנשי הבית על גודל חריפותו ומהירת השגתו ואז שלט בו עינא בישא ונחלה הילד והי' מסוכן ופנו לצאנז ע"י טעלעגראם להזכירו ומרן הד"ח צוה להשיב להוסיף לו שם חיים, ואז גזרו הוריו להפסיקו מהלימוד עד שיגדל.

וכשהי' בן שמונה שנים בערך ושמו הטוב הולך לפניו התקשרו עמו בשידוכין עם בת הה"ק רבי שרגא יאיר מביאלעבוזג זי"ע בנו של הה"ק רבי נתן דוד משידלאווצע זי"ע קישור החיתון הי' בווארשא ודרש אז העלם דרשה נפלאה בשנת תרמ"ב עזב הה"ק בעל השם שלמה זי"ע את ביתו מסטריזוב למונקאטש והמנח"א הי' אז בן עשר שנים ויש ממנו פנקס קטן אשר החל לרשום בו חידושי תורה וכן כשהי' בר חד סרי כתב לעצמו חידושים בהלכות תפילין.

ימי ההילולא

ב' סיון

- רבי משולם זושא יצחק מטלמאש ב"ר יחיאל מיכל מקורמא תרצ"ו
- רבי לוי מראדוויל ב"ר דן
- רבי ישראל מוויזניץ ב"ר ברוך (אהבת ישראל) תרצ"ו
- רבי חיים אלעזר שפירא ממונקאטש ב"ר צבי הירש (מנחת אלעזר) תרצ"ו
- רבי חיים יצחק אייזיק האלברשטאם מסלאטפינא ב"ר יושע מדאלינא תש"ד

ג' סיון

- רבי יעקב שמשון משפיטיווקא ב"ר יצחק תקס"א
- רבי שלמה מרוזדול ב"ר משה חיים מקאלוב תר"מ
- רבי ישראל צבי מקאסאני ב"ר יהוסף (אור מלא) תש"ד
- רבי אהרן טייטלבוים מנירבאטור ב"ר ישראל יעקב יוקל מוואלווע תש"ד
- רבי מרדכי שפירא מבערטש ב"ר צבי אלימלך תש"ד
- רבי יצחק רויזנבוים ב"ר מאיר מקרעטשניף תש"ד
- ואחיו רבי מרדכי מראחוב תש"ד

ד' סיון

- רבי ישעי' נפתלי הירץ מדינוב ב"ר דויד (הנותן אמרי שפר) תרמ"ה
- רבי משה זילבערמאן מראצפערט ב"ר נפתלי הירצקא תרפ"ה

ה' סיון

- רבי חיים מלבוב ואחיו רבי יהושע רייצס ב"ר יצחק הי"ד תפ"ח
- רבי שמואל ב"ר יעקב יושע בעל פני יהושע תקכ"א
- רבי זאב וואלף מזיטאמיר (אור המאיר) ב"ר שמואל תקנ"ז
- רבי גרשון אשכנזי אב"ד ניקלשבורג ומיץ ב"ר יצחק (שי"ת עבודת הגרשוני) תנ"ג
- רבי אליהו מזידיטשוב ב"ר יצחק אייזיק תרל"ט
- רבי מאיר מנחם מפיעטרקוב ב"ר הלל מראדישיץ תרע"ב
- רבי צבי חיים הורוויץ מרימנוב ב"ר אשר ישעי' תרצ"ט
- רבי ישעי' שפירא מא"י ב"ר אלימלך מגראדזיסק תש"ה

בשנת תרמ"ז נערך נישואיו בעיר טשעבין ובשמחת השבע ברכות השתתף הגה"ק משינאווא זי"ע.

בצל קדשו של הרה"ק משינאווא

משנת תרנ"ד ואילך נסע עם אביו למרן הק' משינאווא זי"ע ודרכם הי' לשבות שם בכל שנה ב' שבתות פ' נח – לך והי' המנח"א חשוב מאוד בעיני הה"ק משינאווא והעיד עליו כי הוא מעין נובע אשר מי ששומע היום מאת ו' דברי תורה ולמחרתו כאשר פיהו פותח בחכמה לא יכירהו עוד אשר יאמר עליו כי הוא זה שדיבר עמו אתמול מחמת גדלותו שהוא מוסיף והולך מיום ליום.

ופעם כאשר כבר נפרד מרבו ומחמת סיבה נשאר ללון עוד לילה אחד ובבוקר הלך לקבל פני רבו מחדש מאחר שנשאר שם ללון ומרן הק' משינאווא ישב אז עם התפילין וכאשר ראה אותו שמח לקראתו והראו לו בירושלמי חגיגה שאם לן עוד לילה חייב להקביל פני רבו מחדש וחלץ התפילין של ראש ושחח עמו, ואח"כ כשנפרד ממנו הלך ללוותו עד הרחוב (והוא אברך כבן י"ד) וברכו שבכל אשר יפנה יצליח לטובה והי' לו להמנח"א ברכה זו חשיבות גדול והזכיר זאת פ"א ברבים בדרשתו מה שברך אותו מרן הק' משינאווא.

גדלותו בתורה

בשנת תרס"ד נתמנה לראב"ד בעיר מונקאטש והי' יושב

בראש מושב הב״ד פעמים בשבוע (ולא הי׳ נוטל חלקו בשכר של הדין תורה) ובימים ההם הוציא לאור שו״ת מנחת אלעזר המלא בחריפות ובקיאות, והי׳ רב חילי׳ דאורייתא ופעם בלמדו השיעור בישיבה מנהגו בעת הרצאת השיעור הי׳ שישב על בימה ומאחוריו עמד ארון של ספרים וכך הגיד השיעור פ״א הקשה הבחור המופלג מאור הערש מיילעך בערטשער באמצע השיעור קשיא על הרמב״ם ואמר לשונו של הרמב״ם ענה לו הרה״ק לא כך כתוב רק לשון אחר ואמר הלשון ולפי״ז לא הי׳ קשה כלום, והבחור הנ״ל התווכח ובאמצע דבריו אמר לבחור א׳ להביא לו הרמב״ם מיט דעם לעדערנעם רוקען אמר לו הרה״ק א זיידענע רוקען אינו כל כך טוב כמו לעדערנעם ריקען (וכיון על עצמו שיש לו בראשו דברי הרמב״ם כתיב כך והוא לבוש בבגד משי ויש לו גב של משי) אני אומר לך שאינו כתיב כך בכל אופן חיפשו בהרמב״ם ונמצא כתוב כמו הרה״ק אח״כ אמר הרה״ק בזה״ל: ״בבלי וירושלמי מדרש און זוהר האפט איך (היינו אני ערב שאני זוכר) בעווה״ר רמב״ם אין טור האפט איך נישט אבער אז איך שפאר מיך ווייס איך אז אזוי שטייט״.

על כס הרבנות

בשלהי שנת תרע״ד נחלה הה״ק הדרכי תשובה ובאחת מהשבתות בחודש אלול כשברך ברכת הזימון על שולחנו אמר ״ברשות מורה מורינו הרב״ ובזה סמך את בנו להיות ממלא מקומו וביום ר״ה דרש לפני תק״ש עפ״י צווי אביו וביום ב׳ דסוכות תרע״ד נלב״ע אביו הקדוש ולאחר שעבר היו״ט נתמנה לאב״ד דמונקאטש ובדרשתו הראשונה בביהכ״נ בפ׳ וירא פי׳ הפסוק וירא אליו ד׳ – מורה על מי שנגלה אליו ד׳ בהשגחתו ויצוהו לנשאותו – באלוני ממרא – בחלקו של נכרי בהיותינו עוד בגלותינו בארץ העמים חלק אומה״ע – והוא יושב בפתח האוהל – האיש הלז צריך להיות שפל בדעתו כי הוא פתח האהל ואינו ראוי מצד עצמו רק בזכות אבותי הקדושים אשר שמשו בכתר הרבנות. פבק״ק והנה שלשה אנשים – ה״ה זקני הגה״ק בעל בני יששכר זי״ע ואא״ז הגה״ק מהר״ש זי״ע ואאמו״ר הגה״ק הכ״מ בזכותם אוושע ובכחם אזכה לנהל על מי מנוחת מבועי התורה והיראה באמת עד ביאת ינון בקרוב וב״ב אכי״ר.

מציל ומושיע

בשלהי שנת תרע״ד ותגעש ותרע״ד הארץ כשפרצה מלחמת העולם הראשונה וסמוך לר״ה תרע״ה הגיע הפחד מחיל רוסיא שכבשו עיירות רבות לא רחוק מגבול עיר מונקאטש וביום ב׳ דר״ה גילה המנח״א לאנשי בריתו כשהשכים בבוקר נפל פסוק לתוך פיו, שם פחדו פחד לא הי׳ פחד וגו׳ פזר עצמות חנך ולאשר דחז״ל אמרו דהוא נבואה קטנה א״כ ברור אצלו שהוא פחד חנם ולא יבוא צר ואויב בשערי העיר, ואף בעשי״ת היו כמה כפרים במצור ובמצוק ונכבשו תחת יד האויב בלשת חיל רוסיא והמנח״א נשאר תקיף בדעתו שלא יכנס השונא לתוך שערי העיר וכן הי׳ כי פתאום ברח השונא ולא נכנסו לעיר. באותם הימים הי׳ המנח״א עסוק בהצלת נפשות מישראל והי׳ הולך בעצמו לקבץ כסף להפליטים מחנות לחנות ומבית לבית פעם אחת בא אצלו שליח משר הצבא והודיעו כי איש יהודי מאנשי הצבא עשה פשיעה גדולה ונחרץ דינו למות רח״ל וכפי הנימוס על הרב דמתא להתוודות עמו לפני מותו, ושלח אחר נשיא הקהלה והלכו למקום פקודת אנשי המלחמה ליכנס אל ראש שר הצבא ושומר הפתח לא הניחום ליכנס כאשר אין לו רשות על זה והמנח״א סיכן נפשו ונכנס בלי בר ובתחנונים ביקש רחמים על איש הישראלי הנז׳ וישא חן וחסד בעיני השר והבטיחו כי לא יהרוג או ויצא בשמחה ובטוב לבב שהציל יהודי ממוות לחיים והיהודי הנז׳ לא ידע מי שהשתדל בשבילו.

צופה נסתרות

הי׳ נהירין לו שבילין דרקיע וידע את אשר נעשה כשהגיע השמועה לא טובה מפטירת הה״ק ר׳ משה משינאווא זי״ע והיו אנשי ביתו מלחשים זה עם זה והבין מלחישתם ויען והראה להם נרשם אצלו בגמרא על נייר כי אור לעש״ק נפטר הה״ק הנ״ל והי׳ נכתב בר״ת ב׳ ז׳ ה׳ נ׳ ה׳ ר׳ מ׳ מ׳. וכן הי׳ בקריאת קוויטלאך שהי׳ תמיד יודע אם נושעו כבר.

וסיפר הרה״צ ר׳ אברהם חתן הה״צ מבייטש זצ״ל ששבת פעם אצלו על שב״ק ובע״ש התמרמרה הרבנית בפניו על העדר בריאת בעלה המנח״א והוא לא ראה שום שינוי בשולחנותיו ותפלותיו ובסעודה שלישית והוא ישב מימינו וחשב ברעיונותיו כי הני מילי ששמע מהרבנית וסדר עבודתו סתרי אהדדי באין מבין וממחשבה למחשבה עברו עשתונותיו להתבונן כמה שני חיין של המנח״א ובתוך כך הרכין המנח״א את עצמו ולחש לו באזנו בחוזק נהייתי בר נ״ז שנים, והוא עמד משתומם איך תפס מחשבתו.

בארץ הצבי

בשנת תר״ץ לאחד זמן רב ששאל ע״י חליפת מכתבים את הסבא קדישא רש״א אלפנדרי זי״ע אם יבוא לא״י והשיב לו בא יבוא ברנה, נסע לאה״ק ושהה שם רק י״ג ימים והשתטח אז בקברי הקדושים במירון והי׳ שם ביום ל״ג בעומר צפת וטבריא ובירושלים עיה״ק וגם ביקר אז אצל הסבא קדישא הנז׳ והמתיקו סוד ביניהם ואז נפטר הסבא קדישא, ואחר שובו לביתו בחג השבועות לפני אקדמות בעת אמירת הדרשה כמנהגו אמר בתוך דבריו הי׳ לי פתחון פה בירושלים עה״ק לפני האי סבא קדישא זי״ע ושאלתי אותו אימתי אתי מר הגואל צדק והשיב בקצרה הנה זה עומד אחר כתלינו וכו׳.

בשנת תרצ״ג ביום י״ז אדר נערך חתונת בתו ברוב פאר והדר והי׳ אז כינוס לצדיקים וחסידים למאות ולאלפים והשמחה הי׳ גדול מאוד גם מהעמים להבדיל שמחו והשתתפו בשמחת קבלת פנים להחתן והמחותנים.

האמונת בביאת המשיח

ידוע גודל עבודתו והכיסופין לביאת משיח כאשר העיד על עצמו בזה״ל איך בין נישט מסיח דעת פון משיח בכל יום ובכל שעה וכמעט בכל רגע ובדדשותיו ותפלותיו הי׳ מורידּ כנחל דמעה על גלות השכינה וצרות ישראל וכשהי׳ שוכב על ערש דוי והירבו בתפילות לרפואתו הי׳ אומר שכך צריכים להתפלל על הגאולה וא״כ הי׳ כבר בא משיח.

גם ידוע מלחמתו נגד בכת הציונים והי׳ לוחם נגדם בכל עז גם נגד כת האגודה כאשר הרעיש באסיפה בטשאפ הידוע שלא יתחברו עמם, וכן הי׳ לוחם נגד קבלת הסערטיפיקאטן שחילקו אז (והי׳ קורא אותה בשם שמד צעט או טוטן שיין) שהוא סכנת הדת ופגם באמונת המשיח, והי׳ חוזר בכל זמן ועידן את דברי הגאון הרבי ר׳ יהונתן בספרו אהבת יהונתן בהפטורת ואתחנן וז״ל: באם שהכלל נועדו יחדיו לילך לירושלים ואומות העולם מסכימים אפ״ה צווחה שחלילה לילך שמה וכו׳ ולכן ביקשה שלא ילכו עד שתחפץ ר״ל עד שיגיע הזמן ע״כ.

אשכבתי דמר

מתחלת חורף שנת תרצ"ב נחלש המנח"א וסבל יסורים גדולים ברגליו וכמה פעמים רמז שקרב יום קיצו, שפתותי' הי' מרחשין בתפלות ובקשות וכן שמעו איך שמתחנן רשב"ע זכני שאשוב עוד בתשובה שלימה לפניך באמת, ביום ל"ג בעומר ערך שלחנו בחדרו ודיבר בערגה מל"ג בעומר במירון שהי' שם בשנת תר"צ, בש"ק האחרון לחייו סיים בשעת הקידוש מקדש ישראל והזמנים ובתפלת שחרית במטתו פתח לפניו סידור האריז"ל באמירת הלל [ועי' בס' דברי תורה שזקינו הק' מרן רמ"ל מסאסוב זי"ע הגיד הלל פ"א בפ' בא כי הרגיש נועם העליון מיום פטירתו בשבוע זאת (גם בירך בקידוש כנ"ל בשבת האחרון לחייו) ביום ג' ר"ח סיון אמר לזוגתו הרבנית כי הוא הולך למות ובאור ליום ד' במסדבר בשעה עשר כבר לא הי' יכול לדבר ובשעה שתים עלתה נשמתו השמימה ולא הספידוהו ותו כאשר כתב בצוואתו רק חתנו.

וזה נוסח מצבתו: פ"נ הרב המפורסם למד תורה מתוך יסורים וחיבר הרבה חיבורים נחמדים ויקרים, ובעזרת ה' בגבורים עמד לנס לעשות פעלים, לטובת אמונת ושמירת והחזקת דת תוה"ק בכלל ובפרט ולטובת אחב"י מו"ה חיים אלעזר אבדפה"ק והגלילות ונשיא כולל אה"ק דרמבעה"נ זי"ע בע"ס שו"ת מנחת אלעזר אות חיים ושלום שער יששכר ושאר הרבה חיבורים, בן לאותו צדיק וגאון הקדוש המפורסם מאור הגולה המקובל האלקי מוהר"ר צבי הירש שפירא זצלה"ה אבדפה"ק בע"ס דרכי תשובה, באר לחי רואי שו"ת צבי תפארת ושאר הרבה חיבורים, ולמעלה בקודש דור דור זי"ע יחוס נא הש"ש עליו ויחוננהו במדת החסד כדכתיב וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם נפטר (ב' סיון תרצ"ז) לפ"ק תנצ"ב ומעבר השני יחקקו בזה"ל נוסח צוה לרשום על המצבה.

מורשתו הרוחנית

שו"ת מנחת אלעזר ז' חלקים, אות חיים ושלום על הלכות תפילין ומילה, נימוקי או"ח, מאמר זכרון צדיקים (הספדים), חמשה מאמרות, עולת תמיד (על מס' תמיד), מאמר מילי דהספידא, דברי תורה (ע' מהדורות), מאמר אדון כל (על חרוז א' אדון לשבת) דרכי תשובה על הלכות מקוואות, הגהות והשלמות לספה"ק באר לחי ראי על תיקוה"ק לאביו הק' ועוד הרבה שנשארו בכתבי יד.

ג' סיון

הגה"ק רבי יעקב שמשון משפיטיווקא זי"ע

מתולדותיו

נולד לאביו רבי יצחק אשר יחוסו מגיע לרבינו האי גאון, וזקניו היו הגה"ק רבי שמשון מאוסטרופלי והרה"ק המהר"ל מפראג זי"ע, ומצד אמו מגזע רש"י הקדוש זי"ע, הי' מתלמידיו הגדולים של הגה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, והרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, עובדא מופלאה יסופר בספר "נתיב מצוותיך" להרה"ק ריי"א מקאמארנע זי"ע, על דביקותו ברבו זה, כשהי' ריי"ש באה"ק בשנת תקנ"א, ראה פ"א בחזיון הלילה את השכינה בדמות אשה בוכיה על בעל נעוריה, כשהקיץ אמר לסובבים אותו אין בעולם כעת מי שיהי' בעלה דמטרוניתא אלא רבו הק' רבי פנחס מקאריץ ובוודאי נסתלק באותה לילה, וקרע קריעה בבגדו בברכה כדין תלמיד שמת רבו עליו רח"ל ובכה בכיה גדולה, כעבור זמן קצר הגיע הבשורה מחו"ל שאכן באותו לילה נסתלק רבו ר"פ, כמן כן יצק מים על ידו של הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוש בן בתו של הבעשטה"ק זי"ע, גם הי' מבאי ביתו של הרה"ק יעקב יוסף מפולנאה זי"ע בעל ה"תולדות", ומגדולי וקדושי ארץ הללו שאב מלא חופניים תורה וקדושה ממה שקבלו מקדוש ה' הבעש"ט הק' זי"ע.

גדלותו בתורה

מיוחד במינו הי' ריי"ש בולט בין האריות החברייא קדישא במיוזג גאונותו האדירה, עם קדושתו הגדולה, כמו שמכנוהו בספר "בוצינא דנהורא" 'גאון הגאונים חריף עצום, איש אלוקים קדוש הוא', מובא בספר 'כתבי שו"ב' פ"א בא איש אחד לפני הרה"ק ר"פ מקאריץ זי"ע ושפך לבו לפניו שזה כמה לילות שאביו בא אליו בחלום ואומר לו שימיר דעתו רח"ל, טהר ר"פ בתעניתים וסיגופים כדי להוודע מה גורם לשוכן העפר שיבוא ויסית לדבר עבירה רח"ל, עד שמשמיא קא גליא ליה, שזוהמא של שתי-וערב המונחת בקבר היהודי היא המביאו לזה, צוה ר"פ לפתוח הקבר ומצאו שם מטבע שכל הנראה נפל מאחד מאנשי החברא קדישא ועליו הי' ש"ן, וסילקו את המטבע, ומאז הניחו אביו, כשנכנס ריי"ש לרבו סיפר לו רבו מהצרה הזאת, ולא אמר לו מה שעשה, ושאלו ר"פ מה עושים לצרה זאת, ענה ריי"ש דבר מעין זה מובא בירושלמי שהי' אצל ר"מ וצוה להוציא את העו"ז שהי' טמונה בהקבר, עמד ר"פ ואמר כמה כחה של תורה, מה שהטרחתי עצמי ברוח הקודש, הי' זה גלוי וידוע לפני ריי"ש ע"י תורתו, הגה"ק ה"תניא" זי"ע אמר עליו שבין גאוני בני זמנו חידוש הוא בעמקותו, בספר אהלי צדיקים מובא שריי"ש ביקר פ"א אצל החיד"א זי"ע והחיד"א כיבדו מאוד, עד שביקשו שידרוש בביהכ"נ, ודרש אז בסוגיא דשטרי חוב בבא מציעא, החיד"א עם תלמידיו היו נוכחים בעת דרשתו, ומאד התפעל החיד"א מגדלו בתורה ובקיאותו בש"ס ופוסקים, גם עם גאוני ארץ אפ' מתנגדי החסידות הי' לו מהלכים והם הכירו בגדלותו וגאונותו, הגאון ר' ישעי' פיק זצ"ל מברלין הי' מקרבו מאד והשתעשע הרבה עמו בפלפולי תורה, פ"א התיר בכחו דהתירא שלו איזה שאלה חמורה, ולעומתו יצא הגאון הגדול רבי סענדר מרגליות זצ"ל אבד"ק סטנאב באיסור חמור, ושלח לאנשי קהילת שפיטיווקא שיורידו את ריי"ש מגדולתו מאחר שנכשל בהוראה ומתיר את האסור, אנשי קהילת שפיטיווקא בידעם את כח התורה של רבם, וכדי להשקיט את ההבערה שיצאה ללהב ע"י הגאון ר' סענדר, שלחו שני התשובות בלי להזכיר שם האוסר ושם המתיר להגאון בעל ה"נודע ביהודה" זצ"ל שהוא יכריע עם מי האמת, והשיב הנודע ביהודה תשובה המצדד להיתר, ועוד מפליג בשבח דבריו של המתיר שכל דבריו ונימוקיו בנויים על יסודי התורה.

עם הנודע ביהודה זצ"ל

כשנדפס הספר הק' "תולדות יעקב יוסף" מאת הגה"ק ר' יעקב יוסף מפולנאה זי"ע, ספר שהאיר לארץ ולדרים עליה, הטמין בתוכו חריפות ובקיאות בצד חסידות ויראת השם, אז באו בסוד ה' ליראיו החברייא קדישא תלמידי הבעשטה"ק והמגיד, והסכימו להפיץ את הספר בעולם, ושיגיע הספר גם לידי המתנגדים, למען ידעו את דרך החסידות, גם להגאון בעל "נודע ביהודה" זצ"ל – שהי' ידוע ומפורסם בהתנגדותו העזה מול דרך החסידות – נשלח

הספר, וכולי האי ואולי ירכך את התנגדותו למעט, כעבור זמן מה, נודע להם שאדרבה ה"נודע ביהודה" לא נותן תשומת לבו להספר אלא אדרבה הספר מונח למטה בארון הספרים שלו, אז החליטו החברייא קדישא ע"פ הורתו של האר"י שבחבורה הרה"ק ר"פ מקאריץ זי"ע לשלוח את ר' יעקב שמשון לה"נודע ביהודה" למען ימתיק את הענין ויוכיח לנו"ב את גדלו של הספר בפרט ואת שיטת החסידות בכלל, ר"ש קיבל עליו את השליחות ויצא לפראג מקום מגוריו של ה"נודע ביהודה", בהגיע לפראג הלך לביהכ"נ מקום בו מתאספים תלמידי הנודע ביהודה לשמוע את שיעוריו, ר"ש לא התוודע להם מי הוא, והתחיל לפלפל עמהם בפלפולי התורה, עד שהכירו את גדלו בתורה, פ"א באמצע שיעורו של הנו"ב הגיע למבוי סתום, קושיא שלא יכלו לפתור אותו, אז קם ר"ש על רגליו והחל לישב את הקושיא בטוב טעם, הנו"ב בראותו את גדלו בתורה החל לכבדו במאד ואף הזמינו להיות בין אוכלי שולחנו, כאכילתם כך תורתם בעת הסעודה עסקו בתורה, ונעשו אוהבים זה לזה, ולא משה ידו מתוך ידו, אז הבין ר"ש שהגיע השעה למלא את תפקידו שלמענו בא לפראג, ביקש מהנו"ב שיתן לו רשות לדרוש בבית המדרש, הנ"ב שמח מאד, וביקשו שיגלה לפני התלמידים באיזה סוגיא רצונו לדרוש, ר"ש השיב שהדבר תלוי בהם, יביאו נא מסכת אחת ובכל מקום שייפתח שם ישא את דברו, והביאו מסכת בבא בתרא ופתחו בדף י', מאמר הגמ' "עשרה דברים קשים נבראו בעולם, הר קשה ברזל מחתכו, ברזל קשה אש מפעפעו, וכו', אמר אדרוש בסוגיא קשה זו, התלמידים תמהו מאד האם למילי דאגדתא אלה ייקרא סוגיא חמורה, בשבת נתאספו כולם בביהמ"ד לשמוע מה בפיו על ה"סוגיא החמורה", אך עמדו משתומם בשמעם את דבריו המופלאים, את העשרה דברים הקשים החל לקשר ולשזר בסוגיות החמורות שבש"ס, הוא התחיל בדבר הראשון: "הר קשה" ובאמרו זאת הביא את כל הסוגיות העוסקות בענין הר, כגון השוחט להר וכדו', והקשה ע"ז קושיות חמורות מסוגיא אחת של הר על משנהו, וסיים על זה "הר קשה" כלומר הקושי"ת של סוגיא דה"ר, "ברזל מחתכו" כלומר יתורץ ע"י סוגיות המדברות מענין ברזל, והביא סוגיות של ברזל ופרק עם זה כל הקושיות שהקשה מהסוגיות של הר, וכן עשה עם כל עשרה דברים, פעורי פה נשארו התלמידים בסיימו את פלפולו הנפלא והמעמיק,

הנו"ב בראותו עתה יותר כמה נפיש חילא דהאי גברא רבא, קרבו אליו ביותר ועתה שאלהו על מטרת בואו לפראג, ענה ר"ש האמת אומר, כי לא לכבודי הגעתי הנה, כי אם לכבודו של מורי ורבי מחבר הספר הקדוש "תולדות יעקב יוסף", שמעתי שכבוד תורתו אין מכבד את הספר כראוי, וכתלמידו של רבי יעקב יוסף שהנהו מתלמידיו של הרה"ק רבי ישראל בעש"ט לא מצאתי מנוח לנפשי ובאתי להוכיח למעלתו מה גדול הוא הספר, וע"י כך ידע כמה גדולים הם דרכי החסידות, ועתה שטוח אני בקשתי לפני כבודו שיעיין וישים לבו בספר הזה, הנו"ב כשמע כ"ז ענה לו, שיתן לו שלשים יום כדי לעיין בספר ולאחר מכן יחווה דעתו על זה, כתום ל' יום נכנס ר"ש ומצאו מעיין בספר, וכשגמר עיונו סגרו ונשקו והניחו בכבוד, ר"ש כבר הסתפק מה שראה והבין שהנו"ב הושפע לטובה מהספר, אז גילה לו ר"ש כי הוא הרב שהתיר את השאלה החמורה, ועל דא יצא נגדו ר' סענד מסטאב, ומפאת התנגדותו אל דרכי החסידות שלחו לו התשובות מבלי להכיר שם האוסר והמתיר, והנו"ב הסכים עמו, הנו"ב בשמע דברים אלו, התרעם עליו מדוע לא גילה לו עד עת כל זאת, כי אז ה' מכבדו ביותר, ובקש סליחה אם לא כבדו כראוי, ר"ש נפרד מאתו ונסע לביתו לאחר שמילא את שליחותו כיאות. (א"ה, על ספור זה יש הרבה גרסאות, הגירסא שלפנינו הוא מספר "דור דעה" של הרב מסלאוויטא נכדו של הר"פ מקאריץ שסיפר בשם אביו ששמע מזקינו ר"פ)

עלייתו לאה"ק

בשנת תקנ"ד יצא לאה"ק על מנת להשתקע שם, (בשנת תקנ"א בעת פטירת רבו ר"פ מקאריץ זי"ע, כבר ה' אז בא"י אבל ככל הנראה חזר לחו"ל) לפני עלייתו נסע לחבריו החברייא קדישא על מנת להפרד מהם, ונסע עד אוסטאנבול כדי לקחת משם ספינה להפליג לא"י, הרה"ק ממנוקאטש זי"ע מביא בספרו דברי תורה (ועיין בקיצור בברך משה פ' לך) וז"ל: סיפרו לנו זקננו בשם הגה"ק משפיטיווקא זי"ע בבאו לאה"ק הגיד (בדרך משל ומליצה) וסיפר: הן בנסעי לאה"ק אמרתי להבעל דבר טרם נסיעתי מסטאמבול על הספינה, בילע"ט (טיקע"ט) של נסיעה עולה סך רב, אמרתי לו בחר לך א' משני אופנים או אתם תסע לאה"ק ואני אשאר בחו"ל ויהי' לי טוב בלעדיך בחו"ל או אתה תשאר בחו"ל ואני לבדי אסע לאה"ק, כי לשלם שני בילעט"ן בעד שניני אין לי ממון ולא כח, ובחר לו לישאר בחו"ל ואני לבדי אסע לאה"ק, וזהו בוודאי טוב מאד, ושמחתי בנסיעתי על הספינה, ובבואי לאה"ק מיד על הנמל ראיתיו להבע"ד עומד שמה וצעקתי מכאב לבי מה אתה עושה פה הלא הנחתיך בסטאמבול ואמרת שתשאר שמה, והייתי בעיניו כמתעתע, ויען ויאמר את תשאלני מה אני עושה פה (אחד בא לגור וגו') הלא בכאן אני גר בקביעות דירתי, ומ"ש שדיברת עם א' בסטאמבול, זה הי' בוודאי שלוחי בחו"ל עכ"ד, הגיע לאה"ק והתיישב בטברי, תיכף עם ביאתו לאה"ק בראותו את מצבם הדחוק נרתם לפעולות למען הישוב, ושלח מיד שד"ר לפולין להתרים את בנ"י למען ישוב א"י, וגם הוא בעצמו יצא בגלל זה לחו"ל, ונדד להרבה מדינות בעולם, לארצות המזרח מצרים וצפון אפריקא ועוד, בספר "גדולת צדיקים" מובא וז"ל: שמעתי שפעם אחת סיפר הרב הגה"ק אלקי רבינו שמחה בונם זצ"ל מפרשיסחא מכבוד הרב הגה"ק אלקי רבינו יעקב משפעטיווקא זצ"ל שפעם אחת נסע בספינה על הים בליל ראש השנה והיתה רוח סערה גדולה מאד ועמדה הספינה להטבע בים, והי' ממתין הרב הנ"ל ומצפה ומשתוקק מאד שיאיר היום כדי שיוכל לתקוע תקיעת שופר, וכן הוה תיכף כשהאיר היום לקח את השופר ותקע בו תקיעת שופר, ותיכף נח הים מזעפו, ואמר הרבי ר' בונם שהעולם היו סוברים שמשום זה הי' מצפה שיאיר היום לתקוע בשופר כדי שתגין עליו המצוה, ובאמת לא כן עמדו, רק הי' חושק ומצפה ומשתוקק לעשות עוד מצוה אחת קודם פטירתו, וראה עד היכן גדולת הצדיקים, עכ"ל, משליחותו זו חזר בתחילת שנת תקנ"ט והגיע לחיפה, ומשם חזר לטברי' שם מצא את הרה"ק ר' נחמן מברסלב ששה שם באותה זמן בא"י.

ובא השמש

ביום ג' סיון שנת תקס"א נח נפשי' ועלה השמים, ומנוחתו כבוד בביה"ח בטברי', סמוך למקום קבורתו של הרה"ק ר' נחמן מהורדאנקע זי"ע ומצבה אחת מציינת את מקום קבורת שניהם.

וזה אשר חרות על מצבת קבורתו: זאת מ"ק הרב המובהק חסיד קדוש ה' מוהר"ר ר' יעקב שמשון בן ר' יצחק משפיטיווקא נלב"ע יום שלשה לחודש סיון שנת תקס"א תנצב"ה.

מדברי תורתו נשאר קצת מפוזר בספרי החסידות.

הנחמדים מזהב ומפ"ז לח

ברכת התורה

ביקרא דאורייתא ובשמחת התורה נשגר בזה מעומק לבב
קדם מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו כי תקדמנו ברכות טוב

זמירות יאמרו וישמיעו תשבחות, קדם האי גברא יקירא המהולל בתשבחות, עד אין גבול וסוף
אהוב נערץ ומהולל בפי כל, מהיושבים ראשונה במוסדות סאטמאר בכל קצוי תבל, נדיב ושועה
נמיוחד עומד בעזרת מוסדותינו, ומריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, בלב נאמן ומסור
פו"ר נתן לאביונים יום וליל, רודף צדקה וחסד לפרט ולכלל, אין גומרין עליו את ההלל

הרבני הגגיד הנדיב הנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה זאב וואלף פערל הי"ו

חבר הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל אשר חבלים נפלו לו בנעימים לשוש ולשמוח בשמחת התורה

חגיגת הכנסת ספר תורה

שתיערך אי"ה ברוב פאר והדר ביום ראשון פר' נשא הבעל"ט

בראשות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

נותן התורה, יברככם בשמחה ואורה, ויהי נועם ה' עליכם, שתשרה שכינה במעשי ידיכם,
ותזכו להמשיך בפעלותיכם הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, בבריות גופא ונהורא נפישא,
אורך ימים בימינה ובשמאל אושר וכבוד בטוב ובנעמים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים.

המפרסים למען שמו בשיר וקול תודה

יחלקאל ראטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
קרית יואל כני ברק

דבר בעתו

הכנה לשבועות - ר"ח סיון - יום הפיוחס

לקט מדרש מפי צדיק וקדוש עליון, מגיד קדושת היום וסגולתו

ובאמת כדי לזכות לבא למדרגה כזו שירגישו בעת קריאת התורה פרשה זו כאילו עומדים ממש לפני הר סיני לזה צריך הכנה יתירה כמו שהכינו בנ"י את עצמם מ"ט יום מיציאתם ממצרים שיהיו מוכנים לקבל התורה וכו' וכמ"כ כהיום בני עלי' המכינים עצמם כראוי לקראת חג קבלת התורה הם זוכים להיות במדרגה זו שירגישו בעת הקריאה ממש כמו בשעת מתן תורה אכן אעפ"י שאין אנו במדרגה זו אלא שאנו מאמינים שהצדיקים הקודמים שאמרו זאת בוודאי ידעו והרגישו בחינה זו מ"מ גם אנחנו לפי מדרגתנו יכולים לזכות למעין זה ולכן צריכים אנחנו להכין עצמינו לקראת יום קבלת התורה איש איש לפום דרגא דילי' וכמדת הכנתו בקדושה וטהרת המחשבה כן יזכה להשיג ולהרגיש טעם מ"ת על פי פעלו.

(ברך משה)

◆◆◆

הרה"ק מרוזי'ן זי"ע אמר פעם בטעם הדבר שיום ב' בחודש סיון נקרא בשם יום המיוחס הלא ביום זה לא אירע שום דבר, רק משל למה הדבר דומה למלך שהזמין אליו ארבעה מטובי הציירים ומסר להם תפקיד לצייר את קירות ארמונו, האומנים חילקו את העבודה ביניהם שכל אחד יצייר קיר אחד בכל חדר, הם עשו את המלאכה כמיטב כשרונם, חוץ מאחד שלא עשה מאומה, ורק ישב וחישב חשבונות ומדד מדידות, ולא הבינו חבריו פשר הדבר, עם תום העבודה, בא זה והביא מראות יקרות, וחיפה בהם את הקיר הרביעי, והשתקפו בו כל הציורים של שאר הקירות בהתמזגות נפלאה, ואמנם הקיר הזה היתה היפה ביותר, כמו"כ – סיים הרה"ק מרוזי'ן – דווקא משום שאין היום הזה מיוחס לעצמו בשום חשיבות מיוחדת, וכל יחוסו הוא מיום שלפניו (ראש חודש) ומיום שלאחריו (שלשת ימי הגבלה) משום כך לו יקרא מיוחס והיא כדוגמת המראות שהשתקפו בו כל הציורים אע"פ שלא הי' בידו שום יחוס עצמו, כן ביום המיוחס אוגר בתוכו את כל הסגולות שלפניו ושלאחריו והוא הדבר בכל מי שרואה בעצמו שאין לו שום יחוס רק מה שלפניו ושלאחריו, זה עצמו הוא יחוסו.

(נר ישראל)

◆◆◆

ונמצא שיכול האדם להרגיש בכל יום ויום קדושת כל המועדים, ולא כמו ההמון עם שבר"ה כולם ועומדים לפניו ית' בתפלה ותחנונים ושבים בתשובה ומפשפשים במעשיהם על עיי"ת, ובפרט ביו"כ ואח"כ המה שבים לקדמותם, וכמו"כ בחג השבועות המה מקבלים את התורה ואח"כ המה חוזרים לקדמותם, ולא עשה הקבלה זו רושם בלבבם על כל ימי השנה אך עיקר קבלת התורה צריך להיות באופן זה שיקבל האדם האור הרוחניות שבתוה"ק ושיטעום וירגיש העריבות נעימות ידידות התוה"ק שעל שם כוונה זו סופרין ספיה"ע מפסח עד עצרת שהיא הכנה על קבלת התורה בכדי שיספר ויזכך ויטהר האדם א"ע אז מכל הזוהמות והטומאות בכי שיהיה כלי מוכן לקבל האור הרוחניות שבתורה ושירגיש עריבות ומתיקות אורה בכל ימות השנה, ושיבוא בכל פעם להשיג אורות חדשים בהתוה"ק.

(מגן אברהם)

◆◆◆

פ"א אמר היהודי הק' מפשיסחא, שכל הבריאים מוכרחים לספור בימי הספירה בלשוניהם מספר הימים אף עכו"ם, והיה לפלא בעיני שומעיו ולקחו במבחן גוי א' לביתו והיה עמו כל מעל"ע לשמוע כל מה שידבר וסיפר להם מעשה שיהי לו עם בהמה שמכר בעד סכום דוקטין וסכום הזהובים ושמעו מהגוי הזה מספר מהספירה.

(צבי לצדיק)

◆◆◆

גם בחודש הזה כיון שקרבו לפני הר סיני נתגלה ג"כ שיוכלו לקרב את עצמם להקב"ה ולקבל התורה ולקרב עצמן לפני הר סיני, סיני" מלשון שנאה שישנא לכל דבר רע כמו שאמרו חז"ל סיני שבו ירדה שנאה לעובדי כוכבים ומזלות רצונם לומר למעשה עובדי כוכבים ומזלות ולזה צריך כל אדם כשבא ר"ח סיון עד חג השבועות לקרות באותו עסק התורה ולהמשיך לו זה הקדושה שנתגלה ביום זה וזהו שפי' רש"י שיהיו דברי תורה חדשים כאילו היום נתנם דהיינו שבאמת נתגלה כל דבר בעתו.

(עבודת ישראל)

◆◆◆

ויאמר משה וכו' היו נכונים לשלשת ימים ומה היו עושין באותן הימים היו מתפללין להשם יתברך והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך.

(בארת המים)

◆◆◆

חודש סיון הוא כנגד אוזן שמאלי ענינו ע"פ מאמר העולם כאשר שומעים ושוכחים שנכנס באוזן ימין ויוצא באוזן שמאל אבל בסיון שהוא קבלת התורה צריך להיות שגם אוזן שמאל ישמע ולא יצא מראש כלל.

(תורת אבות)

◆◆◆

בר"ח סיון דיבר הרבה מהכנות לשבועות שיש כמה אנשים שנכשלים בזה שמחפשים קודם להשיג חיות ואור כשרואים שאין זאת עמם נופלים ומעורבבים בלבם אבל באמת צריך לעמוק בעבדות וזאת יבא ממילא.

(בית אהרן)

שבת שלפני שבועות

'שבת הגדול שלפני שבועות' ◇ בכוחו לתקן כל ימי חייו ◇ ממנה ממשיכין הארה לשבועות
שבת דרך ארץ ◇ מסוגל לרפואת הגוף והנפש ◇ שבת קבלת התורה ◇ השורש והמקור של מתן תורה

מנהג קדמון לקרא לשבת זו 'שבת הגדול שלפני שבועות'

"במחזור ישן בכת"י נמצא דגם שבת שלפני שבועות נקרא שבת הגדול, ונמצא שם "יוצר לשבת הגדול של שבועות" מהפייטן בשם אברהם מיוסד על סדר א"ב. וכן מצינו מזמן הראשונים שהיתה נקראת שבת הגדול, והוא ב'פירוש למסכת משקין' לרבינו שלמה בן היתום, שחי בימי רש"י באיטליה, שכותב: "ר' ינאי הוה ליה ההוא תלמידא, דכולא שתא הוה מקשי ליה בבית המדרש בשעת הלימוד, **מיהו בשבת הגדול שלפני פסח ועצרת וראש השנה, שכן בשבת זו דורשים שם בכתי כנסת** בעניני צדקה, תשובה ומעשים טובים, וסוכה לא היה מקשה ליה, מפני שמתקבצין כל העם לשמוע הדרשה מר' ינאי פן יבלבל דעתו מרוב חריפתו, דתלמיד חריף ומפולפל הוי ושמח ביה ר' ינאי".

וכ"כ בשבלי הלקט (סימן רה; ומשם בתניא רבתי, סימן מב) "**ועל שנעשו נסים לישראל באותו שבת אשר לפני הפסח נקרא שבת הגדול שבת שלפני הפסח, וכן נהגו לקרות שבתות לשלש רגלים**".

ואמנם כן מצינו במחזור רומא: "**יוצר לשבת הגדול של שבועות**"; וכן יש שם: "**אזהרות מרבי שלמה ז"ל ופירושם, אומרים אותם בשבת הגדול של שבועות**". וכן נמצא בסידור לחג השבועות, כ"י קדמון, מנהג קורפו, כתוב בדף הראשון: **סדר לשבת הגדול של שבועות**. ובפנים כתוב: שבת שלפני שבועות נוהגין כאן לקרא אותו שבת הגדול, כמו השבת הגדול של פסח, על שם הנס הגדול שנעשה בו. "**וטעם למנהגנו הוא שקורין גם לזה שבת הגדול, על שם הכרזת התורה, שנתנה בשבועות, שהיא גדולה מן הכהונה ומן המלכות, לכן נוהגין לומר בשבת זו יוצרות ורשות כמו בשבת הגדול של פסח**".

שבתות ימי הספירה בכחם לתקן כל ימי חיו אשר חלפו בחושך, ובפרט בסוף ימי הספירה

דברי כ"ק עט"ר אאמו"ר זצללה"ה זי"ע הכ"מ על דברי המד"ר (ויקרא כ"ח, נ') **תני ר' חייא שבע שבתות תמימות תהיינה** (ויקרא כ"ג, ט"ו) אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום. המדרש הזה אומר דרשוני, והרבה דיברו מזה בסה"ק:

וכ"ק אאמו"ר זצללה"ה דיבר בקדשו כו', כאשר צותה לנו התורה שבע שבתות תמימות [עיי"ש שרומז ל**ימי שנותינו בהם שבעים שנה**"], היינו שנחבר כל הזמן יחד שיהי' תמימות, ואיך יצויר דבר זה שיקובץ כל הזמן יחד שיחשב תמימות, בלתי אם נעשה כל משך הזמן רצונו של מקום, אז ע"י המעשה הטוב יקובץ הזמן יחד ויקרא בשם תמימות, ובאמת אם ח"ו מחסר איזה זמן מהמשך הזמן ההוא לבטלה בלא תורה ומע"ט אז אינו נקרא תמימות וחושבנא אתאבד מני'.

א"כ מה יעשה האדם [אשר כבר חלפו עברו עליו ח"ו הרבה ימי חייו בריקניא], ע"ז אמרה התורה **שיראה עכ"פ לשמור שבע השבתות שהם בתוך ימי הספירה, כי ע"י שמירת שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עונותיו**, ואפילו עובד ע"ז כאנוש מוחלין לו (שבת קי"ח ע"ב), ושקולה שבת ככל התורה כולה (ירושלמי נדרים ספ"ג וזוהר"ק ח"ב מ"ט.) וע"י שמירת שבת כהלכתו מסתלקים ונמחקים כל המשחיתים שנבראו מחטאים שלו, **וע"י שמירת ש"ק זוכה לבחינת תשובה מאהבה, אז נעשה מכל העבירות זכיות**, והשבת הוא מרכז כל השבוע, וע"י שמירתו יקובץ כל זמן ימי השבוע, אחרי שמכל העונות שעשה נעשו זכיות ומע"ט, ממילא כל רגע ספורה ויקרה, **ועי"ז יוכל לקבץ כל ימי הספירה ונעשה מזוקק שבעתים ע"י ימי השביעית, היינו ע"י ימי השבתות נעשו כל המ"ט יום מזוקקים ומצורפים.**

וכן כאשר יתקן איש ביום אחרון יתוקן כל הזמן, ועד ממחרת השבת השביעית תספרו ותזככו כל החמשים יום, כמובא במדרש והובא בתוס' חגיגה (ג' ע"ב ד"ה ומי ע"ש) שלשה מעידין זה על זה הקב"ה ושבת וישראל, וע"י קדושת שבת זוכה כ"א לניצוץ אמת, כמבואר בירושלמי (דמאי פ"ד ה"א, ע"ש) שאפילו עם הארץ אימת שבת עליו וירא לשקר, **וכאשר בא לנקודת האמת רואה את נגעי לבבו ושפל מצבו, וממילא כשיודע שפלות עצמו יכיר ויבין רוממות הש"י, ועי"ז נזכה לקבלת התורה מחר,** כן יה"ר אמן. (כתי"ק)

ישמח ישראל

משב"ק שלפני שבועות צריך להמשיך הארה לשבועות

איש על דגלו באותות לבית אבותם. בליל שבת ערב שבועות אמר בשם אביו זצוק"ל. איש על דגלו, על דגלו על דלוגו, והאריך בזה כל אחד לגוון הקבוע לו ולדלוגו במה שמדלג למקומו, איש על דגלו באותות לבית אבותם, שיהיו האותיות והאו"ת הידוע, יהיו לבית אבותם, כמו שהיו במצרים שלא שינו את שמם ולבושם כו', ולא היה אחד מהן פרוץ בערוה כו' (ויקרא רבה לב, ה). ולכך קורין תמיד פרשה זאת קודם שבועות, כי **זאת הפרשה הכנה לקבלת התורה, וסוף דבריו שעיקר הכנה לקבלת התורה בשמחה.**

ואז בזמן מתן תורה, היה צריך להיות קבלת התורה בהתגלות קולות וברקים, **ומאז ועד עתה יש בכל שנה קבלת התורה** אבל לא בהתגלות פרטי כאז בשעת מתן תורה, וסיים היוצא לנו מזה, **כי בשבת זה צריך כל אחד לראות להכין עצמו לקבה"ת,** וחזר ואמר, כי השבת הוא גדול מהג השבועות ואיך יהיה הכנה לו, **רק מהשבת צריך להמשיך הארה להחג ויראה כל אחד להכין עצמו בקדושה ובשמחה לקבלת התורה.**

בית אהרן

שבת זו מסוגל לרפואת הגוף והנפש

"שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבא" (שבת יב.) **הוא ביחוד בשבת זה שקודם מתן תורה, כידוע שבמתן תורה נתרפאו כולם,** והנה עפ"י פשוט, שעל ידי קבלת התורה נעשה רפואה לכל המיחושים כמו שנאמר (משלי ג, ח): 'רפאות תהי לשריך'. אולם הלא חז"ל הוציאו זה הדרש מהפסוקים שקודם מתן תורה, שלא היה בהם אלמים שנאמר 'ויענו כל העם'; גדמין וחרשין שנאמר 'נעשה ונשמע', **ואם כן בהכרח לומר שנתרפאו קודם מתן תורה על כל האברים שיהיו מוכנים לקבל, כי באמת גם על זה נצרך רפואה לכל החושים שיהיו מוכנים מצד האדם, כמו כלי השמיעה והראיה, וכן כולם, שלא יהיה שום עיכוב מצד האדם.** אמנם יש עוד בשורש כה השמיעה והראיה בעצם שממנו נשפע 'כל **הכוחות להכלים', וזה נשפע בקדושת שבת שהוא מקורא דכולא** (מקור הכל).

ועל זה רמזו חז"ל (שבת פז.) 'חכל מודים שבשבת ניתנה **תורה',** כי כל כלי המקבל שיהיו מוכנים לקבל, הוא בהכרח רק ע"י קדושת שבת, **"ובודאי בכל שנה נשפע הכח חזה בשבת הקודם למתן תורה, שיהיה שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבא".**

תורת אמת

שבת דרך ארץ

בשבת שלפני חג השבועות שאל הרה"ק הרמ"מ מוואורקא זצ"ל שבת שלפני הפסח נקראת "שבת הגדול" שבת שלפני יום הכפורים נקראת "שבת תשובה", ומה שמה של שבת זו שלפני שבועות, הוא שואל והוא משיב: "שבת דרך ארץ", משום שדרך ארץ קדמה לתורה.

בית יצחק. וואורקא

"שבת שלפני שבועות" לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה

בשנה זו (שנת תשל"ח) הכניסו חמשה ספרי תורה לבית המדרש הגדול בקרית יואל שנכתבו על ידי אנ"ש, שני ספרי תורה בכל יום מימי החג, והחמישי היה של הרה"ח ר' יוסף משה טויב ע"ה שעלה ונסתפק אם להכניס את הספר תורה שלו בעצם חג השבועות, לקיים מה דאיתא (עיין ברכ"י או"ח סי' תצ"ד) **כל הנותן ספר תורה חדשה לביהכנ"ס בעצרת כאילו הקריבו מנחה בזמנה,** ואף על פי שלא יוכל לעלות לתורה ולברך על ספרו, או שיקדים להכניסו ביום השבת בכדי שיוכל לעלות לתורה, ושלח לשאול את הכרעת רבינו ז"ל. רבינו ז"ל שמע את שאלתו, **וכתשובה הרים את ידיו הק' ואמר בלה"ק: "לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה".** (מס' שבת דף פ"ו:), וכן עשה שהכניס את הספר ביום השבת.

רצון צדיק (דף שכח)

בס"ד

ביום חתונתו זו מתן תורה

סדר לימוד במקהלות

נעשה ונשמע

יום שני של חג השבועות

ביום מתן ותיתם הנבואה

מהלל

כה תסדרון תצילו

ויקרב קרבה יהלל

יקר

כסדר הזה בכל שנה!

משא קודש שהשכזיע

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לפני תלמידי המתיבתא ביום ד' במדבר, בפרוס חג השבועות תשפ"ד לפ"ק

מרן שליט"א פתח בדברי הכנה לקראת מתן תורה, לפרש דברי רשי"י שהיה (שמות יט, ג) ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן ההר לבית יעקב ותגד לבני ישראל, "בלשון הזה כסדר הזה", מה "כסדר הזה", זכותה לדברי הסדרש (הביאוה בשלה, פרשת, שמע מצוה אחת משמרתן אותו מצוות הרבה. והמבאר בספרי קדוש ומתאמרי בשם הרהיק מהרצ"ח מרימנוב ויע שבניי בקרבם לפני זה סיני התפללו יהואר עינינו בתורתיך, שיזכו לקבלת התורה.

מקנן מנסתי ויין. אין פנוק אין פר' בשלח שמיעט (שמות פז, כה) "שם שם לו חק ומשפט". די גמרא (סנהדרין נט) דענגאנ אויס כמה דינים וואס אידן האבן באקומען נאך איידער מתן תורה, אין פרט. שפונאנדער וועלן אידן אענגן נעקומען צו באדע סיני, מ'האט זיך נעריכט מיט א הכנה צו קבלת התורה, אין די הכנה דרכה נעזעהן, או מ'האט איבערגעלערנט די חלק התורה וואס בשרת נאמה, וויל כדי מיאל זיין "ישמעו בקולי", אין נעזעהן "שמעו", "אם שמעת בישן תשמע בחדשי". מ'האט איבערגעחזרט די חלק התורה וואס מ'האט שוין נעהאט, אין סיני דעם האם מען זיך צוגעריים צו מתן תורה.

די עצה און סגולה נפלאה וזכה זיין צו הבנת התורה, איז "לימוד התורה", לערנען וואס מ'האט שוין נעלערנט ביז יעצם, דאס מאכט די ריכטיגע הכנה פארן מעמשע צו זיין ראוי צו מקבל זיין די קדושה פון מתן תורה.

רב יוסף, כרעגנט די גמרא אין פסחים (סח ע"ב), וואס מ'האט אין יום שבועות, "עבדי לי עגלא תלתאי". "עגלא תלתאי" איז א רמז אויף די תורה, די "**יאוריאן תליתאי**" (שבת פח ע"ב), וואס רב יוסף מ'האט אז אין יום שבועות זאל מען עסק זיין אין אוריאן תליתאי, וויל דאס איז די ריכטיגע הכנה און סגולה אז מ'זאל קענען מקבל זיין די השפעות פון מתן תורה. "**אמר מי לאו דאי יומא דקא נייח**", ווען נישט וואס מ'האי עסק בתורה אענגט יום שבועות, איז מען יום שבועות מרוקן, "**כמה יקפי איכא בשוקא**", דערציעב דריים מען זיך ארום א נאנץ יאר, וויל מי וואבן נישט קיין הרגשה, זיי וואבן זיך נישט צוגעריים צום יום שבועות וויל מ'זאל ארויף צו זיין, מישפירט נישט קיין קשר מים די תורה.

האט דער אריבערשטער נמאנט פאר משה רבינו, "כה תאמר לבית יעקב, בלשון הזה כסדר הזה", דער "סדר הזה" וואס ארין גריימן זיך צו מתן תורה מיט לימוד התורה, "כסדר הזה", אזוי זאל מען פונדן ירגעוס יארן ווען מ'קומט דער יום שבועות, זאל מען נישט צוזיין צום יום שבועות, "ארך בין דאי, "הנני", נאר מיאל זיך גריימן דורך לימוד התורה. און דורך דעם אז מ'הערט זיין ועדה אם שמוע, ועט זיין תשמעו בקולי.

וויל איך רעדן צו אלע אנשי שלומינו די בכל אתר ואתר:

עם איז ב"ה נעזונדן איינגעפארט א מנהג טוב, דעם צוויישן טאג שבועות פאלן דאוועגען, איז מען זיך צונויפגעקומען אין אלע בתי מדרשות, בכל קהלותינו הקדושות, זקנים עם נערים, עלטערע אידן, בעלי בתים, אברכים און בחורים, און אפי'ן ת"ת קינדער. מ'דאם אנגעפ"ט די בתי מדרשות, מ'דאם נגלערנט צווויי שעה בעפאר מ'דאם זיך נעשמעלט דאוועגען.

מ'דאם זיך אנדערש נמאנט די תפלה פון **אהבה רבה**", נאך צווויי שעה לערנען דאם מען אנדערש נעשפירט וואס מ'זאגט די ברכה "**שלא עשני גוי**". מ'דאם זיך אנדערש נעראטעוועט די בקשה "**יתן בלבינו ביגדי, "דאגי עינינו בתורתך**", מ'איז נעזונג מער "**ירבים יזיזאים מן הלב**", מ'דאם שוין מער נעשפירט א הרגשה מים די תורה. מ'דאם זיך אנדערש נעגאנגן "**להבין ולהשכיל ללמוד ולקיים**" די תרייג מצוות התורה.

דאס לערנען פארן דאוועגען דאס איז די סגולה נפלאה, וואס דער רבוש"ע האט נעזאגט פאר משה רבינו "**כה תאמר לבית יעקב, בלשון הזה וכסדר הזה**", **יעדעס יאר.**

וויל איך דא בשעון, אלע אנשי שלומינו, חברי קהלתינו די בכל אתר ואתר, מקיים צו זיין הלכה למעשה,

זיך צוזאמקומען אין די בתי מדרשות, צו לימוד התורה ברבים

דעם צווייטן טאג שבועות, לערנען "צווי שעה רצופות" פארן דאוועגען

און אזוי וועט מען מקבל זיין די תורה מתוך אהבה השמחה.

איך וויל כעמפן פון די בתי מדרשות, זיי זאלן מסדר זיין אלעם על צד היותר טוב, אויף דעם זמן המיוחד, אויעגען מקום המיוחד, מיאל קענען עסק זיין בתורה מים הרחבת הדעת.

ובזכות זה נזכה לעשות הכנה הרבה לקבלת התורה בית השבועות עם מתן תורתינו, לקבל עול התורה תעל השמחה מתוך שמחה והידה, לעשות רצון השית תבורך בכל עת ובכל זמן ובכל מקום, להכות לכל השמחות קדושות השפעות בתוך קדוש, השמחה קדושות בשמיחות וברוחניות, עוד נזכה לביאה נאיר בביא.

פנימי תשפ"ט בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור הגה"צ ר' שלום יוסף פריעד שליט"א

אבד"ק ור"מ קראסנא

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בוויליאמסבורג יע"א

יום ג' פרשת בהעלותך תש"ח לפ"ק

אב"ד קראסנא בא להזמין את רבינו לרגל שמחת נישואי בתו הכלה שתחי' למזל טוב, ואחר שעיין במכתב ההזמנה:

אמר רבינו: איך זעה דער חתן איז ר' לייבל סטעמפל'ס אן אייניקל, אונזערע קרובים.[1]

אב"ד קראסנא: יא דער חתן איז א צאנזער אייניקל, רבי שלום אליעזרל'ס אן אייניקל.

רבינו: ס'איז היינט נאכט די יארצייט (של הרה"ק רבי שלום אליעזר'ל מראצפערט ז"ל, ט"ז סיון).

אב"ד קראסנא: ביי א חתונה איז דאך שוין אן אלטע שייכות קראסנא מיט סיגוט, דער קדושת יו"ט איז געקומען אויף קראסנא פאר די חתונה פונעם עצי חיים.

רבינו: יא, ער איז געפארן קיין קראסנא, ער איז געווען אויף א שבת דארטן.[2]

אב"ד קראסנא: ער האט געטראפן דעם עלטסטן זוהן פונעם קראסנער רב, ר' שמעון דער לעכניטצער רב, ער איז געווען צוועלף יאר אלט, האט ער געזאגט 'דער יונגל געפעלט מיר, קראסנער רב שיקט אים מיט מיט מיר, כ'וויל אים האבן אין די ישיבה...', ער איז געפארן צו די בר מצוה, ער האט געלייגט תפילין אין סיגוט,[3] דעם ספר שו"ת 'שמן המאור' האט ער געמאכט.

---

1 הרב החסיד רבי לייבל סטעמפיל שליט"א מנכבדי עיה"ב לאנדאן יע"א, הוא בנו של הרה"צ ר' משה סטעמפיל ז"ל חתן כ"ק האדמו"ר הקדושת ציון מבאבוב ז"ל חתן הרה"ק רבי שלום אליעזרל מראצפערט ז"ל.

2 עי' בס' מוש"י (ח"ה עמ' פ"ח) שמביא העובדא באריכות כדלהלן: הרב הגה"צ ר' ברוך בענדיט ליכטענשטיין זצ"ל אב"ד קראסנא היה פ"א בסיגעט אצל מרן הקדושת יו"ט ז"ל, והקדושת יו"ט עמד אז לפני נישואי בנו הגדול הגה"ק בעל עצי חיים ז"ל, והקדושת יו"ט נקלע אז למצב קשה עד שלא היה בידו לכלכל הוצאות החתונה וכדומה. וכאשר דיבר הקדושת יו"ט עם הרב מקראסנא אודות מצבו הקשה, הציע לו הרב מקראסנא שהקדושת יו"ט יבוא לשבות בתוככי עיר קראסנא, ואמר לו הקדושת יו"ט הלא העיר קראסנא מצער היא ואין בין תושביה הרבה גבירים ומאין יבא עזרי בעיר קראסנא. וענה הרב מאב"ד קראסנא: הנני מבטיח לרבינו סכום כסף הנצרך להוצאות החתונה (ונקב הרב מקראסנא את הסכום), והסכים הקדושת יו"ט ונעתר לבקשתו ונסע באמצע השבוע לקראסנא ולעשות שם את שבתו.

הרב מקראסנא דיבר על לב בעלי הבתים בקראסנא שיבואו כולם להקדושת יו"ט בפתקא ופדיון ולהושיט לו יד עזרה בצר לו. והרב מקראסנא התייצב לידד דלת חדרו של מרן הקדושת יו"ט ואמר להמשב"ק (ר' אשר) שיעמוד כעת מן הצד והוא ימלא את תפקידו, שרוצה לדבר עם כל הגבירים בפרטרוט, והרב מקראסנא פקד על כל הבעלי בתים לפי ראות עיניו שיתן סכום כסף לידו הגדולה של הקדושת יו"ט כאשר שת עליו. וכאשר עברו כמה גבירים, יצא הקדושת יו"ט מהדרו וקרא להרב מקראסנא ואמר לו: קראסנער רב, כבר יש לי את כל הסכום שהנני צריך לו, ע"כ אבקשו שיפסיק תיכף ומיד לחייב ולבקש כסף מהגבירים, כי תלי"ת נאסף לי את כל מה שאני צריך, וכסף מיותר אין לי צורך בו"

כן מובא שם מפי הגה"צ ר' יחיאל מיכל פריעד ז"ל אב"ד קראסנא, ששמע דבר זה כאשר סיפר זאת חותנו כ"ק הגה"צ ר' הילל ליכטנשטיין ז"ל אב"ד קראסנא למרן רבינו ז"ל.

ועוד סיפר אז הרב מקראסנא לרבינו ז"ל, שמרן הקדושת יו"ט שאל מהרב מקראסנא מי מכין את הדגים לכבוד שבת, והשיב הרב מקראסנא שהוא בעצמו עוסק בזה בכל ערב שבת קודש. ונכנס הקדושת יו"ט לחדר המבשלות לראות את הרב מקראסנא בשעה שמכין את הדגים לכבוד שבת, ואמר הקדושת יו"ט: 'זייער שיין, זייער שיין' (דבר זה היה חשוב מאוד בעיני רבינו ז"ל).

3 כן כתב הגה"ק רבי הילל ליכטנשטיין ז"ל מקראסנא בהקדמת הספר 'שמן המאור' של אחיו הגה"ק רבי שמעון ז"ל, כדלהלן:

ס׳איז געקומען אויפער פון די גדולים קיין סיגעט – דער זיידע ברענגט עס אין די הקדמה פון ׳שמן המאור׳ – ער האט געזאגט א דרשה אין די ישיבה אין סיגעט, און דער בחור ׳שמעון׳ האט אריין געפרעגט, אבער ער האט זיך נישט אומגעקוקט אויף אים, א בחור׳ל פרעגט אריין, האט דער קדושת יו״ט זיך אויסגעדרייט און אים געזאגט ׳הערט וואס דער בחור זאגט׳, ער האט אפגעפרעגט דעם גאנצן דרוש מיט דעם גאנצן פשעטל מיט א תוספות.[4]

זיין עלטערער ברודער איז ער געווען (אחיו הגדול של כ״ק הגה״צ בעל כונת הלב מקראסנא ז״ל).

רבינו: ס׳איז דא די באקאנטע מעשה, דעמאלטס ווען דער זיידע ז״ל דער קדושת יו״ט איז געווען אין קראסנא, אז מ׳האט געזעהן ווי ער האט אראפ געווארפן פון זיך די שיך (בשעת הצות הלילה). דער קראסנער רב אליינס האט דאס פארציילט.[5]

מוה״ר שמואל הכהן פריעדמאן, משב״ק: ס׳איז דא א מעשה פונעם קראסנער רב׳ם א ברודער ר׳ שמעון אין בעלזא, אויך מיטן קדושת יו״ט.[6]

רבינו: ער (כ״ק רבי ברוך בענדיט ליכטנשטיין ז״ל אבד״ק קראסנא בעל לב ברוך, הי״ד) איז אמאך געפארן קיין בעלזא, צום בעלזער רב רבי יהושע׳לע.[7]

"ובהיותו בן י״ב שנה התאכסן בבית אבינו זצ״ל מרן הגה״ק בעל קדושת יו״ט זי״ע, וכראותו חכמתו וחריפותו אמר לאבינו ז״ל שטוב הי׳ שיבא ללמוד לישיבתו לק״ק סיגעט ואבינו ז״ל מילא בקשתו ועצתו, והרה״ק הנ״ל הלבישו תפילין ביום שנעשה שם בר מצוה".

4 עיין שם בהקדמת הספר ׳שמן המאור׳ שכתב וז״ל: "ופ״א בא לסיגעט גאון אחד מגדולי המדינה ונתכבד לדרוש דרוש פלפול לבני הישיבה ואחי ז״ל נכנס בפלפול לסתור דבריו מדברי תוס׳ אחד, והגאון הדורש בראותו שהוא עודנו רך בשנים לא הטה אזנו לדבריו, והגאון אב״ד ז״ל אמר להדורש שיטה אזנו למה שאומר הבחור הזה, וחזר אחי ז״ל להציע דבריו שנית וקיבל הגאון הדורש האמת ממי שאמרו שדבריו נסתרו באמת מדברי התוס׳ כהנ״ל".

5 עיין בהקדמת הס׳ כונת הלב שהגה״ק מקראסנא ז״ל מביא בשם אביו הגה״ק רבי ברוך בעדיט מקראסנא ז״ל, וז״ל: ....ובאשר דברו מהגה״ק הקדושת יו״ט מסיגעט... אבי מורי אמר כי הוא הי׳ רואה אצלו הצנע לכת, והי׳ יכול להתגנב ולהטמין עצמו מפני אנשים, וסיפר שבהיותו אצלנו בקראסנא, והיו מסובים לפניו אנשים חשובים בלילה, ופתאום הושיט ידו ליקח הזייגער מכיסו והביט על הזייגער ואמר אה צוועלף! שהי׳ חצות לילה, ותיכף פתח פיו הרה״ק ואמר: מי ראה את הבאהן-הויף החדש בפעסט, והפליג בשבחו של הבאהן-הויף, כמה הוא נאה בחדריו ובפתחיו, וצייר לפני השומעים מוצאיו ומובאיו של הבאהן הויף, ואבי מורי ז״ל לחש באזניו של אחד מהמסובים ואמר לו שכפי הנראה הרב ז״ל עושה תיקון חצות בשיחתו [ע״ד שאומרים בפיוט הסליחות בראותי כל עיר על תילה בנוי ועיר האלוקים מושפלת וכו׳]. וההוא אמר שגם לו נראה כן, ואחד מהמסובים נכנס לתוך דבריו, ואמר שהבאהן הויף בעיר דרעזדען הוא יותר משוכלל ומהודר, ותיכף הפסיק הרב [הקדוויו״ט] ז״ל מלדבר מזה, עכ״ל.

6 בהקדמת הספר ׳שמן המאור׳ מביא הגה״צ בעל כונת הלב מקראסנא ז״ל העובדא בארוכות כדלהלן: "וארשום כאן מה שאירע עם אחי ז״ל בהיותו ילד קטן, שפ״א כשהי׳ אבינו ז״ל בצל קדושת מרן הה״ק מהר״י זצ״ל בבעלז, וכתב על הפיתקא שמות ילדיו כנהוג, וכאשר הביט הצדיק בפיתקא שאל את אבי, מה שם הילד השני (אחי ז״ל הי׳ השני מצאצאיו) והשיב לו אבי בתמהון הלא כתוב בפיתקא שמו שמעון, ועוד שאל הרה״ק ז״ל שנית מה שמו של ילד השני, וגם עשה תנועה בראשו כאלו היו צריכים לבקש רחמים, ואבי ז״ל נתבהל מאד והטה עצמו להביט בפיתקא שביד הרב ז״ל לראות אולי היה משגה בכתיבתו שם בנו שמעון, והרב ז״ל משך את ידו עם הפיתקא ולא הרשה לו לעיין, וזה היה ביום חמישי בשבת סמוך למנחה, והי׳ אז בבעלז גם הרה״ק בעל קדושת יו״ט ז״ל, וסיפר לו אבי ז״ל את המקרה ואמר לו אבי שבאם הזמן היה מספיק לשוב לביתו קודם שבת היה נוסע, והרב הנ״ל חיזק אותו ודיבר על לבו והניח דעתו, ובמוצש״ק התפעם רוחו שנית ולא נחה עוד דעתו ומיהר לנסוע הביתה, וכאשר הגיע לביתו סיפרה אמי הצדיקת ע״ה מה שאירע עם בנם שמעון, שביום ה׳ סמוך למנחה (ממש באותה שעה שנתן אבי ז״ל את הפיתקא כהנ״ל) בא הילד מת״ת לביתו לעבור בנחל שבין הת״ת לביתנו, ופתאום בא שטף מים רבים מהרים הגבוהים שסביבת עירנו ושטף את הילד וכמעט נטבע במים, וסמוך לשם עבר איש בשם ר׳ זלמן אונגער ע״ה, ונראה לו דמות אדם שנטבע בנחל וקפץ במהירות ועלה בידו להציל את הילד, והיה לפלא".

7 עיין מ״ש הגה״ק רבי הילל ליכטנשטיין ז״ל מקראסנא בהקדמת ספרו כונת הלב, וז״ל: "בהעלותי על זכרוני קול חוצב להבות אש יראת השי״ת מפה קדוש אדוני אבי מורי ורבי בקש״ת מוה״ר ברוך בעדיט זצ״ל הי״ד, פ״א בסעודה שלישית אמר בשם רבו מרן הגה״ק מוה״ר יהושע רוקח זצ״ל מבעלזא זי״ע ועכ״י שזכה להיות בחצרות קודשו ח״י פעמים, ופעם אחת היה בצל קורתו ביום ש״ק פ׳ בחקותי, והיו מסובים בסעודה שלישית קיבוץ גדול של תלמידי חכמים חשובים, והרבה רבני אליציץ ואונגארן, וגם האגון הצדיק בקש״ת מוה״ר משה גרינוואלד ז״ל אב״ד הוסט [בעל ערוגת הבושם] היה אז שם, וכשהיו מסובין אל השולחן טרם בא מרן הקדוש, פתאום בא על כולם הרגש גדול להרהר בתשובה, ואמר אבי מורי ז״ל שלא היה יכול להתאפק מלבכות, והיה מוריד דמעות מאין הפוגות, והיה בוש מפני המסובין, אבל ראה אחר כך שכל המסובין בכו אף הם, ולא ידעו מה זה ועל מה זה, ופתאום בא אל השולחן מרן הקדוש וישב על מקומו והתחיל בדברי תורה, יונגע לייט, ת״ח לומדים גמ׳ תוס׳ שו״ע, ומחדשים חידושי תורה, ומתרצים דברי הרמב״ם, אבער וויא קען מען דעם באר היטב, וככה חזר כמה וכמה פעמים, וויא קען מען דעם באר היטב וויא קען מען דעם באר היטב, בהרגש גדול והתעוררות עצומה, וחזר ופירש דבריו מה שאיתא בבאר היטב הלכות תענית (סי׳ תקע״א אות א׳) שכל המעשים שאדם עושה ותורה שלומד בעודו רשע בעוה״ר מוסיף כוח בקליפות עד שחוזר בתשובה מוציא מהקליפה, והוכיח הרבה על קלקול מידת יסוד שורש כל החטאים חטאת נעורים ר״ל ואמר בזה״ל: וואס זאל מען טאן, זאל מען יא לערנען גייט עם דאך צום סט״א ר״ל, זאל מען נישט לערנען ג״כ רע ומר, ואין עצה אחרת כי אם לשוב מקודם על חטאת נעורינו, ואחר נוכל

והמשיך רבינו: לעכניטץ דאם איז אין זיבענבערגן, א דערפל דארט, ר׳ משה ווערצבערגער איז געווען דארט שוחט, ר׳ שלמה׳ס פאטער,[8] ער איז געווען דער לעכניטצער שוחט.

אב״ד קראסנא: אינטערעסאנט איז, דארט אין קראסנא איז געווארן דער יונגסטער זוהן רב, פינעף זוהן האט ער געהאט דער זיידע רבי ברוך בענדיט, און רבי הלל איז געווען דער יונגסטער, ער איז געווארן רב הצעיר.

רבי הלל איז געווען [בזיוו״ר] אן איידעם ביים שאמלוי׳ער רב (הגאון הצדיק הישיש רבי שלמה זלמן עהרנרייך ז״ל מנדולי וזקני רבני אונגארין, בעל שו״ת לחם שלמה, הי״ד), ער האט געוואלט פארן קיין ארץ ישראל וואוינען, ער האט דאך נישט געהאט קיין קינדער, איז דא עפעס א ענין צו וואוינען אין ארץ ישראל, אבער דער זיידע ז״ל – זיין פאטער – האט אים נישט גלאזט, האט ער אים געזאגט ׳איך מאך דיך דא רב, איך לאז דיך נישט פארן׳.

א פלא איז אז דער זיידע ברענגט אין די הקדמה פון זיין תשובה ספר (שו״ת כונת הלב), אז דעם גאנצן וועג אויף די באהן איז ער געזעצן נעבן זיין שוועך דער שאמלויער רב, און ער האט געווויינט בדמעות שליש, ׳וואם זאל איך איך זאגן, נאר די ציונים האבן אונז אהער געברענגט׳.[9]

רבינו: אויף די באן אינטערוועגנם קיין אוישוויץ מיינט איר?

אב״ד קראסנא: יא קיין אוישוויץ. שרייבט ער דארט, איך האב נישט געוואוסט וואם דער שוער מיינט מיט דעם, כ׳האב נישט פארשטאנען וואם ער זאגט, שפעטער האט מען געזעהן אז ער איז געראטן... די גאנצע פרשה מיט רבי מיכאל בער...[10]

---

8 ללמוד תוה״ק, ואמר כי החטא הידוע נקרא דרך ע״ד הכתוב ״דרך גבר בעלמה״. וזה שאמר דוד המלך ע״ה ״חשבתי דרכי׳ שקודם אחשוב דרכי לעשות חשבון הנפש על חטא הנקרא דרך, ״ואשיבה״ ואעשה תשובה, ואח״כ ״רגלי אל עדותיך״, אלמד תורה, וגעו כל המסובין בבכיה בהתעוררות גדולה מאוד, ואז הרגישו מה גרם להם הרהורי תשובה עוד קודם שבא אל השולחן, שזה היה על ידי שסידר לעצמו הרב הקדוש דיבוריו הקדושים טרם בואו, והקרובים אליו הרגישו זאת כן אמר אבי מורי ז״ל... עיי״ש.

ועיי׳ מה שכ׳ הגה״ק מקראסנא ז״ל בהקדמה לספרו ״כונת הלב״ על אביו הגה״צ רבי ברוך בענדיט ז״ל שנסע הרבה להרה״ק המהר״י, ואמר שכשהיו באים לבית הרה״ק מוהר״י ז״ל מבעלז היה נופל פחד על האדם, פעם מצאו שם את הגביר הצדיק מוה״ר משה אריה פריינד מסיגעט עומד בקרן זווית ואומר וידוי ״אשמנו״, כששאלו לפשר הדבר, השיב בתמימות שהוא מתירא להיכנס אל הקודש פנימה בלא וידוי, שלא יראה עליו את העבירות. וכן כתוב בהקדמה לספר ״זכרון יהודא״ כתוב שמי שהכיר את כ״ק מהר״י וזכה לעמוד בד׳ אמות שלו לא היה יכול לבוא לידי הרהור עבירה.

9 הרה״ח ר׳ שלמה הלוי ווערצבערגער ז״ל שו״ב, מנכבדי אנשי שלומינו ובעל אכסניא של רביה״ק בעיר מאנטריאל יצ״ו.

כ״כ בהקדמות ספרו שו״ת כוונת הלב (אות ה), וז״ל: ״ולפלא שבהיותי בגעטא טרם הובילו אותנו לאוישוויץ, והיה עמנו כ״ק אדמו״ח הגה״צ אב״ד שאמלויא ז״ל הי״ד והלך הלוך ושוב בגעטא ודמעות על לחיו, ואמר כמ״פ נאר די רשעים די ציונים האבן אונז אהער געברענגט, ולא הבנתי אז דבריו מה יד יש להציונים בזה, ומה דין גרמא שלהם, אבל אח״כ נודע לנו מה שהוא כעת דבר מפורסם שבקל היו יכולים לפדות מיד הרשעים בעד בצע כסף שלא להוביל על מוקדה הרבה מאות אלפים יהודי אונגארן, וראשי הציונים שהמה עכשיו היושבים ראשונה בממשלתם מנעו הדבר, ועינו של מו״ח ז״ל שפיר חזו, עיי״ש.

כמו כן ידוע שהיה רגיל לומר בשם חותנו זצוק״ל שבכל הדרך לאוישוויץ חזר כמה פעמים ואמר: דאס אלע קומט אונז ווייל מיר האבן ווייניג מוחה געווען קעגן די ציונים״. [וכמבואר היטב בספה״ק ויואל משה בהקדמה בירור ומקור הענין מדברי חכו״ל].

10 וכפי שרואין בהקדמת הספה״ק ׳על הגאולה ועל התמורה׳ כשמתאר רביה״ק זי״ע את גודל תעלולי הציונים ורשעותם בעת המלחמה הנוראה כשבזדון לב הפקירו אלפי בני ישראל להירצח ברציחות נוראות, הכל למען שהאומות העולם יווכחו בגודל הנחיצות ליתן להם הזכות לייסד המדינה הטמאה, ובתוך דבריו הקדושים כותב בזה״ל: ...וכן עשו הרבה מעשים נוראים כאלו, וגרמו לאבדון של ישראל בעוה״ר וקצתם מהם מובא בספר מן המצר שכתב ידידי הרב הגאון החסיד המנוח מוה״ר מיכאל דוב ע״ה״... ע״ש.

וכן ערך הגאון רבי מיכאל בער מכתב לרבינו הק׳ בסוף ימיו בו הוא מתנצל על שאינו יכול לחבר את הספר שרבינו ביקשו לכתוב ובו לתאר כל תעלולי הציונים הרשעים, וזה לשון המכתב (מובא באגרות חמ״ד מכתב ט): ב״ה א׳ לסדר במדבר תש״ט לפ״ק, לקדם אדמו״ר הגאון הקדוש שליט״א שלום וברכה. בכל יום הייתי מחשב לקבל פניו הקדושים, אבל רואה אנכי בעו״ה כי תש כוחי מאד בכלל, ובפרט כל מיני טלטול מכחיש כוחות גופי במדה מרובה ר״ל, וכבר נסיתי להתחיל במלאכת הקודש אשר למען קיום תורה הקדושה בזמן הזה צוויני אדמו״ר הגה״צ שליט״א, אבל רואה אנכי שאין אומן בלא כלים, אי אפשר לעשות המלאכה בלי להבין בספרים הנוגעים בזה בכלל, ובפרט בקולות הקריאה מן רבותינו הק׳ הגה״צ קדושים אשר בארץ, ולזאת צריך להיות שנים או שלשה ימים באיזה מקום אשר נמצאים שם, ומה אעשה שאין בכוחי בעוה״ר לעשות כן, אם אולי המצא תמצא אדם מבין שיעשה הדבר או בל״נ אקבל עלי את סידור הדברים כפי מיעוט כוחי.

מי כהחכם ומי יודע פשר דבר בעתו מה טוב, עת לדבר ועת לחשות, ומי יבין את זאת יותר מכ״ק אדמו״ר שליט״א, ואת אשר יצוה אעשה. במטא מיני׳ דאדמו״ר הגה״צ שליט״א להזכירני בתפילותיו הקדושים בדבר ישועה ורחמים בגוף ובנפש. עבדו הנאמן חיים מיכאל דוב בן געלא, עכ״ל המכתב.

ומדי דברי בו יש לציין גודל החיבה וההערכה שהיה למרן רבינו הק׳ ז״ל אל הגאון רבי מיכאל בער ז״ל, ונעתיק מתוך דברי ההספד שנשא רבינו

דעם צווייטן טאג שבועות האט מען זיי נעבעך אוועק געפירט פון די שאמלויער געטא (שהי' סמוך לקראסנא) קיין אוישוויץ.[11]

רבינו: דער טאטע ז"ל האט דאך געהאט א משפחה פארץ קריג און איך דעם צווייטן טאג שבועות האט מען זיי נעבעך אוועק געפירט קיין אוישוויץ.[12]

בדמעות שליש במעמד הלוי' שהתקיימה עש"ק פרשת ויצא ו' כסלו תשי"ח לפ"ק בבית הכנסת דקהל עדת יראים וויען (כפי שצוטט בקו' "הנחמדים מזהב" גליון ב):

"...פנה הודה! פנה זיוה! פנה הדרה! ס'איז שקעה חמה שלא בעונתה, די זון איז אונטערגעגאנגען, אויף דעם איז נישט געווען צו ערוואַרטען, היצטערט אין די יארן.

...אזוינס האט מען נישט געזען פון פריער אזא איד וואס האט זיך געאפפערט פארן כלל ישראל, וויפיל כוחות ער האט אריינגעלייגט, די צרות האבן אים קראנק געמאכט, ער האט אסאך געהארעווטעט פארן כלל ישראל, "אוי וויפיל ער האט געהארעווטעט פארן כלל ישראל", וויפיל כוחות ער האט אריינגעלייגט אין די ישיבה להגדיל תורה ולהאדירה, אזוינס וואס ער האט מיטגעמאכט, אונז האמיר דאך דאס אויך געזען, האט מען געהאט א האפענונג, אזא איד, א ירא שמים מיט אסאך דעת, בעווינו הרבים אוי נא לנו כי חטאנו!

...אזא איד גייט אוועק פון דעם עולם, נאכן חורבן האט מען אונז איבערגעלאזט, היצט האמיר אויך שוין פארלארן וואס מ'האמיר געהאט ער האט געזען בצרת רבים, ער האט געזען ער האט שוין נישט געקענט מציל זיין, ס'גייט ארויס "רבי מיכאל בער איז שוין נישטא אוי וויי!".

... מה נאמר ומה נדבר, וויפיל ער האט אויפגעטוהן, און דעם ערליכקייט, דעם יראת שמים, און די מידות, א יוד א בעל מה, דעם דארף מען דאך נישט צו זאגן, וואס יעדערער וויסט ווער עס האט אים געקענט...

אזויפיל קאן מען זאגן, דעם וואס יעדער איד האט דא עוסק געווען אויף דעם עולם דעס טוט מען דאך וויייטער אויף יענעם עולם, דער יוד האט געהארעווטעט אסאך פאר הצלת ישראל, דארט אויבן וועט ער וויייטער הארעווען...

דאס איז דער זכות, ער זאל אייביג און שטענדיג מעורר רחמים זיין אויף אונז אלע, און אויפן כלל ישראל, אז מ'זאל מיר שוין זוכה זיין במהרה, מ'זאל מיר שוין זוכה זיין ס'זאל דערלייכט ווערן דער אידישער כח און דער כבוד שמים, מ'זאל מיר במהרה געהאלפן ווערן מיט א ישועה שלימה, ס'זאל זיין ויזרח לו השמש און דער טאג זאל אויפשיינען פאר אונז, מ'זאל מיר במהרה געהאלפן ווערן מיט א ישועה שלימה.

מ'מאך מיר אים פאר א שליח פון די אלע נאספים און פון כלל ישראל ער זאל מעורר רחמים זיין אויף אונז אלע...".

11 ונעתיק מתוך רשימות כתב ידו של הגה"ק בעל כונת הלב מקראסנא ז"ל אשר בו רשם בקצרה הקורות אותו בעת צר ואויב מיום אשר הגלו עם גולת ק"ק קראסנא, לפי סדר הימים והחדשים, וכל הרעה אשר מצאתם, מיום ג' אייר תש"ד, עד יום ל"ד בעומר תש"ה, כאשר זכו לשחרור בעז"ה, וזה לשונו:

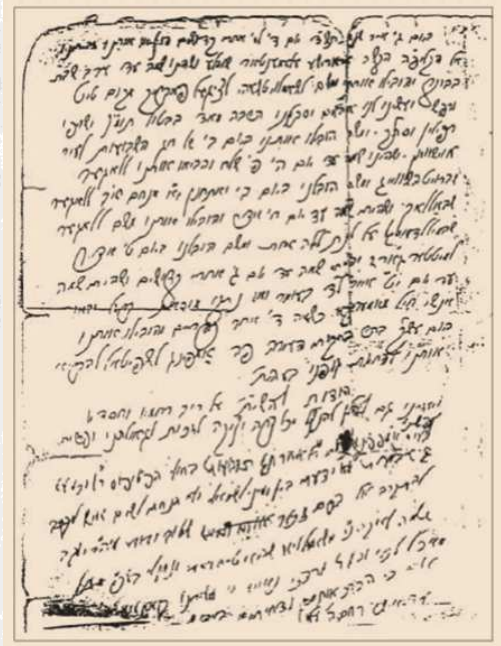
"ביום ג' אייר שנת תש"ד יום ד' לס' אחרי קדושים, הוציאו אותנו מבתינו אל הקליפה הקשה אראריש עלעמענטאר שוהלע (בית הספר המרכזי - פובליק שולע - בעיר קראסנא, לשם קיבצו כל בני העיר אנשים נשים וטף רח"ל), ושהינו שמה עד ערב שבת בבוקר, והובילו אותנו משם לשאמלוי-טשעה לציגעל פאבריק (זה היה הגעטא הסמוכה ביותר לקראסנא), מקום טט ורפש, ועשינו לנו אהלים, וסבלנו הרבה מאד בביטול תומ"צ, ושרפו תפילין וסה"ק.

ומשם הובילו אותנו ביום ב' של חג השבועות לעיר אוישוויץ, ושהינו שמה עד יום ה' פרשת שלח (י"א סיון, אשר או נעק"ה אבוי הגדול הגה"ק רבי ברוך בענדיט זוהותנו הגדול הגה"ק בעל לחם שלמה משאמלויא קדושים אשר בארץ המה, ואתם עמם בני משפחתם, ה' ינקום דמם במהרה).

והביאו אותנו ללאגער שברויטהשוויג, ומשם הובלנו ביום ב' ואתחנן י"א מנחם אב ללאגער שבאללאך, ושהינו שמה עד יום ח' אדר, והובילו אותנו משם ללאגער שבמיללדארק, על לינת לילה אחת, ומשם הובלנו ביום ט' אדר למיטטערגראו, והיינו שמה עד יום ג' אחרי קדושים, ושהיתי שמה עד יום י"ט אייר ל"ד בעומר, ואז נתקו מוסרות ברזל, ובאו אנשי חיל מאמעריקא בשעה ד' אחר צהרים, והובילו אותנו ביום עש"ק בהר בחקותי העירה פה אמפפינג לשפיטאל, להבריא אותנו, להחיות גופנו בעזהי"ת.

הודות להשי"ת על רוב רחמיו וחסדיו, ויעזרנו גם להלן, להנצל מכל צרה וצוקה, לזכות לגאולתנו ופדות נפשנו".

מצו"ב העתק מרישומי הדברים בכתב יד קדשו:

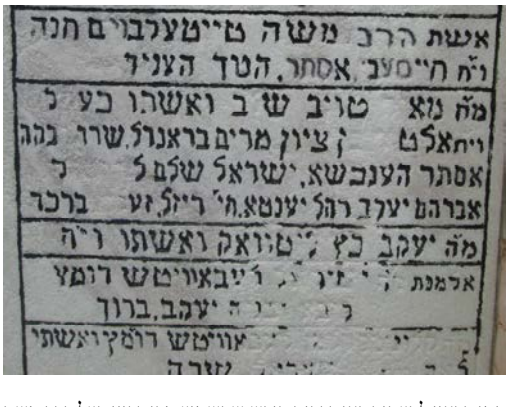

12 מרן רביה"ק הברך משה ז"ל היה לו מזיווגו הראשון שלשה ילדים, חיים צבי, אסתר, חנוך העניך הי"ד, ובעוה"ר עלו על מוקדה ה"י ביחד עם אמם הצדיקת מרת חנה הי"ד בתו של הגה"ק מקערעצקי ז"ל, ביום ב' של חג השבועות שנת תש"ד לפ"ק על ידי הרשעים ימ"ש באוישוויץ.

ס׳איז געווען יו״ט שבועות, דאם ערשטע יאר דא אין וויליאמסבורג, שנת תש״מ, האט דער טאטע ז״ל אריינגעגעבן א ספר תורה דעם צווייטן טאג יו״ט, און ער האט אראפ געברענגט די ספר תורה דא, טאקע פון דעם הויז (מביהמ״ד עצי חיים סיגוט וביתו נאוה קודש של רבינו בעל ברך משה ז״ל), ס׳האט זייער גערעגנט דעמאלטס, ווען ער איז אראפ די שטיגן, האט ער געזאגט ׳אזוי ווי יעצט בין איך אנגעקומען קיין אווישוויץ, כ׳האב גע׳טראגן א קינד אויף די האנט...׳ (ונעק״ה אז באותו היום, הי״ד), און דעמאלטס האט אויך זייער געברענגט, ׳און יעצט טראג איך אויך א ספר תורה׳.[13]

להלן תצלום ממצבת שהעמידו בבית החיים בזעטא לזכרון הקדושים שנספו על קידוש ה׳ בשנות הזעם הי״ד, ביניהם מוזכר ״אשת הרב ר׳ משה טייטעלבוים, חנה ו״ח חיים צבי, אסתר, חנוך העניך״.

13 ומן הראוי להעתיק כאן דברות קודש שהשמיע מרן רבינו בעל ברך משה ז״ל בשמחת הבר מצוה של נכדו שהתקיימה באסרו חג שבועות תשמ״ט לפ״ק ובו הזכיר רבינו את היום הקשה הזה בימי הרס עולם יו״ט שני של חג השבועות שבו עלו צאצאיו וב״ב על מוקדה הי״ד: ״ולענינינו שנתאספנו כאן לסעודת בר מצוה של נכדי, שמחה גדולה הוא לי... והנה אני רואה השגחה פרטיות מאת הבוב״ה שאתרמי הבר מצוה ביום הזה, דהנה בימים אלו הגעתי לגיא צלמות באוישוויץ, שיצאנו לנסיעה ביום שב״ק (ה׳ סיון תש״ד לפ״ק) וביום ראשון ושני חל חג השבועות

ער פלעגט צו זאגן א קדיש דעם צווייטן טאג שבועות, נאכן יום, אדער אמאל נאך [מגילת] רות, האט ער געזאגט א קדיש.

א׳ הנוכחים: מ׳דערציילט אז נאך די קריג ביי די ערשטע תקיעות שופר דרשה האט דער קראסנער רב (הגה״צ בעל כוונת הלב ז״ל) געזאגט נאר די איינע זאך, ׳מ׳פלעגט אייביג אויסרופן פאר תקיעות שופר מ׳זאל האלטן די קינדער שטיל.....׳, מ׳האט שוין נישט געדארפט מער, ס׳איז געווען א גרויס התעוררות דארט אין ביהמ״ד, מ׳האט גארנישט געדארפט זאגן מער.[14]

רש״ה: דער רבי דער ברך משה ווען ער פלעגט קומען צו די קינדער אין חדר און ער האט געזעהן אסאך הונדערטער קינדער [כ״י], פלעגט ער צו זאגן אסאך מאל ׳נאך די קריג, מ׳איז געווען אין די גרויסע שטעט סאטמאר, קלויזענבורג, באניא, דעעש, און ס׳איז ליידער נישט געווען קיין אידישע קינדער און בליעה״ר היינט ב״ה איז צוריק געווארקסן א דור, מ׳האט זיך דאם אמאל נישט געקענט פארשטעלן.....׳

רבינו: יא, ער האט געזאגט נאך די קריג ווען מ׳איז אהיים געקומען, ער האט אויסגערעכנט די שטעט גרויסווארדיין, קלויזענבורג און סאטמאר, און ס׳איז נישט געווען קיין אידיש קינד, אזוי פלעגט ער זאגן, דאם איז געווען דער מצב. אבער בדרך כלל האט ער וויניג גערעדט פון זיין ערשטע משפחה, פריוואט פון זיינע קינדער האט ער קיינמאל נישט גערעדט, כאטש ער האט אסאך גערעדט פון די צרות, אונז זענען מיר אויפגעוואקסן אונטערן שאטן פון דעם, אלעם האט גערעדט נאר פון קריג, צוויי אידן האבן זיך באגעגנט, האבן זיי געפרעגט איינעם דעם צווייטן, פון וואו ביסטו, דיין ברודער איז אהיים געקומען, דיין שוואגער דיין פעטער, דער איז יא אהיים געקומען, דער איז נישט אהיימגעקומען... **רש״ה:** ער פלעגט צו זאגן ׳איך בין געווען דארט י״ב חודש׳ אונטער די הענט פון די רשעים׳.

וביום ב׳ הגעתי שמה, ואז ראיתי את עני עמי עד כמה גברו ידי עושי רשע על ישראל, ובמו עיני ראיתי את כבשונות האש הגדולים שנשרפו שמה רבבות ילדי ישראל חו״ל שעמדו שם גלוי לעין כל, ולישישים היה כבשונות נפרדים שלא ראינום, ונהרגו שמה אלפים מישראל רח״ל, ומארצינו ארץ אונגארין בלבד איבדו הרשעים כמה מאות אלפים מאחב״י ובזמן קצר נעשה כליון נורא בשריפה ממש והיה העשן עולה למרחוק ונראה לעין כל, ואני הגבר יצתה בי יד ה׳ בהלקח מאתי שלשה ילדים הי״ד ביום קשה, ובכן כשמעתי אומרים לי שנולד בן למז״ט אצל חתני שליט״א ביום חג השבועות ראיתי בזה עין בעין איך שהשי״ת משלם גמול טוב על כל צרותינו... עיי״ש.

14 כי בדברים קצרים הללו העלה על לב כל השומעים, שכל ילדי ישראל מדור העבר נרצחו ר״ל ע״י הרשעים ימ״ש, בעוה״ר.

רבינו: ערב יום הקדוש האט ער אמאל געטייטשט ביים טיש, ס׳איז געדרוקט אין ברך משה ביי די יום כיפור תורות (עמ׳ קנ״א), אז לעתיד וועט דער אויבערשטער זאגן א דרשה, ער וועט מגלה זיין און מסביר זיין ׳לדעת מה זה ועל מה זה׳, אויף יעדן אידיש נפש וואם האט מיט געמאכט און וואם זענען אומגעקומען, פארוואם דאם איז געווען, ׳ותדרוש לשפוך דמם׳ דער אויבערשטער וועט זאגן א גרויסע דרשה...[15]

אב״ד קראסנא: דער זיידע ז״ל ברענגט אז האט דעמאלטס געפרענגט פאר זיין שווער דער שמלויער רב, ווי אזוי קען דאם זיין אז אין אזא גרויסן טאג ווי קבלת התורה זאל אזאנס שרעקליך פאסירן פארן עם הנבחר, און דער שאמלויער רב האט אים מחזק געווען.[16]

---

15 ונעתיק מקצת מדבריו הקדושים והנלהבים: בנוסח הפיוט, ותנקום דם עבדיך מאויביך עד תומם ותדרוש לשפך דמם לדעת מה זה ועל מה זה מחר יהיה האות הזה. ויש לדקדק במה שמקדים לומר ותנקום דם עבדיך מאויביך ואחר כך אומר ותדרוש לשפך דמם ולכאורה הוא היפך הסדר דמקודם צריך לדרוש מאומות העולם דין וחשבון על שפך דמם של ישראל ואחר כך נקם ישיב לצריו.

ומאריך שם בדברי הצל״ח הידועים על מאמרם על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב, ועל בשורות רעות אומר דיין האמת, ולעולם הבא כולו הטוב והמטיב, וממשיך וכותב: והנה כי כן נאמר אף אנו בדור הזה בעקבתא דמשיחא אשר עבר על נפשינו המים הזדונים ועינינו ראו איך דם ישראל נשפך כמים על ידי רשעי האומות אשר העלו על המוקד שש מאות רבוא מישראל אלו הן הנחנקין ואלו הן הנשרפין במיתות משונות ואכזריות נאונים וצדיקים יראים ושלמים חסידים ואנשי מעשה נשים צדקניות ועוללי טפוחים כצאן לטבח הובלו להרוג לאבד למכה ולחרפה והגם שאנו מאמינים באמונה שלימה שהכל היה לטובה ומאתו לא תצא הרעות אך לעת כזאת אין אנו יכולים להשיג מהות הטובה אמנם לעתיד לבא כאשר נושע בתשועת עולמים אזי בודאי נשכיל ונבין שהכל היה בבחינת הטוב והמטיב.

ובכן לך תעלה כוונה עמוקה במאמר הפיטן ותדרוש לשפך דמם לדעת מה זה ועל מה זה, שאין הכוונה מלשון (דברים כב, ב) עד דרוש אחיך שפירושו דרישה וחקירה דהיינו שידרוש הקב״ה מאת האומות דין וחשבון על שפך דמם של ישראל, אלא הכוונה מלשון החכם יושב ודור״ש שפירושו ענין דרשה וביאור, והיינו שלעתיד לבא ידרוש ויפרש לנו הקב״ה על שפך דמם של ישראל לדעת מה זה ועל מה זה, ויבאר לנו איך שכל הקורות אתנו היה כולו רחמים וחסדים בבחינת הטוב והמטיב.

16 כ״כ הגה״ק מקראסנא ז״ל בתוך מכתב לגיסו הגה״צ רבי יהושע עהרנרייך ז״ל הרב משאמלוי אחר המלחמה, כאשר בתוך הדברים מתאר את ימיו האחרונים של חותנו הגדול הגה״ק משאמלויא ז״ל לפני פטירתו על קידוש השם, וז״ל:

״בעזרת השי״ת יום ד׳ לס׳ נשא תשי״א לפ״ק, פאריש יע״א, שוכט״ס למע״כ גיסי היקר הרב הגה״צ וכו׳ כש״ת מוה״ר יהושע עה״ר שליט״א עכה״נ וכאל״ש.

ער איז געווען א שר התורה דער שאמלויער רב, א גאון עולם.

ושאל רבינו: יא אוודאי. פארוואם האט מען טאקע נאך נישט איבער געדרוקט דעם שאמלויער רב׳ם אלע תשובות ספרים.

אב״ד קראסנא: דעם ׳אבן שלמה׳ מעג מען ווען אויך איבער דרוקן, עם איז מורא׳דיגע ספרים.

דער זיידע איז זיך שוין מתאונן אין א בריוו פאר זיין שוואגער דעם שאמלויער רב׳ם זוהן, פארוואם מ׳דרוקט נישט איבער אלע ספרים.[17]

רבינו: די תשובות ספרים איז שוין דא איבערגעדרוקט אויף אורח חיים אויף יורה דעה. איינם האב איך יא, אויף יורה דעה האב איך.

אב״ד קראסנא: אויף ראב״ן האט ער געמאכט א ספר.

רבינו: יא, דער ׳אבן שלמה׳ (על הספר ׳אבן העזר׳ של הראב״ן).

כ׳האב לעצטנס באקומען א נייעם ספר, א ליקוט פון די תורות און דרשות אויף שבועות פונעם שאמלויער רב.

אב״ד קראסנא: יא, אויף פסח איז שוין אויך דא.

מכתבך הגיעני וקראתי ושניתי ושלשתי, ואל אכחד מפי עטי להודיעך כי דברים הניעו לבבי מאד מאד, ולא אוכל להשקיט רוחי בזוכרי בימים אלו ימי עניי ומרודי שהיינו יחד בגעטטא, וביום ב׳ דשבועות נסענו יחד לאוישוויץ, וטרם נסיעתינו דיברתי עם הוד כ״ק אבינו רועינו הקדוש זצוק״ל, מתוך בכיה גדולה כי מצאתי שמה בבאראק גמרא שבת, ולמדתי הגמ׳ בפרק רבי עקיבא. ואז כאשר אמרנו נואש, הרגשתי הרגש רב ממתיקות נעימות תורתינו הקדושה אשר עבורה הובלנו כצאן לטבח, והרגשתי ביקר ערך קדושת ישראל עם קרובו, והתחלתי לבכות מאין הפוגות.

ואמרתי למורי חמי ז״ל, עם הנבחר אשר קבלת התורה הנעימה הזאת, תקראנה אותה כאלו היום. והוא ז״ל התחזק בנפשו הקדושה ובלבבו הטהור ואמר מה אתה בוכה, הלא דיו לעבד שיהיה כרבו (ברכות נח:) והשכינה ג״כ בגלות, ובסוף דבריו נזלו דמעות מעיניו, רגעים אלו לעולם לא אשכח, כי היו כמים קרים על נפש עיפה ורוח נשברה״.

17 וז״ל הגה״ק מקראסנא ז״ל בהמשך המכתב לגיסו הנ״ל, כדלהלן: ״ואתם אהובי בנים המסולאים בפז ופנינים זרע קדוש ישראל, הנכם מחמיצים את המצוה, אחר אשר בחלום דבר בך מה יהיה עם כתב ידיו, ומה שהוא נמנע מאתכם באונס בודאי רחמנא פטריה.

ואתכם הסליחה שהרהבתי בנפשי לכתוב כעין דברי תוכחות, אבל הוא מאהבה מסותרת, הלא הוא אהבה הגדולה אשר אהבנו אביכם ז״ל, זולת מה שהרגשתי בלבי כמים הפנים אל פנים, העיד לי על זה גיסנו המנוח מוה״ר יונה ע״ה הי״ד. ואין יום שלא אזכרנו להזכיר בשמו דבר תורה או שיחה נאה או הוראה שקבלתי ממנו, כל זאת נתן לי עוז ותעצומות לצאת בכותבת הגסה.

יעזור השי״ת שתוכלו בעזרתו יתברך להוציא לאור בכל אשר בלבבכם ולברך על המוגמר״.

רבינו: אין זיין ספר 'אבני המקום' דארט האט ער אסאך ענינים.

אב"ד קראסנא: דער זיידע האט געזאגט אז זיין פאטער רבי ברוך בענדיט איז געווען א כבד פה, נאר איך האב מיך אויסגעלערנט צו דרש'ענען פונעם שווער דער שאמלויער רב... ס'איז אלץ געלעגן אויפן טיש פון זיידן (כ"ק בעל כונת הלב מקראסנא ז"ל) דעם שאמלויער רב'ס ספרים.

רבינו: דער פאטער ז"ל איז געווען אמאל אויף א שבת אין שאמלויא. ער איז שטארק בידידות געווען מיטן שאמלויער רב.

אב"ד קראסנא: מיין שווער (הגאון ר' שמעי' גרינבוים שליט"א מח"ס סייעתא דשמיא) פארציילט אז ער האט געהערט פון אידן וואס זענען דארט געווען יענעם שבת, אז עס איז געווען זוממער, און די בחורים האבן זיך געלייגט שלאפן אויף די בענק אין ביהמ"ד, ס'איז שוין געווען שפעט, מ'האט געענדיגט דעם טיש ארום צוויי–דריי אזייגער, ווי לאנג קען מען ליגן אויפן באנק, זענען זיי שוין געגאנגען פיר–פינף אזייגער פארטאג'ס אין מקוה, האבן זיי געטראפן א עלטערן איד דארט אין די מקוה, האט ער זיי געפרעגט, פון וואו זענען עטץ דא? האבן זיי געזאגט אז זיי זענען געקומען מיטן סאטמאר'ער רב אויף שבת, האט ער זיי געפרעגט, דער היגער רב איז אויך געווען ביים טיש? זאגן זיי, יא ער איז געווען ביים טיש אבער ער האט זיך נישט אזוי שיין אויפגעפירט, ער איז אהיים געגאנגען אינמיטן טיש, זאגט זיי דער איד דארט, עטץ דארפטם פארשטיין, דער שאמלויער רב איז שוין נישט קיין יונגערמאן, ער איז אן עלטערער איד, מסתמא שטייט ער אויף גאנץ פריה ער לערנט פארטאג'ס, זאגן זיי, דער רבי קומט אין שטאט דארף מען... ..

וועז דער רבי איז געגאנגען קידוש מאכן ביים שאמלויער רב אינדערהיים נאכ'ץ דאוועגען, האבן די בחורים דערקענט אז דאס איז דער עלטערער איד וואס זיי האבן באגעגענט אין די מקוה... זענען זיי צוגעגאנגען צום רבי'ן נאכדעם, אז ס'האט זייער נישט גוט פאסירט היינט צופרי, האט דער רבי געזאגט אז זיי זאלן אים שוין גיין מפייס זיין, האט זיי דער שאמלויער רב גזעזאגט, עטץ זעהטם איך בין שוין אויפגעשטאנען גאנץ פריה, איך בין שוין געווען אין די מקוה פיר אזייגער פארטאג'ס, אויב אלע בחורים נעמען זיך פאהר אז מ'וועט אלעמאל דן זיין יעדן איד לכף זכות וועל איך ענק מוחל זיין...

רבינו: פונעם שימלויער רב דערציילט מען א מעשה, אז ס'איז געווען אמאל א חתונה וואס דער חתן איז געווען אן אייניקל פונעם קול ארי"ה און די כלה איז געווען אן אייניקל פונעם חתם סופר, במילא איז אויסגעקומען אז דער שימלויער רב איז געווען א פעטער פארן חתן (שהיה נכד הגה"ק הקול ארי"ה ז"ל), און דער דעברעצינער רב (הגה"צ רבי שלמה צבי הכהן שטראסער ז"ל) איז געווען א פעטער פאר די כלה (שהיה נכד הגה"ק החת"ם ז"ל), די חתונה איז געווען אין דעברעצין, און די חתן כלה זענען שוין געווען דעמאלטם אזוי אויפן מאדערנעם שטייגער.... דער חתן האט שוין געהאט שטודירט... בקיצור, דער דעברעצינער רב האט געזאגט דארט א דרשה ביי די התונה (כפי שנהגו אז בכמה קהלות שהרבנים אמרו דברי תורה אצל סעודת החתונה), האט ער געזאגט, 'א גרויסע שמחה צו זיין דא ביי די התונה, דער חיליגער חתם סופר איז זיך משדך מיט זיין תלמיד דער קול ארי', און זיי פרייען זיך אינאיינעם ביי די חתונה...'.

נאכדעם האט מען מכבד געווען דעם שימלויער רב צו רעדן, האט ער געזאגט אזוי, 'דער מחותן דער דעברעצינער רב האט דערמאנט אז דער חיליגער חתם סופר און דער זיידע דער קול ארי' פרייען זיך דא ביי די שמחה... און איך זאג אז ס'איז מיר ברור, אז מ'האט נישט געוואלט מצער זיין דעם חתם סופר מיטן קול ארי' זיי זאלן דארפן קומען צו גיין צו די היינטיגע חתונה... דער חתן גייט אפגעשוירן (הפאות והזקן), און די כלה גייט זיך נישט שערן.. און זי גייט נישט צניעות'דיג...', אזוי האט ער אויסגערעכנט אלע 'מעלות'..... במילא זאגט ער 'האט מען זיי זיכער נישט מודיע געווען פון די היינטיגע חתונה.....'

ובירכו רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל קענען זיצן מיט הרחבת הדעת מרביץ תורה זיין פאר אידישע קינדער, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זעהן סייעתא דשמיא אין די תלמוד תורה, סייעתא דשמיא אין די ישיבה, סייעתא דשמיא אין די קהילה, סייעתא דשמיא אין אלע ענינים.

אב"ד קראסנא: אמן, איך לייג נאר צו סייעתא דשמיא איגעם כולל, ווייל דעם רבי'נס אייניקל ר' מנחם שלמה (אשכנזי, בנו של חדב"נ הגה"צ רב דביהמ"ד אבני צדק שליט"א) לערנט ביי אונז אין כולל, ער לערנט ב"ה זייער פלייסיג דארט.

רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל מצליח זיין אין אלע ענינים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל פירן אונטער די חופה בשעה טובה ומוצלחת מיט נחת און מיט שמחה און זעהן דורות ישרים ומבורכים.

אב"ד קראסנא: אמן, און דער רבי אויך, מ'זאל דעם רבין זעהן אויף שמחות פרייליכערהייט, און אויב ס'איז שייך וויל איך פרעגן, דינסטאג איז אי"ה די התונה, אלץ כבוד בית אבי, עם וועט זיין א כבוד אז דער רבי וועט קומען באשיינען די שמחה.

רבינו: וועל מיר זעהן אי"ה, דער אויבערשטער זאל העלפן ס'זאל זיין מיט נחת און שמחה.

אב"ד קראסנא הציג את בניו וחתניו שנתלוו איתו והראה גם על א' ממלוויו ואמר:

אב"ד קראסנא: ער הייסט ר' ליפא וויים, ר' שלמה וויים'נם א זון, ער איז א לאקם אייניקל.

ואמר רבינו: יא, ער איז טאקע א לאקם אייניקל..., מ'זעהט עם אויפן פנים....

אב"ד קראסנא: זיין זיידע ר' יעקב שלמה לאקם איז געווען א שאמלויער תלמיד. אין לאגער האט ער געפיטערט דעם זיידן.

רבינו: אונז האבן מיר געהאט אין קרית יואל ר' שמואל זילבערשטיין, ער איז געווען ביז צום לעצטן מינוט מיטן שאמלויער רב, ער איז געווען א זקן, און ער האט נאכגעזאגט אסאך פונעם שאמלויער רב.

אב"ד קראסנא: דער זיידע ברענגט אז אדאנק זיין זיידן ר' יעקב שלמה איז ער געבליבן לעבן, ער האט זיך נישט געלאזט און ער האט אים געשלאגן, אבער ער האט נישט אויפגעגעבן, ער האט געזאגט 'אבער ס'איז מיין רבי'נס איידעם...', ער האט אים אריין געשטופט עסן מיט כח און דאם האט אים געהאלטן ביים חיות, דער זיידע ברענגט עם אין א בריוו.[18]

דער ר' יעקב שלמה איז ארוים געקומען אביסל שפעטער פון דארט (מתח"י הקאמוניסטן), דער קראסנער רב האט אים אריין געשיקט אויף ראמעניא א זייגער אין א טיי שאבטל, און ער האט אויפגעשריבן תה"א השע"ה הזא"ת [דוק ותשכח], אז ער זאל כאפן אז ס'איז דא א זייגער אינעווייניג.[19]

רבינו: דאכט זיך מיר אז ר' חיים הערש יאקאבאוויטש,[20] איז אויך געווען מיטן קראסנער רב אין לאגער.[21]

א' הנוכחים: יא, אויך ר' בנימין הערש בערקאוויטש (מנח"ר בבית רחל דמוסדותינו הק' רבות בשנים) **איז** געווען דארט אין לאגער מיט אים.

ס'איז געווען נאך דארט אין דעם לאגער, דער סאלקער רב (הגה"ק רבי יואל צבי ראטה זי"ל אב"ד סאלקא מח"ס 'חלב חגי' על מס' חגיגה וספר 'מעט צרי' ביאור על ספר הכריתות להגאון מור"ש מקנן, ועוד) **איז** געווען דארט, און רבי יודא גאטליעב פון מישקאלץ (בנו ומ"מ של אביו הגה"ק בעל יגל יעקב ממישקאלץ ז"ל).

ונפרד רבינו ממנו ברב ברכות

---

18 הגה"ק מקראסנא ז"ל מזכירו לטובה בתוך רשימות כתב ידו הנ"ל, וזה לשונו: ובתוה"ד כותב שם כדלהלן:

"בעיר אמפינג נהליתי ר"ל אחר חג השבועות בחולי הפלטיפוס ר"ל, וכמעט ג' שבועות לא ידעתי בין ימין לשמאל, ולא הנחתי לשום איש להתקרב אלי, ברם זכור לטוב ידידי מוה"ר יעקב שלמה לאקס נ"י משאמלויא שהיטיב עמדי ונתן לי בע"כ מאכל לפי, וכן מ' מרדכי נאווע נ"י מעירנו בקראסנא, אף כי הכיתי אותם והחיתים במכות, עד אשר ריחם ה' עלי ויצאתי מהסכנה ב"ה.

והנה הביאו אותי מאמפפינג לישוב עקסבערג לשפיטאל יותר טוב מבאמפפינג, וקרוביי וידידיי מוה"ר אליעזר יעקב ומוהר"ר יחיאל עשו עמו טובה גדולה", עד כאן רשומי כתי"ק.

19 הרה"ח ר' יעקב שלמה לאקס הנ"ל הי' תלמיד הגה"ק בעל לחם שלמה משאמלויא ז"ל. נפטר בשיבה טובה בן צ"א שנים י"ז שבט תשנ"ח. הוא האיש אשר מסר נפשו להאכיל את הגה"ק מקראסנא ז"ל במאכלים טובים, ובזכותו ניצל ממות לחיים. והגה"ק מקראסנא הכיר לו טובה על זה, ואף שלח לו מתנה מורה שעות שהניחו בתוך קופסת טי"י (שלא היה אפשרות לשלוח או בגלוי), ורשם על זה במליצת לשונו: 'תה"א השע"ה הוא"ת דו"ק ותשכ"ח', שזה רומז הן על הטי"י והן על השע"ה שהוא המורה שעות ששלח לו, ואף רשם על זה "והקרן קיימת לעולם הבא".

20 הרה"ח המרומם ר' חיים הערש יאקאבאוויטש ז"ל מפארי ונכבדי אנשי שלומינו וממקורבי מרן רביה"ק ז"ל, שזכה להסתופף בצל צדיקים בדור הקודם, והי' מקור ראשון ומוסמך לכמה סיפורים ועובדות.

21 ומן הראוי לציין מה שסיפר הרה"ח ר' חיים הערש יאקאבאוויטש ע"ה, שהוא עזר להגה"ק מקראסנא ז"ל כאשר הטילו עליו העבודה לנקות את הבאראק"ן, והגה"ק מקראסנא בהיותו עדין הנפש וכל ימיו ישב באהלה של תורה היה קשה עליו עבודה זו. וסיפר שבאמצע העבודה צעק עליו הרשע "ליכטענשטיין, קאן דאס נישט"... והרה"ח הנ"ל הקיל מעליו את העבודה כי לא היה יכול לראות בצערו של צדיק. והעלה בזה חמת הרשעים כאשר הבחינו בזה. ואף הפליאו בו מכות גדולות על כך. ואמר הרה"ח ר' חיים הערש, כי כל ימיו אשר חי היה לו לוכיח כי קיבל מכות על אשר עזר להגה"ק מקראסנא בעבודה. ואמר כי את זכות המכות האלו לא מוכן למכור לאחרים בעד כל הון דעלמא.

ועוד סיפר על גדולתו של הגה"ק מקראסנא כפי שראה בעיצומם של הצרות. שהיו רגילים ליקח אותם לדרך רחוקה לעבוד אצל מסילות הבאה"ן, והיה הסדר שבכל יום נשארו שני יהודים אצל הבאראק"ן שתפקידם היה לנקותם ולסדרם. והיה זה לפי סדר מיוחד שבכל יום נשארו שני אנשים אחרים. יום אחד נפל בגורלו של ר' חיים הערש להשאר יחד עם הגה"ק מקראסנא והופקדו על מלאכת הנקיון. באותו יום הבחינו הרשעים ימ"ש כי היו יהודים אשר גבו מאכלים מבית התבשיל, נכנסו להבארא"ק והבחינו בהגה"ק מקראסנא ובר' חיים הערש ואמרו להם כי אם אינם מגלים מי הם אלו שגנבו יהרגו אותם.

וסיפר ר' חיים הערש בהתפעלות שלא עלה על דעתו הגה"ק מקראסנא אפילו רגע אחת לגלות את שמות היהודים ולהכשל באיסור מסירה ח"ו, ולנסות באיזה דרך להמלט, ובשלות הנפש כבר התחיל להכין את עצמו למסור נפשו על קדושת השם. ר' חיים הערש עוד ניסה להשתדל למצוא מהאוכל שנגנב, ובאוכל זה השיג על השוק השחור ציגאר"ן ובזה ניסה לשחד את הרשע, אך לא עלה בידו ורק העלה את חמת הרשע בזה, ואמר לו כי אם לא יאמרו לו שמות הגנבים יהרוג אותם, אך בעזר השי"ת מינו את הרשע אח"כ על באראק אחר ויצאו מידי סכנה.

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Kiryas Joel

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

Main Office: 16 Garfield Road | Monroe, NY 10950 | **Tel.** 845.774.4040

בעזהשי"ת

חג השבועות תשפ"ד לפ"ק

ומתקנין שם תיקון גדול

צוליב די שטאַרקע געדרענג וועלכע האָט זיך געשאַפן די פאַרגאַנגענע ימים טובים בייַ יזכור, דעריבער כדי צו פאַרמיידן סכנות נפשות איז געווארן אַהערגעשטעלט אויף קומענדיגע יו"ט שבועות הבעל"ט

אַ נייַע סדר ביים אַרויסגיין צו יזכור

- בהסכמת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א -

נאָך מפטיר וועט מען אויסשפרייטן אַ ספּעציעלע מחיצה בייַ די נייַע פּליגלען אויף דרום זייט, צפון זייט, און אויף אַלע גאַלעריעס.

די אַלע וועלכע זאָגן יאָ יזכור:

וואָס זיצן אין דרום זייט, צפון זייט, און אויף די גאַלעריעס זאלן בייַ מפטיר אַרייַנקומען אין צענטער פון ביהמ"ד.

די אַלע וועלכע זאָגן נישט יזכור:

וואָס זיצן אין דרום זייט, צפון זייט, און אויף די גאַלעריעס זאלן בלייבן בייַ די פּלעצער אונטער די ספּעציעלע מחיצה.

די וואָס זיצן אין צענטער פון ביהמ"ד
(היכל הביהמ"ד, חדר שמואל בנימין, חדר אברהם יעקב, פאָליש)
זאלן אַרויסגיין צום מערב פאָרטש.

בברכת א גוט יו"ט
הנהלת הקהלה

וְנֹאמַר כֻּלָּם בְּבְרִית יָחַד

ברוא קרא בחיל קול ה'
הוצב להכות אש לקראת זמן תורתינו
הבריז בשער עשרית ראשונו

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לקבוע סדר מיוחד של לימוד התורה
במעמד קהל רב "ביום מתן תורתינו"

מעמד רבתי

לימוד התורה

ביום שני של חג השבועות

בהיות הבוקר משעה 8:30 עד תפלת שחרית

כל קהלא קדישא הדין רברביא עם זעיריא כאיש אחד בלב אחד

בכל בתי מדרשינו הגדולים
די בכל אתר ואתר

הר ציון קדית מלך רב:

ק"ק קרית יואל יצ"ו

בעלי בתים – אברכי הכוללים – בתורתי חמד

בהיכל האדיר והענק

בית המדרש הגדול

עם כל היכלים והסביפים חדשים גם ישנים
להדיבוכת העיתם של אלפי תלומדים

וויליאמסבורג

ביהמ"ד הגדול
השמיר מטרים

ביהמ"ד בית מנחם צבי
ויואלוואיט מטרים

ביהמ"ד בירך משה
סיקלטון מטרים

ביהמ"ד בנין בראך
מרשאדי מארק

ביהמ"ד בנין גמלבשטיין
שכונת לעמקנד

ביהמ"ד מאוט 8

ביהמ"ד ישמח משה

מאנסי

ביהמ"ד הגדול
נו מאנסי פלייס

ביהמ"ד בנין שיפח
שכונת וויסלמן

ביהמ"ד ישמח משה
מוסמאנס היילס

ביהמ"ד בירך משה
חיל לון

ביהמ"ד דאבר יואל
יונקס

באר פארק

ביהמ"ד הגדול
נוסטון מטרים

ביהמ"ד 10'שע עה.
ביהמ"ד 15'שע עה.
ביהמ"ד 18'שע עה.

מאנטרעאל

ביהמ"ד הגדול
מארק עה.

מאנטשעסטער

ביהמ"ד ויואל משה
דקדק יעב לב ר' מאנסטער

ארה"ק

ירושלים
בני ברק
בית שמש

סדר הלימוד לאנ"ש בארה"ק
התנוסס ומאיר לכה
ויתפרסם בכמרשקות סמיחדות

לעיקוואוד

ביהמ"ד הגדול
קשנני בלוה.

לייקין

ביהמ"ד הגדול
עלשוואיר מטרים

לאנדאן

ביהמ"ד הגדול
אז קינגסטון לאסטמין

אנטווערפען

ביהמ"ד הגדול
דקדק יעב לב ר' מאנסטער

בְּשִׁבְעָה בְּסִיוָן נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל